

294 3144

ป412ก

ร 3

การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์
ของ
ประสิทธิ์ จันดาหาร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่

พฤษภาคม 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๒ 290532

การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ
ของ
ประสิทธิ์ จันดาหาร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่
พฤษภาคม 2549

ประสิทธิ์ จันดาหาร (2549) การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปริญญาณิพนธ์ กศ ม (การศึกษาผู้ใหญ่) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะกรรมการควบคุม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สอนอง โลหิตวิเศษ อาจารย์กัมปนาท บริบูรณ์

งานวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย (1) เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในด้านทาน ด้านศีลและด้านภาวนา (2) เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามเพศ คณะ ชั้นปี ภูมิสำเนา ระดับการศึกษาผู้ปกครอง และสภาพการพักอาศัย และ (3) เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 388 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ การร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม 2 กลุ่ม ใช้ t-test มากกว่า 2กลุ่ม ใช้ F-test ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1 การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวม ด้านทาน และด้านภาวนา อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านศีล มีการปฏิบัติตนอยู่ในระดับมาก

2 นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชั้นปี 3 และชั้นปี 4 หรือสูงกว่า มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมด้านทานและด้านศีลสูงกว่านิสิตชั้นปี 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นิสิตที่พักอาศัยลำพังหรือกับเพื่อนมีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมด้านทานสูงกว่านิสิตที่พักอาศัยกับบิดามารดาหรือผู้ปกครองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนนิสิตที่มี เพศ ชั้นปี คณะ ภูมิสำเนา และระดับการศึกษาของผู้ปกครองมีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา โดยรวม และ รายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3 การวิจัยพบปัญหาและข้อเสนอแนะการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยพบปัญหา ดังนี้ ไม่แน่ใจว่าบุคคลที่ให้ทานเป็นบุคคลที่สมควรให้หรือไม่ บางครั้งจำเป็นต้องโกหกเพื่อนเพื่อให้เกิดความสบายใจ การเข้าสังคมกับกลุ่มเพื่อนต้องมีการดื่มสุรา และไม่มีเวลาพอจึงทำภาวนาไม่ได้ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ รัฐควรเข้ามาดูแลคนขอทานในกรุงเทพมหานคร ควรมีการสอดแทรกเรื่องศีลในการเรียนการสอนแต่ละรายวิชาให้นิสิต และ ควรมีการประชาสัมพันธ์ ให้นิสิตเกิดความเข้าใจความหมาย ภาวนาและการปฏิบัติภาวนา

SELF PRACTIC TOWARDS THE PRINCIPLES OF BUDDHISM
OF SRINAKHARINWIROT UNIVERSIT'S STUDENTS

AN ABSTRACT
BY
PRASIT JANDAHAR

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Adult Education
at Srinakharinwirot University
May 2006

Prasit Jandahar (2006) *Self practice Towards the Principles of Buddhism of Srinakharinwirot University's Students* Master thesis, MEd (Adult Education) Bangkok Graduate School Srinakharinwirot University Advisor Committee Asst Prof Dr Snong Lohitwisas Lecturer Gumpanart Boriboon

The purposes of this research were to study the self-practice towards the principles of Buddhism of Srinakharinwirot University's students in three aspects giving (Dana), good principle (Sila), and good practice (Bhavana), to compare these practices by gender, faculty, year of study, hometown, parents' education background and state of dwelling Problems and suggestions were also collected

The samples used in this research were 388 Srinakharinwirot university's students derived through multi-stage random sampling The instrument used for collecting the data was the questionnaires The statistics used for analyzing the data were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test and Scheffe's method

The research findings were as follows

1 Srinakharinwirot university's students have self practice towards the principles of Buddhism as a whole, giving (Dana) and good practice (Bhavana) aspects at the moderate level and good principle (Sila) aspect at the high level

2 The statistical differences were found as follows Srinakharinwirot university's students at the third and the forth year of study have self practice towards the principle of Buddhism in the aspects of giving (Dana) and good principles (Sila) higher than the first year students, the students dwelling by themselves or with their friends have self-practice in the aspect of giving (Dana) higher than those who live with their parents or guardians The students with different gender, faculty, hometown and parents' education background have self-practice towards the principles of Buddhism with no significantly statistical difference

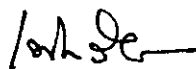
3 The problems were as follows the uncertainty of what people should be given, avoiding saying the truth sometimes in order to make friends feel comfortable, drinking whisky necessary for making friends in social relation, and unavailable time to do good practice (Bhavana) The suggestions were as follows the government should manage the beggar problem in Bangkok, Sila should be integrated into course teaching and learning for students, the concept of Bhavana and good practice should be distributed to all students

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

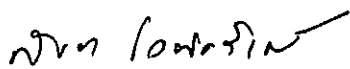
ของ
ประสิทธิ์ จันดาหาร

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย ให้นับเป็นสว่นหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

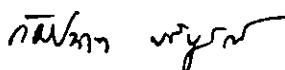
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)
วันที่ 1๕ เดือน พ.ค. พ.ศ. 2549

ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมอง โลหิตวิเศษ)

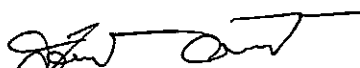
กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

(อาจารย์กัมปนาท บริบูรณ์)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ ดร. เสาวนีย์ เลวลัย)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ วัฒนวงศ์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลง เพราะได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สอนง โสहितวีเศษ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ กัมปนาท บริบูรณ์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ซึ่งได้ให้ความกรุณาในการให้คำปรึกษาดูแล แนะนำการจัดทำปริญญานิพนธ์มาโดยตลอด ทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้และประสบการณ์ในการทำวิจัย ซึ่งจะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการทำงานให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอเจริญพรขอบคุณไว้ ณ ที่นี้ และขอเจริญพรขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร. เสาวนีย์ เลวลย์ และรองศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบปากเปล่า ตลอดจนจนคณาจารย์ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำเพิ่มเติม ช่วยให้งานวิจัยนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณท่านพระครูชินธรรมาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดสีสุกที่ให้ความเมตตาช่วยอุดหนุนทุนการศึกษา ขอกราบขอบพระคุณท่านพระครูปลัดปริยัติวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดปฐมบุตร อิศารามที่ให้ความเมตตาสนับสนุนและอนุเคราะห์ในส่วนที่เป็น กิจของสงฆ์ ขอกราบขอบพระคุณท่านพระราชรัตนมงคล (มนตรี ยางฆิสาร) รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญแข ประจวบจั่นกิตติกร ชลวิทย์ เจียรจิตต์ อาจารย์สมปอง ใจดีเฉย และอาจารย์ทศพล กฤตยนิสิฐ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์รับเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขออุทิศความดีที่ได้จากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ บูชาพระคุณอุปัชฌาย์อาจารย์ คุณบิดามารดา ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

ประสิทธิ์ จันดาหาร

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	6
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	7
สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า	9
กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
พระพุทธศาสนากับสังคมไทย	10
การศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา	17
อิทธิพลของพระพุทธศาสนาต่อการปฏิบัติตนของชาวพุทธ	24
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกับพระพุทธศาสนา	28
นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกับพระพุทธศาสนา	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	52
3 วิธีดำเนินการวิจัย	56
ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	56
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	58
การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล	60
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	62
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง	63
ตอนที่ 2 วิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	65

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4(ต่อ) ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	70
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	83
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	87
ความมุ่งหมายของการวิจัย	87
วิธีการดำเนินการวิจัย	87
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	88
อภิปรายผล	91
ข้อเสนอแนะทั่วไป	99
บรรณานุกรม	101
ภาคผนวก	114
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม	115
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์	117
ภาคผนวก ค ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม	128
ภาคผนวก ง คำสัมประสิทธิ์แอลฟา	132
ภาคผนวก จ ตารางวิเคราะห์แบบสอบถาม	135
ภาคผนวก ฉ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	137
ประวัติย่อผู้วิจัย	145

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่จำแนกตามกลุ่ม	57
2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามคณะที่ศึกษา ชั้นปีและเพศ	57
3 ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง	63
4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและรายด้าน	65
5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในด้านทาน เป็นรายข้อ	65
6 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านศีล เป็นรายข้อ	67
7 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านภาวนา เป็นรายข้อ	69
8 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านทาน ด้านศีล และด้านภาวนา จำแนกตามเพศ	70
9 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตาม เพศ เป็นรายคู่	71
10 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านทาน ด้านศีล และด้านภาวนา จำแนกตามคณะที่ศึกษา	72
11 เปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตาม คณะที่ศึกษา โดยรวมและรายด้าน โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance)	73
12 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามชั้นปี ด้านทาน ด้านศีล และด้านภาวนา	74
13 เปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามชั้นปี โดยรวมและรายด้าน	75
14 การทดสอบความแตกต่างระดับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวม จำแนกตามชั้นปี	75

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
15 การทดสอบความแตกต่างระดับของการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านทาน จำแนกตามชั้นปี	76
16 การทดสอบความแตกต่างระดับของการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านศีล จำแนกตามชั้นปี	76
17 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านทาน ด้านศีล ด้านภาวนา และโดยรวม จำแนกตามภูมิภาค	78
18 เปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามภูมิภาค โดยรวมและรายด้าน	79
19 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านทาน ด้านศีล และด้านภาวนา จำแนกตามระดับการศึกษาผู้ปกครอง	80
20 เปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามระดับการศึกษาผู้ปกครอง โดยรวมและรายด้าน	81
21 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามสภาพการพักอาศัย โดยรวมและรายด้าน	82
22 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามสภาพการพักอาศัย เป็นรายคู่	83
23 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	84

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระพุทธศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตคนไทยในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ด้านประวัติศาสตร์นั้น จากหลักฐานที่ปรากฏทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ชนชาติไทยซึ่งตั้งรกรากมั่นคงอยู่ในดินแดนไทยในปัจจุบันนี้ ตั้งแต่มีประวัติศาสตร์ที่ชัดเจนจนถึงปัจจุบันได้นับถือพระพุทธศาสนาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ยุทธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์เสมอมา ปัจจุบันประเทศไทยมีพลเมืองกวาร์้อยละ 90 เป็นชาวพุทธ (พิน ดอกบัว 2542 311-312) ด้านวัฒนธรรม คนไทยมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับความเชื่อและหลักปฏิบัติตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา ผสมคลุกเคล้ากันระหว่างความเชื่อถือและข้อปฏิบัติสายอื่นๆ สร้างระบบความเชื่อในสังคมแบบใหม่ ซึ่งแตกต่างจากพระพุทธศาสนาในที่อื่นๆ แบบแผนและครรลองตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้รับการยึดถือเป็นแนวทางสำหรับการประพฤติปฏิบัติและการดำเนินชีวิตของคนในสังคมทุกระดับ (สุพัตรา สุภาพ 2536 104)

คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีทั้งสิ้น 84,000 พระธรรมขันธ์ ซึ่งประกอบด้วยพระวินัยปิฎก 21,000 พระธรรมขันธ์ พระสุตตันตปิฎก 21,000 พระธรรมขันธ์ และพระอภิธรรมปิฎก 42,000 พระธรรมขันธ์ (พระญาณวโรดม 2534 3) ล้วนแต่เป็นคำสอนที่เน้นให้พุทธศาสนิกชนมีความเชื่อมั่นและพึ่งตนเอง เป็นผู้ที่ตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท โดยมีหลักอันเป็นหัวใจในการปฏิบัติ คือ เว้นชั่ว ทำดี และทำใจให้บริสุทธิ์ (พระธรรมปิฎก 2543 4) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้สอนให้ผู้นับถือ มีชีวิตที่เต็มเปี่ยมด้วยความดีงามประกอบด้วยปัญญาและเหตุผล ปราศจากการเบียดเบียนตนและผู้อื่น สามารถพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายสูงสุดแห่งชีวิต เสมือนบิดา-มารดา ครู-อาจารย์ผู้เปี่ยมด้วยเมตตา ยอมสั่งสอนให้ประพฤติแต่สิ่งที่ดีงามละเว้นจากสิ่งเลวทราม การรู้จักพระพุทธศาสนาจึงเปรียบเสมือนได้รู้จักตนเอง ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งมีค่าสูงสุดแห่งชีวิต ถ้าชาวพุทธได้ตระหนักถึงการศึกษาและเข้าใจในแก่นแท้แห่งพระพุทธศาสนา มีการประพฤติปฏิบัติตามหลักของพุทธธรรมแล้ว เชื่อว่าสังคมไทยจะเป็นสังคมแห่งอุดมคติที่มีแต่การเกื้อกูลซึ่งกันและกันเหมือนครั้งอดีต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพรรณ ณ บางช้าง (2535 167) ที่กล่าวไว้ว่า การที่สังคมไทยมีพุทธธรรมเป็นรากฐานมาแต่โบราณนั้น ทำให้พุทธศาสนิกชนมีแนวทางการปฏิบัติที่มุ่งประโยชน์ตนและประโยชน์ต่อส่วนรวม สร้างพุทธทายาทช่วยทำนุบำรุงงานพระศาสนา อันเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทยให้ยั่งยืนสืบไป

การพัฒนาของประเทศในช่วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาในภาคอุตสาหกรรมตามแนวทางของระบบเศรษฐกิจทุนนิยม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เริ่มเข้ามามีบทบาทในสังคมไทย ประกอบกับการปลุกเร้าให้ตื่นตัวทันต่อกระแสโลกาภิวัตน์จากแนวความคิดของชาตินิยมอำนาจทางเศรษฐกิจ เช่นสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น มีการเสริมสร้างความพร้อมทุกรูปแบบทั้งในด้านสาธารณูปโภคและกระแสสังคม ทำให้สังคมไทยตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมและบริโภคนิยม ซึ่งเสียเปรียบทั้งทางด้านดุลการค้าและวัฒนธรรม (ทัศนีย์ คำเสมอ 2545 1) ระบบเศรษฐกิจแบบใหม่ได้นำเอาอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากต่างชาติ

ผ่านเข้ามาทางสื่อมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ทำให้ค่านิยมและความเชื่อของคนในสังคมไทยเบี่ยงเบนออกจากเอกลักษณ์ที่ดั้งเดิมและวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าตามวิถีชีวิตแบบไทย มายึดติดกับกระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยมค่านิยมเฉพาะประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม มีการแข่งขันที่รุนแรง แกร่งแย่งเอาเปรียบกันและกัน จิตใจเริ่มออกห่างจากหลักธรรมทางศาสนา มีความหย่อนยานในศีลธรรมและจริยธรรม (พนม พงษ์ไพฑูริย์, และคนอื่นๆ 2546 : 295)

การเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมในสังคมไทย ส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมของคนในสังคม โดยเฉพาะพฤติกรรมที่รุนแรงในกลุ่มของเยาวชน ที่มีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งนี้จากสถิติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่รวบรวมโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม (2547 ออนไลน์) ในปี 2545 มีจำนวนทั้งสิ้น 32,175 ราย และในช่วง 3 เดือนแรกของปี 2546 มีเยาวชนก่ออาชญากรรมแล้ว 4,856 ราย สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนา ตั้งชลทิพย์ (สุวิภา ภาคย์อัฒ 2547 : 1, อ้างอิงจาก รัตนา ตั้งชลทิพย์ 2530 : 5) กล่าวไว้ว่า กลุ่มบุคคลที่มีอัตราเสี่ยงต่อปัญหาด้านจิตใจที่รุนแรงและสมควรได้รับความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนที่สุด คือกลุ่มวัยรุ่น เพราะวัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ ซึ่งก่อให้เกิดความวิตกกังวล ความคิด การตัดสินใจ และหากต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางสังคม อาจทำให้เกิดความเครียดเป็นผลเสียต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต นอกจากนี้การผิดหวังในเรื่องของความรัก การทะเลาะวิวาทกันในกลุ่มเพื่อน และการผิดหวังจากผลสอบก็เป็นอีกสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาทางด้านอารมณ์และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่น (ฐานันตร์ ปิยะศิริศิลป์ 2534 : 44)

แม้ว่าการศึกษจะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประชากรของประเทศให้เป็นคนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพครบถ้วน แต่ระบบการศึกษาภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ก็สร้างความกดดันในกลุ่มของนิสิตนักศึกษาได้อย่างมากมาย ทั้งนี้จากการศึกษาปัญหานักศึกษามหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์ของไพเมณี เรืองจุญ (2546 : 2) พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์ มีปัญหาจากผลกระทบจากระบบเศรษฐกิจทุนนิยมในด้านต่างๆ ได้แก่ ปัญหาด้านการเรียน ปัญหาด้านสังคม ปัญหาด้านส่วนตัว ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย และปัญหาด้านกิจกรรมนักศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ปัญหาด้านการเรียน พบว่า นักศึกษาต้องเรียนหนักมากขึ้น ทั้งวิชาการศึกษาทั่วไป วิชาเอกและวิชาเลือก เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในวิชาการสมัยใหม่ตามกระแสโลกาภิวัตน์ การเรียนที่หนักส่งผลถึงการทำการงานไม่ทัน ไม่มีเวลาทบทวนบทเรียน ไม่เข้าใจในเนื้อหาวิชา ไม่สามารถเลือกวิชาที่ตนสนใจ บรรยายภาศไม่น่าเรียน จำนวนนักศึกษาต่อห้องมากเกินไป ไม่กล้าแสดงออก ขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์และเพื่อน

ปัญหาด้านสังคม พบว่า กระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงตามวัฒนธรรมใหม่ ทำให้นักศึกษาขาดความมั่นใจ ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมใหม่ เพื่อนใหม่ ทำให้ไม่กล้าตัดสินใจ ขาดการมีกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อน ไม่มีเพื่อนสนิทและท้อแท้

ปัญหาด้านส่วนตัว พบว่า นักศึกษามีความวิตกกังวลเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ เช่น รายรับและรายจ่ายการเรียน ขาดความมั่นใจในตนเอง มีความวิตกเรื่องครอบครัว ภูมิหลัง และสุขภาพไม่ดี

ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย พบว่า สถาบันที่มีความสามารถในการผลิตบุคลากรในสาขาวิชาที่ตอบสนองต้องการภายใต้ระบบเศรษฐกิจ จะเกิดการแข่งขันของนิสิตนักศึกษาเพื่อเข้าศึกษาสูงและส่งผลถึงจำนวนที่อยู่อาศัยหรือหอพักของนักศึกษาไม่เพียงพอ อยู่ไกลเดินทางไม่สะดวก สิ่งอำนวยความสะดวกไม่พร้อมหรือชำรุด มีเสียงดังรบกวน ขาดกฎระเบียบและมารยาทในการอยู่รวมกัน

ปัญหาด้านกิจกรรมนักศึกษา พบว่า กิจกรรมนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา ขาดการปลูกฝังให้นักศึกษาทำกิจกรรมอื่นๆ นอกเหนือจากการเรียน ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดีถึงวัตถุประสงค์และรายละเอียดอื่นๆ ของกิจกรรมให้น่าสนใจ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นสถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพผลิตบัณฑิตที่มีทั้งความรู้และความชำนาญในสาขาวิชาต่างๆ มากมาย มุ่งมั่นพัฒนานิสิตให้เป็นบัณฑิตที่มีทั้งความรู้และคุณธรรมตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542 12) เป็นศูนย์การเรียนรู้ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เน้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา มุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการที่ควบคู่ไปกับการปลูกฝังทางคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้บัณฑิตมีการพัฒนาไปสู่เป้าหมายภายใต้ปรัชญา คือ “การศึกษาคือความเจริญงอกงาม” ในส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒนั้น นิสิตได้มีการเรียนรู้ด้านวิชาการควบคู่กับการเรียนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

ด้านการศึกษาในระบบตามหลักสูตรระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้จัดให้มีการเรียนรู้ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปและหมวดวิชาเลือกเสรี เช่น หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มีรายวิชา มน 102 มนุษย์กับการใช้เหตุผลและจริยธรรม และรายวิชา สค 111 สังคมและวัฒนธรรมไทย ในหมวดวิชาเลือกเสรี มีรายวิชา ปญ 101 พุทธศาสน์ และรายวิชา สค 111 สังคมและวัฒนธรรมไทย (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2542 1-9) การศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปนั้นถือเป็นวิชาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนานิสิตให้เป็นบัณฑิตที่มีคุณธรรม จริยธรรม สอนวิชาเฉพาะเป็นวิชาที่สร้างเครื่องมือให้กับนิสิต และหากนิสิตเป็นคนดีมีคุณธรรมแล้วเครื่องมือเหล่านั้นก็จะถูกนำไปใช้เพื่อประกอบอาชีพและช่วยเหลือผู้อื่น (พระธรรมปิฎก (ป อ ปยุตโต) 2539ค 12-13)

ด้านการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ก็จัดให้มีกิจกรรมที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและพระสงฆ์อยู่เสมอ เช่นการจัดศึกษาธรรมะนอกสถานที่การจัดตั้งชมรมพุทธศาสนา และในระหว่างภาคเรียนมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการดำเนินชีวิตที่ดีงามโดยได้นิมนต์พระภิกษุสงฆ์มาบรรยายธรรม แนะนำการปฏิบัติสมาธิ ภาวนา (นิพนธ์ เทียมทิพาบุญกร 2527 4) เพื่อพัฒนานิสิตให้ครบทั้ง 3 ด้าน คือร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นผู้ที่มีความรู้และคุณธรรม ประพฤติตนอยู่ระเบียบวินัย ขนบธรรมเนียมประเพณีซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ที่ดีงามของประเทศชาติ ตามคติพจน์ที่กล่าวไว้ว่า “ขอให้บัณฑิตนักศึกษาทุกคน มีความรู้ประดุจนักปราชญ์ มีความประพฤติประดุจผู้ทรงศีล” ภายใต้กระแสแห่งโลกาภิวัตน์ที่แทรกเข้าสู่สังคมทุกระดับจนยากที่จะหลีกเลี่ยง เทคโนโลยีและค่านิยม

กลายเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตในสังคม การศึกษาปัญหาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์แสดงให้เห็นว่านิสิตนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาไทยกำลังได้รับผลกระทบนี้

ปัจจุบันนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกำลังได้รับผลกระทบนี้ ทั้งนี้จากข้อมูลของคุณยี่ให้คำปรึกษาและห้องพยาบาล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า มีนิสิตมาขอรับบริการเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ เช่น ไม่เข้าใจในเนื้อหาวิชา ไม่ชอบสถานที่เรียน ไม่ชอบคณะที่เรียน เรียนไม่ไหว ไม่สามารถปรับเข้ากับเพื่อนได้ ไม่อยากทำกิจกรรม ส่งผลกระทบต่อสุขภาพทางร่างกาย เช่น ปวดศีรษะ นอนไม่หลับ เครียด และบางคนทนไม่ไหวถึงต้องลาออกจากสภาพความเป็นนิสิต (สุวิภา ภาคย์อึด 2547 2) จากข้อมูลดังกล่าวยังสอดคล้องกับการสำรวจของ อำนาจ หงษา (2545 3) ที่ได้สำรวจข้อมูลเบื้องต้นของการดำเนินชีวิตของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2544 จำนวน 100 คน โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด โดยมีผู้ตอบคำถามดังนี้

ข้อ 1 ถามว่า “ในระหว่างที่ทานศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย ทานมีปัญหาหรือไม่” พบว่ามี 84 คน ตอบว่า มีปัญหา และมี 16 คน ตอบว่า ไม่มีปัญหา

ข้อ 2 ถามว่า “ถ้าทานมีปัญหา ปัญหาของท่านคืออะไร” พบว่ามีนิสิตจำนวน 41 คน ตอบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการเรียน มีนิสิตจำนวน 28 คน มีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น มีนิสิตจำนวน 12 คน มีปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายขณะเป็นนิสิต มีนิสิตจำนวน 10 คน มีปัญหาเกี่ยวกับการเข้ากิจกรรมของมหาวิทยาลัย และอีก 9 คน ด้านอื่นๆ

ข้อ 3 ถามว่า “ท่านมีวิธีแก้ไขปัญหาของท่านอย่างไร” นิสิต 55 คน แก้ปัญหาด้วยตนเอง นิสิต 20 คน ปรึกษาเพื่อนและรุ่นพี่ นิสิต 16 คน ปรึกษาอาจารย์ นิสิต 5 คน ปรึกษาพ่อแม่ และ นิสิต 4 คน เก็บปัญหาไว้ไม่ทำอะไรเลย

จากข้อมูลดังกล่าวแม้สังคมไทยจะมีรากฐานทางวัฒนธรรมที่ดีงาม มีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นตัววัดระดับคุณธรรมในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะหลักของบุญกิริยาวัตถุหรือบุญสิกขา 3 อย่าง คือ ทาน ศีล และภาวนา ซึ่งถือเป็นเครื่องเสริมการอยู่รวมกันของคนในสังคม ชัดเจนภาพพฤติกรรมภายนอกทางกาย วาจา และจิตใจให้บุคคลเจริญด้วยคุณธรรม จริยธรรม (พระเทพเวที(ประยุทธ์ ปยุตโต) 2536 80-81) แต่จากการศึกษาของ พระพิทยา เสวกพันธุ์ (2545 112-114) พบว่าพุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่ในสังคมไทยถึงแม้จะนับถือในพระรัตนตรัย แต่ก็มี ความเชื่อที่ไม่เป็นไปตามแนวทางแห่งพุทธธรรม เป็นชาวพุทธเพียงเปลือกนอกเท่านั้น ไม่สนใจที่จะปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาทำให้จิตใจทางเหินจากคุณธรรมเกิดความอ่อนแอขึ้นภายใน จิตใจและอาจถูกชักนำต่อนิยมอื่นได้ง่าย โดยเฉพาะในขณะที่สังคมกำลังเผชิญกับกระแสโลกาภิวัตน์ อันนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม ค่านิยมจาก วัฒนธรรมจากต่างชาติได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนไทย ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีที่เคยทรงคุณค่าถูกลดความนิยมลง สวนในกลุ่มของเยาวชนนิสิตนักศึกษาที่เริ่มละเลยจาก วิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย โดยหันไปให้ความสนใจในวิถีชีวิตและ วัฒนธรรมจากแหล่งอื่น ไม่สนใจคำคัดค้านหรือเตือนจากบุคคลรอบข้าง ทั้งเรื่องของการแต่งกายที่ ล่อแหลมต่ออาชญากรรม การรับประทานอาหารที่ขาดคุณค่าทางโภชนาการและเป็นเหตุให้เกิดโรคร้าย

ทั้งมะเร็ง อ้วน เบาหวาน ฯลฯ ส่งผลกระทบถึงการดำเนินชีวิตอยู่ในมหาวิทยาลัยและวัฒนธรรมของสังคมไทย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ทศนีย์ คำเสมอ (2545 : 114-118) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความนิยมไทยของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒพบว่า ความนิยมไทยของนิสิตโดยเฉพาะด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและด้านศิลปกรรมของไทยอยู่ในระดับต่ำ เมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ และอิทธิพลของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมยังส่งผลกระทบต่องานวิถีชีวิตคนไทยอีกยาวนาน

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใน 3 ด้าน คือ ด้านทาน ด้านศีล และด้านภาวนา ขณะที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยแห่งนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

- 1 เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใน 3 ด้าน คือ ด้านทาน ด้านศีล และด้านภาวนา
- 2 เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามเพศ คณะที่ศึกษา ชั้นปี ภูมิสำเนา ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และสภาพการพักอาศัย
- 3 เพื่อรวบรวมปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษานี้ทำให้ทราบการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ ดังต่อไปนี้

- 1 ผู้บริหาร คณาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จะได้ผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรและจัดกิจกรรมให้ตอบสนองความต้องการของนิสิต
- 2 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวิชาการ การสร้างความเข้มแข็งภายในตนของนิสิต โดยใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ตามอัธยาศัย การเรียนรู้จากวิถีชีวิต ครอบครัว สถานศึกษา ชุมชนและสังคม โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
- 3 เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการสอนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้กับเยาวชน นิสิตนักศึกษา และเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาค้นคว้า

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ปีการศึกษา 2547 จำนวน 12 คณะ และ 1 สถาบัน ได้แก่ คณะมนุษยศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ สถาบันการพัฒนากองทัพบกเชิงอนุรักษ์ จำนวน 10,716 คน

กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มจากกลุ่มประชากร ด้วยวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน (ยูทส ไกยวรรณ์ 2544 58, อ้างอิงจาก Yamane 1970 725) ที่ความคลาดเคลื่อนระดับ 05 ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 388 คน

ตัวแปร ที่การศึกษา

1 ตัวแปรอิสระ คือ สถานภาพของนิสิต ได้แก่

1 1 เพศ คือ

1 1 1 เพศชาย

1 1 2 เพศหญิง

1 2 คณะที่ศึกษา ได้แก่

กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

(1) คณะสังคมศาสตร์

(2) คณะศึกษาศาสตร์

(3) คณะพลศึกษา

กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

(4) คณะวิทยาศาสตร์

กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ

(5) คณะแพทยศาสตร์

(6) คณะทันตแพทยศาสตร์

(7) คณะสหเวชศาสตร์

1 3 ชั้นปี ได้แก่

1 3 1 ชั้นปี 1

1 3 1 ชั้นปี 2

1 3 1 ชั้นปี 3

1 3 1 ชั้นปี 4 หรือสูงกว่า

1 4 ภูมิสำเนา ได้แก่

1 4 1 เขตกรุงเทพฯและปริมณฑล (สมุทรปราการ นนทบุรีและปทุมธานี)

1 4 2 ภาคกลาง

1 4 3 ภาคเหนือ

1 4 4 ภาคตะวันออก

1 4 5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1 4 6 ภาคใต้

1 5 ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ได้แก่

1 5 1 สูงกว่าระดับปริญญาตรี

1 5 2 ระดับปริญญาตรี

1 5 3 ระดับมัธยมตอนปลาย

1 5 4 ระดับมัธยมตอนต้น

1 5 5 ระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น

1 6 สภาพการพักอาศัยได้แก่

1 6 1 พักอาศัยกับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

1 6 2 พักอาศัยตามลำพังหรือกับเพื่อน

2 ตัวแปรตาม คือการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่

2 1 ด้านทาน

2 2 ด้านศีล

2 3 ด้านภาวนา

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1 นิสิต หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ภาคปกติ จากทุกคณะ ทุกชั้นปี ในปีการศึกษา 2547 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2 ชั้นปี หมายถึง ระดับชั้นปีที่นิสิตกำลังศึกษาอยู่แบ่งเป็น ชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า (คณะแพทยศาสตร์และคณะทันตแพทยศาสตร์ มีชั้นปี 5,6)

3 คณะ หมายถึง หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่สอนหลักสูตรปริญญาและประกาศนียบัตรได้ในการศึกษาค้นคว้าแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ (วชยชัย ฤกษ์เมธ 2546 : 10)

3 1 กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ คณะสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะพลศึกษา คณะศิลปศาสตร์ และสถาบันพัฒนาการทองเที่ยวเชิงอนุรักษ์

3 2 กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์

3 3 กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ ได้แก่ คณะแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ และคณะสหเวชศาสตร์

4 การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมายถึง การดำเนินชีวิต การประพฤติ การกระทำ การปฏิบัติตนของนิสิตอันเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ใน 3 ด้าน คือ ด้านทาน ด้านศีล และด้านภาวนา

4 1 ด้านทาน หมายถึง การให้ การบริจาค การเสียสละ สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง แก่ผู้อื่น ประกอบด้วยลักษณะ ดังนี้

4 1 1 วัตถุทาน หมายถึง การให้วัตถุเป็นทาน เช่น การทำบุญตักบาตร การบริจาคเลือด การบริจาคอวัยวะและการบริจาคปัจจัย 4 เป็นต้น

4 1 2 อภัยทาน หมายถึง การให้อภัยเป็นทาน เช่น การไม่คิดพยาบาทปองร้าย การไม่โต้ตอบเมื่อถูกกล่าวร้ายหรือทำร้าย เป็นต้น

4 1 3 ธรรมทาน หมายถึง การให้ธรรมะเป็นทาน เช่น การบอกกล่าว แนะนำ ชี้แนะการดำเนินชีวิตที่เที่ยงม เพื่อให้ผู้อื่นประพฤติตนอยู่ในทาน ศีลและภาวนา เป็นต้น

4 2 ด้านศีล หมายถึง การรักษาความปกติของกาย และวาจา ไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น ประกอบด้วยลักษณะ ดังนี้

4 2 1 รักษาความปกติทางกาย หมายถึง การไม่ล่วงละเมิดข้อห้ามในศีลด้วยกาย เช่น ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน มีพฤติกรรมขโมย ประพฤติผิดในกาม เป็นต้น

4 2 2 รักษาความปกติทางวาจา หมายถึง การไม่ล่วงละเมิดข้อห้ามในศีลด้วยวาจา เช่น ไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่นด้วยคำพูด อันจะทำให้ผู้อื่นเสียหายเดือดร้อน แม้สิ่งที่พูดจะเป็นเรื่องจริง

4 3 ด้านภาวนา หมายถึง การเจริญเมตตาจิตต่อผู้อื่น ในขณะที่ให้ทานรักษาศีล โดยการตั้งตนอยู่ในข้อปฏิบัติ ดังนี้

4 3 1 ธรรมสวณะ หมายถึง มีการฟังธรรมหรือศึกษาธรรมอยู่เนืองๆ เช่น การศึกษา หรือรับฟังในเรื่องอันสงัดและข้อปฏิบัติของการให้ทาน การรักษาศีล เป็นต้น

4 3 2 ธรรมเทศนา หมายถึง มีการเล่า บอกกล่าว แนะนำแก่บุคคลอื่น ในเรื่องของวิธีการและอันสงัดของการให้ทาน การรักษาศีล เป็นต้น

4 3 3 ทิฏฐุชุกฺกม หมายถึง การปรับความคิดเห็นของตนให้เป็นสัมมาทิฏฐิ คือมีความเห็นที่ถูกต้องตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา เช่น เรื่องกรรมและผลแห่งกรรม ผู้ปฏิบัติต้องมีความเห็นตามหลักคำสอน วาบุคคลใดทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี บุคคลใดกระทำความชั่วย่อมได้รับผลชั่ว เป็นต้น

5 ภูมิสำเนา หมายถึง สถานที่ที่นิสิตถือกำเนิดหรือได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง แบ่งเป็นเขตกรุงเทพและปริมณฑล (สมุทรปราการ นนทบุรี และปทุมธานี) ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

6 ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง หมายถึง วุฒิการศึกษาสูงสุดของบิดา มารดา ผู้ปกครอง คนใดคนหนึ่ง ซึ่งให้การเลี้ยงดูและใกล้ชิดกับนิสิตมากที่สุด

7 สภาพการพักอาศัย หมายถึง ลักษณะการพักอาศัยของนิสิต ได้แก่

7.1 พักอาศัยกับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง หมายถึง นิสิตพักอาศัยอยู่กับบิดามารดา และญาติหรือผู้ปกครอง

7.2 พักอาศัยอยู่ตามลำพังหรือกับเพื่อน หมายถึง นิสิตพักอาศัยอยู่ตามลำพังหรืออยู่กับเพื่อน ในบ้านเช่า หอพักเอกชน หอพักมหาวิทยาลัยหรือหอพักต่างๆ

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1 นิสิตที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรม ในแต่ละด้านและโดยรวม 3 ด้าน ต่างกัน

2 นิสิตที่ศึกษาในคณะต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรม ในแต่ละด้านและโดยรวม 3 ด้าน ต่างกัน

3 นิสิตที่มีชั้นปีต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรม ในแต่ละด้าน และโดยรวม 3 ด้าน ต่างกัน

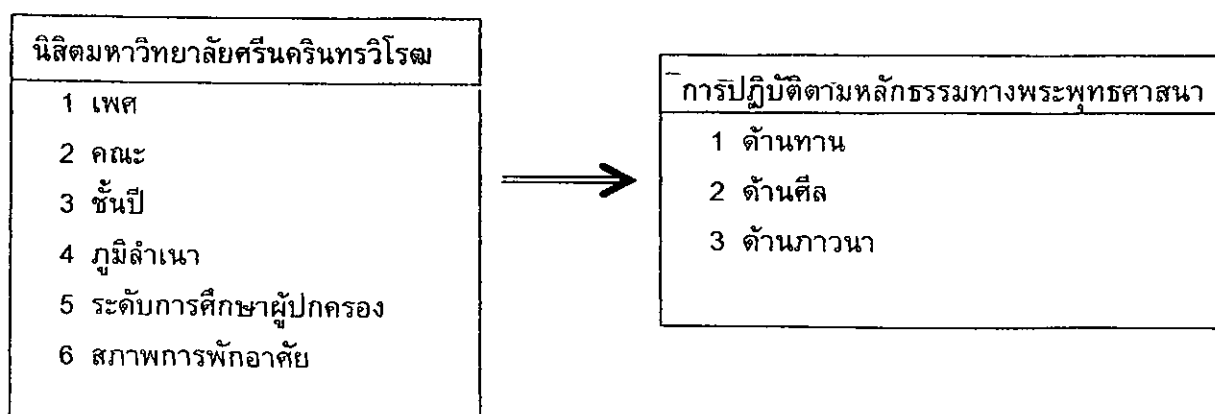
4 นิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรม ในแต่ละด้านและโดยรวม 3 ด้าน ต่างกัน

5 นิสิตที่ผู้ปกครอง มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรม ในแต่ละด้าน และโดยรวม 3 ด้าน ต่างกัน

6 นิสิตที่มีสภาพการพักอาศัยต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรม ในแต่ละด้านและโดยรวม 3 ด้าน ต่างกัน

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าเรื่อง การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒนี้ มีกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า สรุปได้ดังนี้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำเสนอในบทที่ 2 เรียงตามลำดับดังนี้

- 1 พระพุทธศาสนากับสังคมไทย
- 2 การศึกษากับการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา
- 3 อิทธิพลของพระพุทธศาสนาต่อการปฏิบัติตนของชาวพุทธ
- 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกับพระพุทธศาสนา
- 5 นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกับพระพุทธศาสนา
- 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1 พระพุทธศาสนากับสังคมไทย

สังคมไทยเป็นสังคมที่รักความสงบ มีน้ำใจ ทั้งนี้เพราะเรามีวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่สั่งสมอยู่บนรากฐานของคำสอนทางพระพุทธศาสนา การจะศึกษาเพื่อให้เข้าใจในวิถีชีวิตของคนไทยจึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาให้เข้าใจถึงความเป็นมาของพระพุทธศาสนา ทั้งในด้านของ 11 ความหมายของพระพุทธศาสนา 12 ประวัติพุทธศาสนา 13 การเข้าสู่ประเทศไทยของพระพุทธศาสนา 14 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยมีรายละเอียดในแต่ละประเด็นดังนี้

1.1 ความหมายของพระพุทธศาสนา

สุชีพ ปุญญานุภาพ (2511 : 6) ให้ความหมายของพระพุทธศาสนาไว้ว่า พระพุทธศาสนา หมายถึง คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าและคำสั่งสอนนั้น มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ พระพุทธเจ้าทรงค้นพบแล้วนำมาแสดงแก่พุทธบริษัท

พุทธทาสภิกขุ (2527 : 31) ให้ความหมายไว้ว่า พุทธ แปลว่า ผู้รู้ ผู้ตื่น พุทธศาสนา แปลว่า ศาสนาของผู้รู้ เป็นศาสนาที่เกี่ยวข้องกับความจริงต้องปฏิบัติจนรู้ได้ด้วยตนเอง เมื่อรู้ถึงที่สุดแล้วก็ไม่ต้องกลัวกิเลสตัณหาต่าง ๆ เพราะความรู้นั้นทำลายไปสิ้น ความไม่รู้ (อวิชชา) จะดับไปทันทีเมื่อความรู้เกิดขึ้น

นิพนธ์ เทียมทิพาบุญกร (2527 : 8) ได้สรุปไว้ว่า “พระพุทธศาสนา หมายถึง ศาสนาอันมีพระพุทธเจ้าทรงค้นพบด้วยพระองค์เอง พระองค์ได้ทรงสั่งสอนพุทธบริษัทเพื่อต้องการให้พุทธบริษัทบรรลุเป้าหมายสูงสุดในชีวิต คือ ความดับทุกข์หรือการแก้ปัญหาของชีวิตได้โดยสิ้นเชิง”

นิรมล จำลอง (2540 : 50) ให้ความหมายไว้ว่า พระพุทธศาสนา หมายถึง ศาสนาที่สอนให้พุทธศาสนิกชนตื่นจากความไม่รู้ ให้มีปัญญา เพื่อขจัดความไม่รู้ (อวิชชา) กำจัดกิเลสให้หมดไป

เสฐียร พันธงชัย (2542 : 11) ให้ความหมายไว้ว่า พระพุทธศาสนา หมายถึง คำสอนของพระพุทธเจ้า มีคำสั่งสอนในสวนปรมาตม์ (ประโยชน์อย่างยิ่ง คือพระนิพพานและความหมายอันสูงสุดของชีวิต) และมีหลักความเชื่อว่า กรรมคือผู้สร้างโลก ผู้กระทำความดีจะได้ผลของกรรมดี ผู้กระทำความชั่วจะได้รับผลกรรมชั่ว ดังนั้นมนุษย์จึงต้องพึ่งตนเอง

พระธรรมปิฎก (2543 : 194) ให้ความหมายของพระพุทธศาสนา ในพจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ ไว้ว่า พระพุทธศาสนา หมายถึง คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ความหมายอย่างกว้าง ๆ หมายถึง ความเชื่อถือ การประพฤติปฏิบัติและกิจกรรมทั้งหมดของชุมชนผู้กล่าววาทนนับถือพระพุทธศาสนา

จากการให้ความหมายของนักวิชาการทางศาสนา สรุปได้ว่า พระพุทธศาสนา หมายถึง หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ที่วางแนวทางการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับหลักของธรรมชาติ เพื่อสร้างปัญญาและดับความทุกข์ของพุทธศาสนิกชน

1 2 ประวัติพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาเกิดที่ประเทศอินเดีย เมื่อประมาณ 2,600 ปีมาแล้ว ในดินแดนที่ชื่อว่า ชมพูทวีป ซึ่งมีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นบรมศาสดา พระองค์ทรงประสูติในวรรณะกษัตริย์ เมื่อขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ก่อนพุทธกาล มีพระนามเดิมว่า "สิทธัตถะ" เป็นพระราชโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะกับพระนางสิริมหามายา ผู้ครองนครกบิลพัสดุ์ แคว้นศากยะ เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะมีพระชนมายุ 29 พรรษา พระองค์ตัดสินใจเสด็จออกผนวช หลังจากได้เห็นทิวทัศน์ 4 คือ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ พระองค์ใช้เวลาถึง 6 ปีในการแสวงหาหลักธรรมเพื่อดับทุกข์ จึงตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ เมื่อใกล้รุ่งขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ภายใต้ร่มพระศรีมหาโพธิ์ ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม แคว้นมคธ ตลอดระยะเวลาถึง 45 พรรษา ในการเผยแผ่คำสั่งสอนประดิษฐานพระพุทธศาสนา ตั้งพระรัตนตรัย 3 คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และตั้งชุมชนชาวพุทธเพื่อรักษารัตนตรัย คือ พุทธบริษัท 4 ประกอบด้วย ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ไว้ในดินแดนชมพูทวีปแล้ว พระองค์จึงเสด็จดับขันธเข้าสู่ปรินิพพาน ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 (อมร โสภณวิเศษฐวงศ์, และกวี อิศริวรรณ 2535 : 10-19)

1 3 การเข้าสู่ประเทศไทยของพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาได้แผ่เข้าสู่ประเทศไทยเป็นครั้งแรก ประมาณ พ.ศ. 300 หลังจากการทำสังคายนาพระธรรมวินัยครั้งที่ 3 โดยมีพระโมคคัลลีบุตรเป็นประธานฝ่ายสงฆ์ และพระเจ้าอโศกมหาราชเป็นผู้อุปถัมภ์ การกระทำสังคายนาใช้เวลาถึง 9 เดือน หลังจากนั้นพระเจ้าอโศกมหาราชได้รับคำแนะนำจากพระโมคคัลลีบุตร ให้ส่งพระเถระออกประกาศพระศาสนาในดินแดนต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 9 สาย พระโสณเถระและพระอุตตรเถระได้มาประกาศพระศาสนาในดินแดนที่ชื่อว่าสุวรรณภูมิ ซึ่งเชื่อว่าเป็นประเทศไทย (อุณ โทจันทร์ 2537 : 154)

- หลักจากพระพุทธศาสนาได้เข้ามาเผยแผ่ในดินแดนสุวรรณภูมิ ชนชาติไทยก็ได้ได้นำเอาคำสั่งสอนของพุทธศาสนามาเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตเรื่อยมา ความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาย่อมขึ้นอยู่กับภาวะของบ้านเมือง เฉพาะที่ปรากฏเป็นหลักฐานที่ชัดเจน พระพุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทในชาติไทย ตั้งแต่ยุคสุโขทัย อยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ ซึ่งสรุปเป็นรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

ยุคสุโขทัย

พระพุทธศาสนาในยุคสุโขทัยถือว่ามีความเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในสมัยของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระองค์มีศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก จึงได้อาราธนาพระเถระจากนครศรีธรรมราช มาเผยแผ่คำสอนที่กรุงสุโขทัย ดังปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ 1 ด้านที่ 2 ว่า “พ่อขุนรามคำแหง กระทำการโอบ (ให้) ทานแก่พระมหาเถระสังฆราชปราชญ์เรียนจบปิฎกไตร หลวก (ฉลาด) กวารู้ในเมื่อนี้ ทุกคนลุก (มา) แต่เมืองศรีธรรมราช” (พื้น ดอกบัว 2542 21-41)

ในสมัยของพระเจ้าลิไท พระองค์ได้อาราธนาพระสมณเถระจากเมืองลังกามาจำพรรษาอยู่ที่วัดอรุณญิก พระองค์มีศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมากจึงทรงเสด็จออกผนวช และทรงพระราชนิพนธ์หนังสือเตภูมิกถาหรือไตรภูมิพระร่วง พระองค์ได้นิมนต์พระสงฆ์เข้ามาศึกษาพระไตรปิฎกในมหาปราสาท สร้างพระมหาธาตุบรรจุพระสารีริกธาตุและต้นศรีมหาโพธิ์ที่อัญเชิญจากประเทศลังกา (พระเทพเวที (ประยูร ปยุตโต) 2531 114)

เมื่อพระพุทธศาสนาเข้าสู่สุโขทัย พระมหากษัตริย์และประชาชนต่างยินดีในการประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมสืบต่อมาอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับการอุปถัมภ์จากพระมหากษัตริย์ ทั้งในส่วนที่เป็นกิจของพระศาสนาและการปกป้องพระศาสนา

ยุคอยุธยา

ในอดีตกรุงศรีอยุธยาเคยเป็นเมืองหลวงของไทยยาวนานถึง 417 ปี มีกษัตริย์ครองราชย์ถึง 33 พระองค์ กษัตริย์ทุกพระองค์ล้วนส่งเสริมกิจกรรมของพระศาสนาเป็นอย่างดี เช่นในตอนต้นของอยุธยา สุภา อุทโท (2541 17) กล่าวว่า รัชกาลที่ 1 พระราชทานมหาจักรี ขุนนางข้าราชการตลอดจนราษฎร ศรัทธาเลื่อมใสในพุทธศาสนา มาก นิยมทำบุญกันมากและสร้างวัดวิหารกันมากตลอดจนธรรมเนียมที่ถือว่า ลูกชายจะต้องบวชเรียนอย่างน้อย 1 พรรษา เพื่อให้ได้รับการอบรมจากพระศาสนาและเป็นการสนองคุณมารดาบิดา ก็เกิดขึ้นในสมัยอยุธยา วัดเป็นทั้งโรงเรียนให้การศึกษาอักษรศาสตร์ ตลอดจนวิชาชีพอื่นๆ แก่กุลบุตร วัดเป็นสโมสรซึ่งประชาชนจะมีโอกาสพบปะสังสรรค์กันในวันทำบุญหรือวันเทศกาลนักขัตฤกษ์ วัดเป็นทั้งโรงพยาบาล เป็นทั้งที่ระงับคดีวิวาทของชาวบ้าน ชีวิตของชาวไทยสมัยอยุธยามีวัดและพระสงฆ์เป็นที่พึ่งพำนัก

ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พระองค์ทรงศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง เมื่อพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แห่งฝรั่งเศสส่งพระราชสาสน์ชักชวนให้เปลี่ยนศาสนา พระองค์ทรงตอบพระราชสาสน์แบบถนอมน้ำใจว่า “พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 จะให้เราเข้ารีตตั้งนั้นหรือ เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่มาก เพราะในราชวงศ์ของเราก็ได้นับถือพระพุทธศาสนามาช้านานถึง 2,229 ปีแล้ว จะให้เราเปลี่ยนศาสนาอย่างนี้เป็นการยากอยู่ ก็ถ้าพระเจ้าผู้สร้างฟ้าสร้างดิน จะต้องการให้คนทั่วโลกได้นับถือศาสนาอันเดียวกันแล้ว พระเจ้ามิจัดการให้เป็นเช่นนั้นเสียแล้วหรือ เราขอฝากชะตากรรมของเราและของกรุงศรีอยุธยา สุดแต่พระเจ้าผู้เป็นเจ้าจะตกลงบันดาลเกิด” (พื้น ดอกบัว 2542 24)

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ พระองค์นอกจากจะทรงใส่ใจพระทัยกับการสร้างวัดและปฏิสังขรณ์ทั้งศาสนธรรมและศาสนวัตถุแล้ว เมื่อครั้งพระเจ้ายอดยี่สิบสี่ราชสิงหะ กษัตริย์แห่ง

พระบาทสมเด็จพระภูมิพลมหาราช พระองค์ทรงประกาศตั้งวันอาสาฬหบูชา เพื่อเฉลิมฉลองวันที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนา ประกาศยกเลิกใช้ พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. 2484 และให้ใช้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ 2505 แทน ในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระภูมิพลมหาราช ทรงมีพระชนมายุครบ 60 พรรษา ในปี พ.ศ. 2530 รัฐบาลพร้อมด้วยคณะสงฆ์ ได้สังคายนาชำระและพิมพ์พระไตรปิฎกเป็นฉบับหลวงทั้งภาษาไทยและภาษามอญจำนวน 4,000 จบ เพื่อเป็นการเฉลิมฉลอง โดยมีสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (วาสน์ วาสโน) วัดราชบพิธสุทธิตมมหาสิมาราม เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ และพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี เป็นประธานฝ่ายฆราวาส (พื้น ดอกบัว 2542 27-41)

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปการเข้าสู่ประเทศไทยของพระพุทธศาสนาได้ว่า หลังจากพระเจ้าอโศกมหาราช จัดทำสังคายนาครั้งที่ 3 เมื่อประมาณ พ.ศ. 235 พระองค์ทรงกราบอาราธนาพระสงฆ์เถระออกประกาศพระศาสนา รวมทั้งสิ้น 9 สาย สายที่เดินทางมาสุวรรณภูมิมีพระโสณะและพระอุตตระเป็นหัวหน้า หลังจากนั้นชาวไทยก็น้อมเอาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนามาประพฤติปฏิบัติเลื้อยมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์จึงถึงปัจจุบัน

1.4 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนามีหลักธรรมคำสอนต่างๆ มากมาย ซึ่งล้วนแต่เป็นหลักแห่งการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม ทั้งแก่ตนเองและบุคคลอื่น ท่านพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2543 : 4) ได้กล่าวถึงพุทธพจน์ในพระสูตรตันตปิฎก ที่มณิกาย มหาวรรค ว่า พระพุทธองค์ทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์ แก่ภิกษุผู้เป็นพระอรหันต์ 1,250 รูป ในวันมาฆบูชา ดังนี้

สพฺพปาปสฺส อภรณํ กุสลสฺสุปฺสมปทา

สจฺจิตตปริโยทปนํ เอตํ พุทฺธานสาสนํ

แปลว่า การไม่ทำความชั่วทั้งปวง การทำความดีให้ถึงพร้อม การชำระจิตของตนให้บริสุทธิ์ผ่องใส นี่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

หลักคำสอนที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้นี้ สามารถสรุปให้เห็นเป็นแนวทางการปฏิบัติได้ 3 ประการ คือ เว้นชั่ว ทำดี และทำจิตให้บริสุทธิ์ แนวการปฏิบัติทั้ง 3 โดยย่อคือหลักของไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา เพื่อให้เหมาะสมกับบุคคลจึงขยายสู่การปฏิบัติได้ ดังนี้

หลักการปฏิบัติตนสำหรับฆราวาส

คำสอนอันเป็นข้อปฏิบัติที่สำคัญของชาวพุทธ ที่ขยายจากหลักของไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ลงสู่สังคมชาวบ้าน ซึ่งเหมาะสมกับชีวิตของคนส่วนใหญ่ที่ต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุและมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น คือหลักธรรมที่เรียกว่า บุญกิริยาวัตถุหรือหลักการทำบุญ 3 อย่าง อันเป็นหลักการเบื้องต้นในการฝึกฝนพัฒนาคนให้เจริญงอกงามในความดี ประกอบด้วย 1) ทาน 2) ศีล และ 3) ภavana (พระธรรมปิฎก 2542 : 26-31) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ทาน คือการให้หรือการเผื่อแผ่แบ่งปัน สิ่งของที่เป็นประโยชน์ของตนแก่บุคคลอื่น ประกอบด้วย (1) วัตถุทาน (2) อภัยทาน และ (3) ธรรมทาน (พุทธทาส 2533? 18-30) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) วัตถุทาน คือการให้หรือการแบ่งปันด้วยวัตถุสิ่งของ หรืออาจหมายถึงการเสียสละความสุขส่วนตัว เพื่อให้เกิดความสุขแก่ผู้อื่น เช่น การให้ด้วยปัจจัย 4 การให้ความช่วยเหลือทางเรี่ยวแรง สติปัญญา การให้ที่ต้องเสียสละ เช่น อวัยวะ เลือด เป็นต้น

(2) อภัยทาน คือการให้อภัย ประกอบด้วย ให้อภัยทางกาย เช่นการไม่ถือโทษ ยอมรับคำขอขมา เป็นต้น ให้อภัยทางวาจา เช่นการบอกอโหสิกรรม ไม่เบียดเบียน ไม่ประทุษร้ายใคร เป็นต้น และให้ทางใจหมายถึงการแผ่เมตตาจิตแก่เพื่อนร่วมโลก

(3) ธรรมทาน คือการให้ธรรมะเป็นทาน หรือหมายถึงการให้ความรู้เพื่อให้เขาพ้นทุกข์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับที่หนึ่ง คือการให้ความรู้พื้นฐานเพื่อการดำเนินชีวิต เช่น การให้ความรู้ด้านสามัญ เป็นต้น ระดับที่สอง คือการให้แสงสว่างในทางวิญญาณ เพื่อการปฏิบัติตนที่ถูกต้องเหมาะสม ระดับที่สาม คือการให้นิพพาน

จุดมุ่งหมายของการให้ทานนั้น เป็นไปเพื่อสละความเห็นแก่ตัว ดังนั้นผู้ให้จึงต้องประกอบด้วยจิตที่บริสุทธิ์ คือพอใจและยินดีที่จะให้ ควรให้แต่สิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสมแก่ผู้รับ และต้องให้ด้วยความเคารพ

2) ศีล หมายถึง ความปกติ หรือภาวะปกติทางกาย ทางวาจา และทางใจ ที่ปกติ ไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น ประกอบด้วย (1) ศีล 5 (2) ศีล 8 โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) รักษาศีล 5 คือการรักษาความปกติสำหรับชาวพุทธ ประกอบด้วย ก) เว้นจากปาณาติบาต ไม่ละเมิดต่อชีวิตร่างกายกันรวมทั้งไม่รังแกสัตว์ ข) เว้นจากอทินนาทาน ไม่ละเมิดต่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของกันและกัน ค) เว้นจากกาเมสุมิจฉาจาร ไม่ละเมิดต่อคู่ครองของรักของหวงกัน ง) เว้นจากมุสาวาท ไม่ละเมิดต่อกันทางวาจา ไม่ทำร้ายหรือทำลายผลประโยชน์กันด้วยวาจาเท็จโกหกหลอกลวง จ) เว้นจากสุรายาเมาสิ่งเสพติด ไม่คุกคามต่อความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยของผู้อื่นด้วยการมีพฤติกรรมที่ขาดสติสัมปชัญญะเพราะเสพสิ่งเสพติด

(2) ศีล 8 หรือศีลอุโบสถ เป็นการฝึกตนในการรักษาอิสรภาพของชีวิตไว้ ไม่ให้ชีวิตและความสุขของตนต้องไปขึ้นต่อการเสพหรือบริโภควัตถุมากเกินไป จนกลายเป็นคนลุ่มหลงมัวเมาในวัตถุ ความสุข สนุกสนานบำรุงบำเรอสัมผัสทางกาย การปฏิบัติตามหลักการรักษาอุโบสถ นอกจากเป็นการฝึกตนให้มีความสุขสงบ ยังถือเป็นการที่จะก้าวต่อไปในการพัฒนาชีวิตขั้นสูงขึ้น ข้อปฏิบัติใน ศีล 8 คือ ก) เว้นจากปาณาติบาต ไม่ละเมิดต่อชีวิตร่างกายกันรวมทั้งไม่รังแกสัตว์ ข) เว้นจากอทินนาทาน ไม่ละเมิดต่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของกันและกัน ค) เว้นจากอพรหมจรรย์ ถือพรหมจรรย์งดเว้นกาม ง) เว้นจากมุสาวาท ไม่ละเมิดต่อกันทางวาจา ไม่ทำร้ายหรือทำลายผลประโยชน์กันด้วยวาจาเท็จโกหกหลอกลวง จ) เว้นจากสุรายาเมาสิ่งเสพติด ไม่คุกคามต่อความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยของผู้อื่นด้วยการมีพฤติกรรมที่ขาดสติสัมปชัญญะเพราะเสพสิ่งเสพติด ฉ) เว้นวิกาลโภชนา ไม่รับประทานอาหารในเวลาวิกาล คือหลังเที่ยงวัน ช) เว้นนัจจคิตวาทิต – มาลาคันธวิเลปนะ ฯ งดการพื้อนราขับร้อง

เล่นดนตรีดูการละเล่น และการประดับตกแต่งร่างกายใช้ของหอมเครื่องลูบไล้ ณ) เว้นอุจาสยามมหาสยนะ
จนนอนบนฟูกฟูกที่นึ่งที่นอนสูงใหญ่หรูหราบำเรอ

3) กาวนา คือ การพัฒนาชีวิต หมายถึงการพัฒนาจิตใจและปัญญา และที่เน้นเป็นพิเศษสำหรับกาวนาในระดับบุญกิริยาวัตถุ พระพุทธเจ้าทรงหมายถึงการเจริญเมตตาจิต ซึ่งเป็นฐานของทานและศีล เพราะเมตตาหรือมีน้ำใจไม่ตรีต่อกัน เป็นคุณสมบัติที่แท้จริงและดีงามในตัวของมนุษย์ ซึ่งมีข้อปฏิบัติอันประกอบด้วย (1) ธรรมสวณะ คือ การฟังธรรม รวมทั้งการอ่านคัมภีร์หาความรู้ธรรมหรือเรื่องเกี่ยวกับความจริงความดีงาม (2) ธรรมเทศนา คือ การแสดงธรรม บอกกล่าว แนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับความจริงความดีงาม (3) ทิฏฐชุกกรรม คือ การทำความเห็นให้ตรง ไม่ว่าจะทำอะไร ก็ทำด้วยสัมมาทิฏฐิ มีความเห็นความเข้าใจที่ถูกต้อง หรือปรับความคิดเห็นของตนให้ถูกต้องตามหลักของศาสนา

พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่รวบรวมไว้ในพระไตรปิฎก สอนหลักการปฏิบัติทั้งสิ้น 3 ประการ คือ เว้นชั่ว ทำดี และทำใจให้บริสุทธิ์ (พระธรรมปิฎก 2543 4) เว้นชั่ว หมายถึง การเว้นความชั่วไม่ให้เกิดทางกาย ทางวาจา และทางใจ คือ ศีล ทำดี หมายถึง ความดีที่แท้จริงที่สุด ถือเป็นคุณสมบัติหรือคุณธรรมที่อยู่ในจิตใจ ซึ่งต้องบำเพ็ญให้ถึงพร้อมอยู่ตลอดเวลา คือ สมภาิ และทำใจให้บริสุทธิ์ หมายถึง การทำจิตให้บริสุทธิ์หมดจดสิ้นเชิง หลุดพ้นจากกิเลสและทุกข์คือปัญญา

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า พระพุทธศาสนาได้เข้ามาเผยแผ่คำสอนในประเทศไทยโดยการนำของพระเถระสองรูปคือ พระโสณะเถระและพระอุตตระเถระ จากประเทศอินเดีย หลังจากพระเจ้าอโศกมหาราชทรงโปรดให้จัดทำสังคายนาครั้งที่ 3 หากนับถึงปัจจุบันกว่า 2,500 ปี ที่พุทธธรรมได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของคนไทย ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณี สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมที่น่าใจชอบชาวผู้อื่น เช่นการทำบุญเนื่องในโอกาสต่างๆ ในส่วนของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนานั้น ชาวพุทธมีหัวใจของการปฏิบัติตนอยู่ 3 อย่าง คือ เว้นชั่ว ทำดีและทำใจให้บริสุทธิ์ และเป็นแนวทางการปฏิบัติที่สำคัญสำหรับพุทธศาสนิกชน โดยเริ่มจากการให้ทานเพื่อสละความเห็นแก่ตัว การรักษาศีลและกาวนาด้วยการเจริญเมตตาจิตต่อบุคคลอื่น

2 การศึกษากับการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ โดยยึดตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้ได้ลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข (คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา 2543 : 8) การให้การศึกษาหรือการเผยแผ่พระศาสนาถือเป็นความสำคัญในการที่จะนำชาวพุทธเข้าสู่การปฏิบัติตนที่ถูกต้องตามหลักพุทธธรรม โดยมีประเด็นที่นาศึกษา คือ 2.1 การจัดการศึกษาในพระพุทธศาสนา 2.2 พระพุทธศาสนากับแหล่งการเรียนรู้ชุมชน โดยมีรายละเอียดแต่ละประเด็นดังนี้

2.1 การจัดการศึกษาในพระพุทธศาสนา

การศึกษาของไทยในอดีตเป็นที่ยอมรับกันคือ วัดและวัง แต่สำหรับชาวบ้านทั่วไป วัดถือเป็นสถานที่ฝึกฝนอบรมคุณธรรม จริยธรรมและความรู้ด้านอักษรสมัย ศิลปวัฒนธรรม เพื่อผลิตบุคลากรแก่ชุมชน (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) 2546 : 21) ซึ่งมีประเด็น ดังนี้ 2.1.1 พระพุทธศาสนากับการจัดการศึกษาในอดีต 2.1.2 พระพุทธศาสนากับการจัดการศึกษาในปัจจุบัน 2.1.3 พระพุทธศาสนากับการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยมีรายละเอียดในแต่ละประเด็นดังนี้

2.1.1 พระพุทธศาสนากับการจัดการศึกษาในอดีต

การจัดการศึกษาในอดีตพระสงฆ์ถือเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญ ที่เป็นทั้งผู้นำด้านจิตวิญญาณและครูผู้ให้ศิลปวิทยา พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2546 : 22-23) กล่าวว่า ในสมัยก่อนพระสงฆ์เป็นผู้สอนอักษรสมัยหรือวิชาหนังสือและวิชาชีพทั่วไป เช่น วิชาตำรายา ตำราแพทย์แผนโบราณ วิชาป้องกันตัว วิชาการรบ ฯลฯ สำหรับผู้ที่ได้เรียนรู้ส่วนใหญ่จะจำกัดอยู่เฉพาะในผู้ชาย พระศรีวิสุทธิโมลี (2513, อ้างอิงจาก พระมหาภุชญา นันทเพชร 2540 : 10-11) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนการสอนในสมัยก่อนไม่มีรูปแบบการเรียนที่แน่นอน สอนมากจะเป็นการศึกษาออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมและฐานะครอบครัว ผู้เรียนบางคนเมื่อเรียนพออ่านออกเขียนได้ หรือพอมีวิชาความรู้ในสิ่งที่ตนปรารถนาแล้ว ขอลาพระอาจารย์กลับบ้านช่วยพ่อแม่ทำงานหาเลี้ยงชีพ บางคนก็บวชเรียนหนังสือขอมหรือภาษาบาลี

สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว บ้านเมืองเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายอย่าง พระองค์จึงเห็นควรที่ประชาชนต้องได้รับการศึกษา จึงทรงโปรดให้ตั้งโรงเรียนสำหรับประชาชนทั่วไป ทั้งชายและหญิงได้เข้าศึกษาวิชาการที่วัดมหรณพาราม โดยมีสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ซึ่งเป็นพระเจ้าน้องยาเธออุปสมบทเป็นภิกษุชวดยุแล จัดการศึกษาให้แก่ทั้งภิกษุสามเณรและชาวบ้านทั่วไป โดยได้จัดทำหลักสูตรนักธรรมตรี นักธรรมโทและนักธรรมเอกขึ้นใหม่ นอกจากนั้นยังกำหนดให้วัดต่างๆ เปิดโรงเรียนสำหรับชาวบ้าน ซึ่งให้ว่าเรียกว่า “โรงเรียนประชาบาล” โดยมีพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นครูสอน ด้วยเหตุนี้คนสมัยก่อนเคารพ เชื่อฟัง ยำเกรง และเห็นความสำคัญของ

วัด ซึ่งเป็นทั้งสถานที่พึ่งทางกายและจิตวิญญาณ ทำให้ชาวบ้านมีทั้งความรู้ด้านหนังสือและความรู้สำหรับทำมาหากิน (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) 2546 22-26)

พระราชวรมุนี (ประยูร ปยุตโต) (2529 2-3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวัด และพระพุทธศาสนาในอดีต ในฐานะเป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดวัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญ และเกี่ยวข้องกับ การศึกษามาจนถึงปัจจุบัน ดังนี้

1) ประเพณีวัดเป็นศูนย์กลางการศึกษาเล่าเรียนของชุมชน และพระสงฆ์ เป็นครูผู้ทำหน้าที่อบรมสั่งสอน แม้ชาวบ้านในปัจจุบันจะมองไม่เห็น แต่ในชนบททางไกลจะมองเห็น และเข้าใจ ถึงการทำงานในการบริการชุมชนอย่างแท้จริง

2) ประเพณีบวชเรียน ความหมายบวชคู่กับเรียน เมื่อบวชแล้วต้องเรียน เมื่อเรียนจบก็ไม่บังคับให้อยู่เป็นพระสงฆ์ตลอดไป เพราะการชวรงานศาสนานั้นฆราวาสก็ช่วย ได้และบางอย่างทำได้ดีกว่าพระสงฆ์ด้วย

การจัดการศึกษาของพระพุทธศาสนาในอดีต พระสงฆ์ถือเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญ ในฐานะที่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและผู้ให้การฝึกอบรมทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ โดยอาศัย วัดเป็นศูนย์กลางการศึกษาและปฏิบัติศาสนกิจ ผู้ที่เข้ารับการศึกษามากจะเป็นชาย เพราะต้อง มาอาศัยอยู่ที่วัด สอนผู้หญิงจะทำหน้าที่อำนวยความสะดวกหรือให้การอุปถัมภ์กิจกรรมทางศาสนา

2 1 2 พระพุทธศาสนากับการศึกษาในปัจจุบัน

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2546 26-29) ได้กล่าวถึง บทบาท การจัดการศึกษาของพระพุทธศาสนาในปัจจุบันไว้ว่า ปัจจุบันบทบาทของพระพุทธศาสนากับการ จัด การศึกษานั้น ไม่เป็นที่ยอมรับในด้านวิชาการและวิชาชีพเหมือนในอดีต โดยฝ่ายบ้านเมืองได้เข้ามา จัดการเองทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นงานด้านการผลิตครู การจัดหาอุปกรณ์ งานสอนหนังสือ สร้างอาคาร เป็น ต้น ซึ่งปัจจุบันบทบาทของวัดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ประกอบด้วยบทบาท ดังนี้

1) บทบาทด้านให้ความอุปถัมภ์ ได้แก่ สถานที่สร้างโรงเรียน อุปกรณ์ การศึกษา ทุนการศึกษา ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับวัด ซึ่งเรื่องเหล่านี้พระสงฆ์ยังทำอยู่ พระสงฆ์ที่ ทำอย่างนี้ จะเป็นเจ้าอาวาส เจ้าคณะปกครอง ซึ่งส่วนใหญ่ท่านจะมีความรู้ในฝ่ายโลกไม่สูงมากนัก จึงเป็น ที่ดูแคลนจากทางราชการพยายามอยู่ให้ห่างไม่ไปพุดไปคุย เมื่อขาดแคลนอะไรจึงไปขอความอุปถัมภ์

2) บทบาทเป็นผู้สอน พระสงฆ์ที่เข้าไปช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนา หรือ วิชาอื่นที่ขาดแคลนครูในโรงเรียน ปัจจุบันเริ่มมีจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ส่วนหนึ่งก็เป็นพระที่พอมีความรู้ทั้ง ทางธรรมและทางโลก ซึ่งถือว่าท่านเป็นผู้เสียสละและมีน้ำใจรักการสอนไปสอนด้วยความเต็มใจโดยไม่มีค่า ตอนแทนใด ๆ

3) บทบาทเป็นผู้ดำเนินการเอง พระสงฆ์ที่มีศักยภาพมีบารมี มีความสามารถ มีความเสียสละ มีความคิดที่จะช่วยเหลือเยาวชน ช่วยชาติบ้านเมืองเหมือนกับอดีตที่ผ่านมา ท่านจึง ดำเนินการเอง ตั้งโรงเรียนเองหรือขอความร่วมมือไปยังชุมชนและหน่วยงานราชการให้เข้ามาดำเนินการ เช่น ตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ ตั้งโรงเรียนการกุศลของวัด ตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เพื่อแบ่งเบาภาระของทางราชการ และเพื่อช่วยเหลือเยาวชนตามชนบทที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา

พระมหาสมชาย เจริญกิจ (2540 90-91) ได้กล่าวถึงบทบาทของวัด ในสังคมไทย ดังนี้

1) วัดเป็นแหล่งของการศึกษาในหลายๆ ระดับ เช่น เป็นที่ตั้งของโรงเรียนประจำชุมชนในระดับต่างๆ ตั้งแต่ประถม มัธยม และอาชีวศึกษา นอกจากนี้ วัดบางแห่งยังเป็นที่ตั้งของสถานฝึกสอนหรือฝึกอบรมความรู้วิชาชีพอื่นๆ เช่น ความรู้เรื่องสมุนไพร ภายภาพบำบัดแผนโบราณ โหราศาสตร์ เป็นต้น

2) วัดเป็นแหล่งศึกษาด้านศิลปะและการช่างต่างๆ ปัจจุบันวัดเป็นสถานศึกษาค้นคว้างานทางด้านศิลปะและการช่างแขนงต่างๆ เช่น ประติมากรรม จิตรกรรม และสถาปัตยกรรม ฯลฯ

3) วัดเป็นศูนย์กลางการบริการชุมชนพื้นฐานในบางเรื่อง เช่น การใช้พื้นที่บางส่วนของวัดเป็นตลาดนัดประจำชุมชน เป็นสถานที่พบปะของสมาชิกในชุมชน เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และสนามเด็กเล่น เป็นต้น

4) วัดบางวัดที่มีพื้นที่เหลือจากการสร้างศาสนสถาน ก็มีการอนุเคราะห์แก่ชุมชนให้เขา เพื่อก่อสร้างที่อยู่อาศัย

5) วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ วัดบางแห่งมีประวัติศาสตร์มีความเป็นมาที่สำคัญ เป็นสิ่งมีคุณค่าทางศิลปะและโบราณสถาน เป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำจังหวัด และแหล่งประกอบพิธีกรรมที่สำคัญทางบ้านเมือง

วัดถือเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญของประเทศ คนไทยในสมัยโบราณนิยมสร้างวัด เพื่อเป็นศาสนสถานประกอบพิธีกรรม เป็นแหล่งการศึกษาทั้งวิชาชีพและวิชาธรรม รวมถึงเป็นสถานที่ให้บริการแก่สมาชิกของชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ดังนั้นวัดจึงเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญของชุมชน

พระมหาสมชาย เจริญกิจ (2540 109-111) ได้กล่าวถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับชุมชน โดยสรุปมีรายละเอียด ดังนี้

1) บทบาทการให้การบรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตร เพื่อศึกษาและปฏิบัติตามพระธรรมวินัย แม้ว่าจะเป็นการบวชตามประเพณีก็ตาม หากวัดจัดการศึกษาแก่ผู้ที่เข้ามาบวชนั้นได้รับการศึกษาเล่าเรียน และปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างจริงจัง เมื่อลาสิกขาไปยอมเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคม เช่น การที่วัดหลาย ๆ แห่งได้ร่วมมือกับองค์กรหรือสถาบันต่างๆ จัดการบวชหรือที่เรียกว่าการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนให้แก่เยาวชน เพื่อให้ผู้ที่มาบวชเรียนได้ใกล้ชิดกับวัดและพระพุทธศาสนามากขึ้น และได้นำธรรมะไปช่วยแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน นอกจากนั้นก็ยังช่วยให้เยาวชนเหล่านั้นได้เรียนรู้ในวัฒนธรรมประเพณีของไทย ในส่วนที่เกี่ยวกับพระศาสนาขณะที่ยังบรรพชาอยู่วัด

2) บทบาทด้านการเทศนาอบรมสั่งสอนประชาชนที่มาทำบุญที่วัด เนื่องในโอกาสต่าง ๆ กัน เช่น วันธรรมะสวนะ งานทำบุญบำเพ็ญกุศล งานเทศกาล นอกจากนั้นยังรวมไปถึงการเทศน์ผ่านทางวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ การบรรยายธรรม การสนทนาธรรม การปาฐกถาธรรม เป็นต้น ซึ่งบทบาทเหล่านี้ถือเป็นหน้าที่หลักของพระสงฆ์

3) บทบาทด้านการจัดการสอนศาสนาแก่เด็กและประชาชน ในรูปแบบการสอนพระพุทธศาสนาในโรงเรียน การสอนธรรมศึกษาแก่นักเรียนและประชาชน การจัดตั้งหน่วยพุทธมามกะผู้เยาว์ในวัด การจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ การจัดทำห้องสมุดในวัด การจัดตั้งโรงมหรสพทางวิญญาณ การจัดตั้งและดำเนินการสำนักกวีปัสสนาต่าง ๆ ซึ่งเป็นงานที่ชักนำเด็กและประชาชนทั่วไปเข้ามาศึกษาเลาเรียนและปฏิบัติตามหลักธรรม สร้างกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และช่วยสร้างสรรค์สังคมให้ดีขึ้น

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า ในการจัดการศึกษาของพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุด โดยเน้นการฝึกอบรมทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ ควบคู่ไปกับการพัฒนาทางด้านจิตใจตามพุทธธรรม

2.1.3 พระพุทธศาสนากับการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

การปฏิรูปการศึกษาของไทย มีเป้าหมายอยู่ที่การสร้างประชาชนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย และจิตใจที่ประกอบด้วยคุณธรรม โดยสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยท่านพระราชวรมนี (ประยูร ธมมจิตโต) (2542 : 19-22) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์ในการจัดการศึกษา วิธีที่ดีที่สุดคือคณะสงฆ์จะมีส่วนในการสอนศีลธรรมแก่เด็กหรือจัดตั้งโรงเรียน หรือศูนย์การเรียนรู้ในวัด พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เปิดกว้างให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 (6) ว่า “การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น” ในข้อนี้หมายความว่า สถาบันศาสนามีส่วนร่วม ในส่วนการขอจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนทุกระดับ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 18 ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษา ดังนี้

1) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น

2) โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบันพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น

3) ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์และสถาบันสังคมอื่นเป็นผู้จัด

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาของพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ถือเป็นบุคลากรที่สำคัญต่อการบริหารและการจัดการภายในกรอบของหลักธรรมทางพุทธศาสนา โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางการทำงาน การจัดการศึกษาของพระพุทธศาสนานั้น เน้นเป้าหมายที่สำคัญคือการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องสนับสนุนการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และสอดคล้องเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติทั้งเก่งดีและมีความสุขอย่างดียิ่ง

2 2 พระพุทธศาสนากับแหล่งการเรียนรู้ชุมชน

วัดถือเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และศูนย์รวมกิจกรรมของชุมชน โดยกำหนดหน้าที่ไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ไว้ดังนี้ 2 2 1 การศาสนศึกษา 2 2 2 การศึกษาสงเคราะห์ 2 2 3 การเผยแผ่ศาสนาธรรม 2 2 4 การสาธารณูปการ 2 2 5 การสาธารณสงเคราะห์ และ 2 2 6 การปกครอง (สุเม การศรีทอง, ประชุม วิบูลย์สีลปี, และทิวา ยานไกล 2545 : 19-38) โดยมีรายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังนี้

2 2 1 การศาสนศึกษา

การศาสนศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาอันเหมาะสมกับสงฆ์ เรียกว่าการศึกษาพระปริยัติธรรม ซึ่งในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 3 แผนก คือ

(1) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม แบ่งออกเป็น 2 หลักสูตรๆ ละ 3 ชั้น คือ ก) หลักสูตรสำหรับสงฆ์ แบ่งเป็นหลักสูตรนักธรรมชั้นตรี,ชั้นโทและชั้นเอก ข) หลักสูตรสำหรับฆราวาส แบ่งเป็นหลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี,ชั้นโทและชั้นเอก

(2) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ตามหลักสูตรแบ่งเป็น 8 ชั้น คือ เปรียญธรรม 1-2, 3 9

(3) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ซึ่งจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ แบ่งเป็น 2 ระดับ คือระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้การศึกษาแก่พระภิกษุและสามเณร ในวิชาสามัญทางโลกและวิชาทางธรรมควบคู่กันไป

2 2 2 การศึกษาสงเคราะห์

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (2540 : 109) ได้ให้ความหมายการศึกษาสงเคราะห์ไว้ว่า การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินการช่วยเหลือเด็กและประชาชนให้ได้ศึกษาวิชาการและวิชาชีพทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนของฝ่ายราชอาณาจักร เพื่อให้คนไทยที่เป็นพุทธศาสนิกชนทุกคนสามารถดำรงตนและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศ

กรมการศาสนา (2540 : 101) ให้ความหมายไว้ว่า การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล หรืออุดหนุนจนเจือการศึกษาอื่นนอกการศาสนศึกษา หรือสถาบันการศึกษาหรือบุคคลผู้กำลังศึกษาเล่าเรียน

ดำรง พลโกชน (2540 : 21) ให้ความหมายไว้ว่า การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลให้เยาวชนและประชาชนได้รับการศึกษาอันสมควรแก่ศักยภาพและอัตภาพ เพื่อให้เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขและเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ

การศึกษาสงเคราะห์เป็นการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนทั่วไป ซึ่งปัจจุบันคณะสงฆ์ได้จัดในรูปแบบดังนี้ (1) ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเผยแผ่พระพุทธศาสนา แบ่งเป็น 3 ชั้น คือ ชั้นต้น ชั้นกลาง และชั้นสูง (2) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ภายในวัด เป็นศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกอบรมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม

และประเพณีอันดีงามให้แก่เด็ก เพื่อเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา (3) โรงเรียนราษฎร์สงเคราะห์ที่วัดสนับสนุน เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่วัดจัดตั้งขึ้น และให้การสนับสนุน (4) การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่นักเรียนและนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์

2 2 3 การเผยแผ่ศาสนาธรรม

การเผยแผ่ศาสนาธรรม หมายถึง การนำหลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาไปสู่การปฏิบัติของพุทธศาสนิกชน

คณะสงฆ์ได้ดำเนินการเผยแผ่ศาสนาธรรมใน 2 ลักษณะ คือ (1) ลักษณะโครงการปฏิบัติสืบเนื่อง เป็นโครงการที่ทางศาสนาร่วมมือกับภาครัฐจัดโครงการเพื่ออบรมศีลธรรมคุณธรรมให้แก่เยาวชน ข้าราชการ และประชาชนทั่วไป โดยทางรัฐได้ให้การสนับสนุน เช่น หน่วยงานอบรมประชาชนประจำตำบล(อปต) การอบรมจริยธรรมนักเรียน ข้าราชการ และประชาชนทั่วไป เป็นการจัดอบรมที่กรมศาสนาจัดขึ้น โดยส่งอนุศาสนาจารย์ออกไปอบรมจริยธรรมนักเรียน นักศึกษา ข้าราชการ และประชาชนตามภูมิภาค การอบรมครูจริยศึกษา เป็นการจัดอบรมที่กรมการศาสนาจัดขึ้น เพื่อให้การอบรมผู้สอนจริยศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจในเทคนิคและวิธีการจัดจริยศึกษาในโรงเรียน การส่งเสริมหน่วยสงเคราะห์พุทธมามกะผู้เยาว์ งานพระธรรมทูต การบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน (2) ลักษณะโครงการปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาลตามศักยภาพของวัด เป็นโครงการที่วัดจัดขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนตามนโยบายของรัฐบาล หรือของกระทรวงศึกษาธิการ และตามศักยภาพของวัดได้แก่โครงการอุทยานการศึกษา โครงการสวนสมุนไพรในวัด โครงการลานวัด ลานใจ ลานกีฬา โครงการวัดพัฒนาตัวอย่าง เป็นต้น (ดำรง พลโกชน์ 2540 25)

2 2 4 การสาธารณูปการ

มานพ พลไพรินทร์ (2534 294) ให้ความหมายไว้ว่า การสาธารณูปการเป็นงานที่เกี่ยวกับการดูแลรักษาสาธารณสมบัติของวัดให้มีความพร้อมในด้านต่างๆ เช่น ด้านการประกอบกิจกรรมของวัด ศาสนกิจ เป็นต้น

กรมการศาสนา (2540 111-112) ให้ความหมายไว้ว่า การสาธารณูปการหมายถึงการก่อสร้างการบูรณะปฏิสังขรณ์ ในกิจการคณะสงฆ์มีลักษณะดังนี้

- 1) การก่อสร้างและการบูรณะปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุและศาสนสถาน
- 2) กิจการอันเกี่ยวกับการวัด คือ การสร้างวัด การตั้งวัด การย้ายวัด การยุบวัด การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดที่มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา และการยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง

3) กิจการของวัด เช่น จัดงานวัด ทำบุญประจำปี เป็นต้น

4) การศาสนสมบัติของวัด หรือทรัพย์สินที่มีอยู่ในวัด

การสาธารณูปการเป็นงานที่เกี่ยวกับการดูแลรักษาสาธารณสมบัติของวัดให้มีความพร้อมกับการนำมาใช้งานตามศาสนกิจ

2 2 5 การสาธารณสงเคราะห์

การสาธารณสงเคราะห์เป็นงานที่เกี่ยวกับการสงเคราะห์ชุมชนและสังคม โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เช่นการฝึกอบรมด้านอาชีพ จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ให้สถานที่เป็นแหล่งประพาสหมู่บ้าน การสงเคราะห์รับเด็กและเยาวชนเข้าเป็นศิษย์วัด การช่วยเหลือผู้ป่วยผู้ยากไร้ เป็นต้น

2 2 6 การปกครอง

การปกครอง หมายถึง งานด้านการปกครองทางคณะสงฆ์ ซึ่งอาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 เพื่อช่วยในการบริหารงานคณะสงฆ์ให้สอดคล้องกับนโยบายทางบ้านเมืองสืบไป

ภารกิจทั้ง 6 ด้านของคณะสงฆ์ล้วนส่งเสริมสนับสนุนให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน และเป็นศูนย์การศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิตสำหรับประชาชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและสังคม คือด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม และด้านสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 4 ว่า “การศึกษาตลอดชีวิต หมายความว่า การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต”

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้คณะสงฆ์หรือองค์กรอื่นๆ มีส่วนรวมในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ ประกอบด้วยสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สำหรับประชาชนทั่วไปนั้น วัดควรจัดการศึกษาให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิต คณะสงฆ์เองก็เปิดกว้างให้พุทธศาสนิกชนทุกคนได้มีการศึกษาที่ต่อเนื่องและเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย โดยได้กำหนดไว้เป็นภารกิจของสงฆ์ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ 6 ด้าน คือ ศาสนศึกษา ศึกษาสงเคราะห์ เผยแผ่ศาสนาธรรม สาธารณสงเคราะห์ สาธารณูปการและการปกครอง เพื่อสร้างวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน และรองรับรูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต โดยมีการประสานความร่วมมือกันทั้งบ้าน วัดและโรงเรียน เพื่อสร้างเป็นศูนย์รวมจิตใจและแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนอย่างถาวร

3 อิทธิพลของพระพุทธศาสนาต่อการปฏิบัติตนของชาวพุทธ

คนไทยได้นับถือพระพุทธศาสนามากว่า 2,000 ปี ความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับระหว่างความเชื่อกับหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ทำให้สังคมไทยสงบสุขมีการประพฤติที่ดีงาม ไม่ชอบการเบียดเบียน สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่ได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนา โดยอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทต่อวิถีชีวิตของคนไทยโดยมีประเด็นดังนี้ 3.1 อิทธิพลทางพระพุทธศาสนาต่อชาวพุทธ 3.2 การปฏิบัติตนของชาวพุทธ โดยมีรายละเอียดในแต่ละประเด็นดังนี้

3.1 อิทธิพลทางพระพุทธศาสนาต่อชาวพุทธ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย คำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเน้นมุ่งแสดงแนวทางสำหรับการประพฤติปฏิบัติตนที่ดีงาม ทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ โดยมีแนวทางการปฏิบัติตนเพื่อดับความทุกข์ให้หมดสิ้นไป สร้างความสงบสุขให้เกิดภายในตนและผู้อื่น (พระพุทธ ปยุตโต) 2536 24-26) จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์แสดงให้เห็นว่า คนไทยนับถือพุทธศาสนามาโดยตลอด คำสอนของพระพุทธศาสนาได้ผสมกับความเชื่อสายอื่นๆ แตกแยกเป็นนิกายต่างๆ แต่สุดท้ายพระพุทธศาสนาก็ยังคงยึดหลัก เว้นชั่ว ทำดี และทำจิตใจให้บริสุทธิ์ แนวทางการปฏิบัตินี้ได้กลายเป็นวัฒนธรรมของสังคมไทยจนถึงปัจจุบัน คำว่า วัฒนธรรม แปลว่า ธรรมที่ทำให้เจริญงอกงามขึ้น ในสังคมวิทยานั้นวัฒนธรรมหมายถึงการลงแหวงวิถีชีวิตของชนชาติ อันเกิดจากสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นดินฟ้าอากาศ การดำรงชีวิต การศึกษาเล่าเรียน ความเชื่อ ตลอดจนอารยธรรมต่างๆ ในบรรดาสังคมสิ่งแวดล้อมที่จะก่อให้เกิดวัฒนธรรมนั้น ศาสนาเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด เพราะรากฐานแห่งวัฒนธรรมก็คือศาสนา และรากฐานของวัฒนธรรมไทยก็คือพระพุทธศาสนา ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อคนไทย พัน ดอกบัว (2542 53-56) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทยมีลักษณะดังนี้

1) คนไทยเคารพนับถือในพระรัตนตรัย คือเคารพในพระปัญญาธิคุณ พระกรุณาธิคุณและพระบริสุทธิคุณของพระพุทธเจ้า พระธรรมคำสอนของพระองค์เป็นธรรมที่รักษาผู้ประพฤติธรรมไม่ให้เกิดไปสู่ความชั่ว ประพฤติตนอยู่ในกรอบแห่งศีลธรรม

2) คนไทยเคารพนับถือบิดามารดา คนไทยนั้นนับถือบิดามารดาเป็นผู้มีพระคุณสูงยิ่ง เพราะได้รับอิทธิพลจากคำสอนในพระพุทธศาสนาที่กล่าวไว้ว่า บิดามารดาเป็นผู้ให้กำเนิด เลี้ยงดูคุ้มครองป้องกันจากภัยต่างๆ สงเสริมให้การศึกษาตลอดจนให้การอุปการะ ดังพุทธพจน์ที่ว่า “พรหมชาติ มาตาปิตโร ปุพพาจริยาติ วุจฺเจว อาหุเนยฺยา จ ปุตตานํ ปาชาย อนุกมฺปกา” แปลว่า “มารดาบิดาเป็นพรหม เป็นบูรพาจารย์ เป็นผู้ควรบูชาของบุตร เป็นผู้อนุเคราะห์ห่มุสัสตร์” เพราะเหตุนี้คนไทยจึงนิยมบวชเพื่อทดแทนพระคุณบิดามารดา

3) คนไทยเคารพนับถือครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ถือว่าเป็นผู้มีคุณ เพราะท่านเหล่านั้นช่วยสั่งสอนอบรมศิลปวิทยา สอนให้ศิษย์ฉลาด ทั้งนี้เพราะได้รับอิทธิพลจากคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่กล่าวถึงหน้าที่ของครูตอศิษย์คือ แนะนำในสิ่งดี ให้เรียนดี บอกความรู้ให้โดยไม่ปิดบัง ยกย่องให้ปรากฏในหมู่เพื่อนฝูง และช่วยเหลือป้องกันศิษย์เมื่อไปในที่ต่างๆ

4) คนไทยใจบุญ คนไทยโดยทั่วไปชอบทำบุญ ทั้งนี้เพราะได้รับอิทธิพลจากคำสอนทางพระพุทธศาสนาในเรื่องอันสงฆ์ของการทำบุญ และเชื่อว่าบุญเท่านั้นที่จะติดตัวไปได้ในชาติหน้า

5) คนไทยรักอิสรภาพ คนไทยไม่ยอมอยู่ใต้อำนาจใคร ทั้งนี้เพราะคนไทยเห็นโทษการเป็นทาสว่าเป็นทุกข์ เห็นคุณค่าการเป็นไทว่าเป็นสุข โดยได้รับอิทธิพลจากคำสอนจากพระพุทธศาสนาที่กล่าวไว้ว่า สัพพะ ปรวสํ ทุกขํ สัพพะ อิสสรีย์ สุขํ แปลว่า การอยู่ในอำนาจผู้อื่นเป็นทุกข์ การมีอิสรภาพเป็นสุข เป็นต้น

6) คนไทยชอบรื่นเริงไม่เครียด คนไทยโดยทั่วไปชอบสนุกสนานทั้งนี้ เพราะได้รับอิทธิพลจากคำสอนทางพระพุทธศาสนาไม่ให้ยึดมั่นถือมั่นกับเรื่องต่างๆ สอนให้อยู่อย่างสันโดษ คือการดำเนินชีวิตตามอัตภาพ ไม่ดิ้นรนแสวงหาเกินตัวอยู่อย่างพอเพียง

7) คนไทยรักสงบไม่ชอบรุกรานใคร คนไทยไม่วาทภัยไหนไม่รุกรานใครก่อน ทั้งนี้ เพราะได้รับอิทธิพลจากคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้อยู่อย่างไมเบียดเบียนกัน การเบียดเบียนกันย่อมก่อทุกข์ ดังพุทธภาษิตที่ว่า นตถิ สนติปรํ สุขํ แปลว่าความสุขอันยิ่งกว่าความสงบไม่มี

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า รากฐานทางวัฒนธรรมคือหลักธรรมทางศาสนา การเคารพ บิดามารดา การเคารพครูอาจารย์ การรู้จักวางตัวเหมาะสมรักความสงบไม่ชอบการรุกรานใคร ล้วน เพราะได้รับอิทธิพลจากหลักศาสนา วัฒนธรรมเป็นครรลองที่สังคมสงถายความรู้และประสบการณ์ที่ดี ผ่านการปฏิบัติที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีและสุดท้ายเป็นวิถีชีวิตที่สังคมต้องปฏิบัติ

3.2 การปฏิบัติตนของชาวพุทธ

เมื่อพระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศไทย คำสอนของพุทธศาสนาก็ได้ผสมกลมกลืนกับหลักความเชื่อหรือวัฒนธรรมที่มีอยู่ก่อนและหล่อหลอมจนเป็นเนื้อเดียวกัน และก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมแนวใหม่ คือวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา (สุชีพ ปัญญานุภาพ 2511 : 85) และวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญและเข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของชาวพุทธในแต่ละประเด็น ดังนี้ 3.2.1 มารยาทชาวพุทธ 3.2.2 ศาสนพิธี 3.2.3 วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยมีรายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังนี้

3.2.1 มารยาทชาวพุทธ

มารยาท หมายถึง ระเบียบปฏิบัติที่สังคมกำหนด เพื่อการแสดงออกทางกายและทางวาจาในด้านต่าง ๆ เช่น กิริยาท่าทาง การแต่งกาย การพูด การแสดงอิริยาบถต่าง ๆ คนไทยได้รับการยกย่องจากต่างชาติว่าเป็นผู้มีมารยาทอ่อนโยนนิมนลนารัก (วิทย์ วิศุทเวทย์, และเสฐียรพงษ์ วรรณปก 2533 : 107) วิธีการไหว้อันงดงามตามธรรมเนียมประเพณีแบบไทย ถือเป็นการไหว้ที่ชาวต่างประเทศนิยมชมชอบ แม้เราจะรับเอาวัฒนธรรมการไหว้มาจากชาติอื่น แต่การไหว้ของเราก็มีเอกลักษณ์ของความเป็นไทยอย่างแท้จริง ซึ่งไม่มีชนชาติใดเหมือน ทั้งนี้เพราะการไหว้ของเราได้ผสมผสานกับวัฒนธรรมประเพณีความเชื่อ อันเกิดจากบรรพบุรุษ ตลอดจนคติธรรมทางพระพุทธศาสนา (ทานคุณหญิง สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา 2540 : 41-43)

3 2 2 ศาสนพิธี

ศาสนาพิธี หมายถึง ระเบียบแบบแผนหรือแบบอย่างที่ยึดปฏิบัติในศาสนา สำหรับพระพุทธศาสนานั้นถือว่า ศาสนพิธีเป็นพิธีกรรมอันช่วยหล่อเลี้ยงแก่นแท้หรือหลักธรรมทางพุทธศาสนา ซึ่งเปรียบได้กับต้นไม้ที่ต้องมีเปลือกคอยปกป้องแก่นไม้ ศาสนาก็มีศาสนาพิธีเป็นบันไดเบื้องต้นให้ศาสนิกชนปฏิบัติ สำหรับพระพุทธศาสนานั้น แบ่งศาสนาพิธีออกเป็น 4 หมวด คือ 1) กุศลพิธี 2) บุญพิธี 3) ทานพิธี และ 4) ปกณกพิธี (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 2546 : 1-7) ซึ่งมีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

1) กุศลพิธี คือ พิธีกรรมต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการอบรมความดีงามทางพุทธศาสนาเฉพาะบุคคล สำหรับชาวพุทธทั่วไปสิ่งที่ยึดปฏิบัติเบื้องต้นคือ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ การเวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การรักษาศีลและฟังเทศน์

2) บุญพิธี คือ พิธีทำบุญหรือทำความดีเนื่องด้วยประเพณีในครอบครัว ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ประเภทแรกเป็นการทำบุญเนื่องในงานมงคล เช่น การทำบุญเนื่องในโอกาสต่าง ๆ เพื่อเสริมความเป็นสิริมงคลแก่เจ้าภาพ ญาติ และหมู่คณะ ประเภทที่สองเป็นการทำบุญเนื่องในงานอวมงคลเป็นการทำบุญเกี่ยวกับการตาย เช่น การทำบุญหน้าศพและการทำบุญอุทิศ เป็นต้น

3) ทานพิธี คือ การถวายทาน วัตถุที่นำมาถวายประกอบด้วย ภัตตาหาร เครื่องดื่ม เครื่องนุ่งห่ม ยานพาหนะ เครื่องบูชา รูปเทียน เครื่องสุขภัณฑ์ เครื่องนอน เสนาสนะและเครื่องประทีป วัตถุทานทั้ง 10 ประการนี้ นิยมถวาย 2 กาล คือ กาลทานและอากาลทาน เป็นต้น

4) ปกณกพิธี คือ พิธีต่าง ๆ ที่ไม่นับเข้าในพิธีทั้ง 3 ข้างต้น ส่วนใหญ่จะเป็นมารยาทที่พุทธศาสนิกชนควรทราบ ได้แก่ วิธีแสดงความเคารพพระ วิธีประเคนของพระ วิธีทำหนังสืออาราธนา พิธีอาราธนาศีล อาราธนาพระปริตร อาราธนาธรรม วิธีกรวดน้ำ วิธีจัดตั้งโต๊ะหมู่บูชาพระ เป็นต้น

3 2 3 วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา หมายถึง วันที่เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่สำคัญ ๆ ในพระพุทธศาสนา โดยมากมักจะเกี่ยวเนื่องด้วยพระพุทธเจ้า วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทยนิยมปฏิบัติกิจกรรมเพื่อระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัย ดังนี้

1) วันวิสาขบูชา แปลว่า การบูชาในวันเพ็ญเดือน 6 เพื่อระลึกถึงคุณของพระพุทธเจ้า เหตุการณ์ที่สำคัญของวันวิสาขบูชา คือ เป็นวันประสูติ ตรัสรู้และปรินิพพานของพระพุทธเจ้า การปฏิบัติตนในวันวิสาขบูชาตามประเพณีนิยม มีดังต่อไปนี้

(1) ปฏิบัติตนอยู่ในศีล 5 หรือศีล 8 อย่างเคร่งครัด

(2) ปาเพัญญู เช่น ทำบุญตักบาตร บริจาคทรัพย์ บริจาคโลหิต เป็นต้น

(3) ประกอบพิธีเวียนเทียน เพื่อระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัย รอบศาสนสถานที่สำคัญต่าง ๆ เช่น พระอุโบสถ เจดีย์ พระสถูป ด้วยอาการสำรวมกาย วาจา ใจ

2) วันมาฆบูชา แปลว่า การบูชาในวันเพ็ญเดือน 3 เหตุการณ์ที่สำคัญในวันมาฆบูชา เรียกว่า จาตุรงคสันนิบาต ประกอบด้วย เป็นวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 มีพระอรหันตชีนาสพ

มาประชุมพร้อมกัน 1,250 รูป โดยไม่ได้นัดหมาย พระอรหันต์ที่มาล้วนบรรลุนิพพาน 6 และพระอรหันต์ทั้งหมดล้วนเป็นผู้ที่พระพุทธเจ้าทรงให้การอุปสมบท การปฏิบัติตนพึงปฏิบัติเช่นเดียวกับวันวิสาขบูชา

3) วันอาสาฬหบูชา คือ วันเพ็ญเดือน 8 หากปีใดมีเดือน 8 สองหน ให้เลื่อนไปเดือน 8 หนหลัง เหตุการณ์สำคัญทางพระพุทธศาสนา คือเป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนา ชื่อว่า “ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร” เป็นวันที่มีพระสงฆ์เกิดขึ้น คือพระโกณฑัญญะ และเป็นวันที่มีพระรัตนตรัยครบ คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ การปฏิบัติตนยังคงปฏิบัติเช่นเดียวกับวันวิสาขบูชาและมาฆบูชา

4) วันอัฐมีบูชา แปลว่า การบูชาในวันอัฐมี การบูชาในวันแรม 8 ค่ำ เดือน 6 เหตุการณ์ที่สำคัญคือเป็นวันถวายพระเพลิงพระสรีระของพระพุทธเจ้า หลังจากปรินิพพานได้ 8 วัน สำหรับพิธีกรรมในวันอัฐมีบูชาในอดีต ไม่ปรากฏหลักฐานที่ชัดเจน จึงสันนิษฐานว่าน่าจะนิยมจัดเฉพาะบางวัดเท่านั้น

5) วันเข้าพรรษา เป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุอยู่จำพรรษา ในฤดูฝน เป็นเวลา 3 เดือน โดยไม่ไปค้างแรมที่อื่นยกเว้นมีเหตุอันสมควรให้ไปได้ไม่เกิน 7 วัน สำหรับการปฏิบัติตนของชาวพุทธในวันเข้าพรรษา จะมีการถวายผ้าอาบน้ำฝน ถวายสังฆทาน ดอกไม้รูปเทียน ถวายเทียนพรรษา นอกจากนั้นก็มีกิจกรรมพิเศษคือ การงดเว้นจากอบายมุขทุกชนิด

6) วันออกพรรษา ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 หลังครบ 3 เดือน ของการอธิฐานจำพรรษาของพระสงฆ์ ในวันออกพรรษาเรียกอีกอย่างว่า วันปวารณา หมายถึง การยอมรับให้ผู้อื่นตักเตือนตนเองได้ หลังจากอยู่รวมกัน 3 เดือน เพื่อให้เกิดความบริสุทธิ์ ความสามัคคีในหมู่สงฆ์ กอนอกจากรักไปทีอื่น ๆ สำหรับการปฏิบัติตนของชาวพุทธนิยมทำบุญบำเพ็ญกุศลตามปกติ

7) วันเทโวโรหณะ แปลว่า วันที่พระพุทธองค์เสด็จลงจากเทวโลก เหตุการณ์ที่สำคัญของวันนี้ คือเป็นวันที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากเทวโลก หลังจากได้แสดงพระธรรมเทศนาโปรดพระมารดา และเสด็จจำพรรษาที่ดาวดึงส์พิภพ สำหรับการปฏิบัติของชาวพุทธ ที่นิยมคือ พิธีตักบาตรเทโว นอกจากนั้นกิจกรรมพิเศษอื่นๆ ก็จะมีการรักษาศีล ใส่บาตรทำบุญ ฟังพระธรรมเทศนา เจริญพุทธมนต์ เป็นต้น

8) วันธรรมสวนะ แปลว่า วันเป็นที่ฟังธรรม หรือวันพระ ตรงกับขึ้นหรือแรม 8 ค่ำ 15 ค่ำ หรือ 14 ค่ำในเดือนขาด ของแต่ละเดือน สำหรับกิจกรรมที่นิยมปฏิบัติในหมู่ชาวพุทธ คือ การทำบุญตักบาตร การสมาทานศีล การฟังพระธรรมเทศนา การรักษาศีลอุโบสถ และควรงดเว้นจากการพนันและอบายมุขทุกชนิด

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตนของชาวพุทธ โดยกำหนดเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่ชาวพุทธได้ประพฤติปฏิบัติจนเป็นเอกลักษณ์และสืบทอดแก่คนรุ่นใหม่ ทั้งเรื่องการแต่งกาย กิริยาทาท่าง การพูด การทำบุญ ตลอดจนการปฏิบัติตนเนื่องในโอกาสต่าง ๆ

4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกับพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน โดยเริ่มก่อตั้งเมื่อปี 2492 จากโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ปัจจุบันได้พัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยที่ทันสมัยก้าวหน้าในทุกด้าน เพื่อเป็นมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์แบบ ที่มีความเป็นเลิศทางด้านวิชาการตามกระแสสังคมสมัยใหม่และประกอบด้วย คุณธรรม จริยธรรม นับรวมเวลาได้ 55 ปี (28 มิถุนายน 2547) พัฒนาการและบทบาทหน้าที่ของ มหาวิทยาลัยที่มีต่อสังคม ซึ่งจะกล่าวตามหัวข้อ 4.1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในอดีตและปัจจุบัน 4.2 บทบาทหน้าที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 4.3 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกับกิจกรรม พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นิสิต 4.4 ผลงานทางวิชาการที่สัมพันธ์กับพระพุทธศาสนา และ 4.5 การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในอดีตและปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถือกำเนิดจากโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง สังกัดอยู่กับ กระทรวงศึกษาธิการ ได้รับการสถาปนาขึ้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2492 ซึ่งถือเป็นการเริ่มต้นของการศึกษา ในระดับวุฒิประกาศนียบัตร ของครูทั้งระดับประถมศึกษาและระดับครูมัธยมศึกษา ผู้ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง คือ หลวงสวัสดิสารศาสตรบุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร) ระหว่างพุทธศักราช 2492-2496 (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2540 85)

ต่อมาเมื่อปี 2496 ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ได้เสนอต่อกระทรวงศึกษาธิการให้ ก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา และตราพระราชบัญญัติวิทยาลัยวิชาการศึกษา เริ่มประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2497 โดยในช่วงแรก ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ได้รับ มอบหมายให้ดำรงตำแหน่งรักษาการอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา ในระหว่างพุทธศักราช 2497-2499 และศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ได้ดำรงตำแหน่งอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษาคนแรก จนถึงพุทธศักราช 2511 (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2547 5-6) วิทยาลัยวิชาการศึกษา ภายใต้การนำของท่านศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ในฐานะนักวิชาการและนักการศึกษาสมัยใหม่ ได้ พัฒนาแนวคิดแบบพิพัฒนาการนิยมและการเรียนการสอนสมัยใหม่ มาวางรากฐานระบบการศึกษา ในวิทยาลัยวิชาการศึกษาให้ก้าวหน้าทันสมัยและมอบคุณคติพจน์ให้กับมหาวิทยาลัยแห่งนี้ว่า “ขอให้ให้นิสิต นักศึกษาทุกคนมีความรู้ประจุนักปราชญ์และมีความประพฤติประจุนักผู้ทรงศีล”

ต่อมาเมื่อพุทธศักราช 2516 ท่านศาสตราจารย์ ดร.สุดใจ เหล่าสุนทร อธิการวิทยาลัย วิชาการศึกษา คณะอาจารย์ นิสิตและข้าราชการ ได้ร่วมกันเรียกร้องต่อรัฐบาลให้ปรับฐานะวิทยาลัย วิชาการศึกษาเป็นมหาวิทยาลัย ย้ายไปสังกัดที่ทบวงมหาวิทยาลัย และเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2517 จึง ได้รับสถาปนาเป็นมหาวิทยาลัย ในชื่อว่า “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ”

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้พัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยที่ทันสมัยก้าวหน้าทัน กับกระแสสากลและพัฒนาการศึกษาในระดับบัณฑิต เพื่อการเป็นมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์แบบ (Comprehensive University) ที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการและความเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ด้วย การผสานความร่วมมือกันของชุมชนและสังคมประเทศชาติ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2547 6-7)

ชื่อมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีความหมายว่า “มหาวิทยาลัยที่เจริญเป็นศรีสง่าแกนคร”

“วิโรฒ” เป็นภาษาสันสกฤต แปลว่า ความมั่งคั่ง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (อ่านว่า สี – นะ – คะ – ริน – วิ – โรต) มีชื่อย่อว่า “มศว” เขียนเป็นภาษาอังกฤษว่า “Srinakharinwirot University”

ตราสัญลักษณ์

จากกราฟที่เขียนแทนสมการทางคณิตศาสตร์ $y=e^x$ หมายถึง การเพิ่มหรือการองงาม ซึ่งตรงกับปรัชญาของมหาวิทยาลัยที่ว่า การศึกษาคือความเจริญองงาม

สีประจำมหาวิทยาลัย

สีเทา-แดง

สีเทา คือ สีของสมอง หมายถึงความคิดหรือสติปัญญา

สีแดง คือสีของเลือด หมายถึงความกล้าหาญ

ปรัชญา

การศึกษาคือความเจริญองงาม ภาษาบาลี “สิกขา วิรุพหิ สมปตตา”
ภาษาอังกฤษ “Education is Growth”

เจริญองงาม หมายถึง ความเจริญองงาม 5 ประการ คือ

- 1) ศรัทธา หมายถึง เจริญองงามด้วยศรัทธาในชีวิต บทบาทและหน้าที่ของตน
- 2) คีล หมายถึง เจริญองงามด้วยจริยธรรมและความดีงามทั้งปวง
- 3) สุตะ หมายถึง เจริญองงามด้วยการสดับรับฟังและเรียนรู้ตลอดเวลา
- 4) จาคะ หมายถึง เจริญองงามด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเอื้ออาทรต่อผู้อื่น
- 5) ปัญญา หมายถึง เจริญองงามในการดำรงชีวิต คิด และทำด้วยปัญญา

ปณิธาน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีความมุ่งมั่นในการผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุกคน ให้มีความรู้จนักปราชญ์และมีความประพฤติดีผู้ทรงศีล ประสิทธิ์ประสาทความรู้ระดับสูงในสาขาวิชาต่างๆ ตามหลักสากล เพื่อเป็นคุณประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรมอันเป็นมรดกของชาติ ส่งเสริมการวิจัยค้นคว้าและการศึกษาหาความรู้ระดับบัณฑิตศึกษาอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพเป็นมาตรฐานที่เชื่อถือได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศและให้บริการวิชาการในด้านต่างๆ

วิสัยทัศน์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จะเป็นมหาวิทยาลัยที่มีลักษณะสมบูรณ์แบบ มีบทบาทสำคัญในการเป็นแบบอย่างที่ดีของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของครอบครัว ชุมชน และสังคม สร้างความเป็นเลิศทางวิชาการในด้านนี้ทั้งในระดับชาติและในระดับภูมิภาค มีความพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนรูปแบบและบทบาทในด้านต่างๆ รวมถึงการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่มีความพร้อมในเชิงบริหารและวิชาการ เพื่อดำเนินการให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคมและประเทศชาติ

พันธกิจ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นสถาบันชั้นสูงทางการศึกษาและวิจัยของรัฐดำเนินการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและประเทศชาติทั้งด้านความรู้ ความสามารถในการคิดการปฏิบัติ และคุณธรรมจริยธรรม พัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและด้านอื่นๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืนในด้านการศึกษาและจิตวิทยา ด้านศิลปะและวัฒนธรรม ด้านสุขภาพและ การกีฬา ด้านชุมชนและครอบครัว และรวมแก้ไขปัญหาและลดผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่มีต่อสังคมไทยด้วยความสามัคคี

4.2 บทบาทหน้าที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทบาทหน้าที่ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วยพันธกิจ 4 อย่าง คือ 1) ผลิดักาลังคน 2) สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการวิจัยทางการศึกษา 3) บริการวิชาการแก่สังคม และ 4) ทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2533 41-42) โดยมีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

1) ผลิดักาลังคนหรือผลิตบัณฑิตถือเป็นพันธกิจที่สำคัญสำหรับทุกมหาวิทยาลัย เพื่อให้เป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2532, อ้างอิงจาก ทศพล ขำจิตรสุทธิ 2540 17) ได้กำหนดทิศทางการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัย และได้รับความเห็นชอบจากสภามหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2531 โดยจะผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีคุณสมบัติที่พร้อมทั้งวิชาชีพและหลักทางศาสนา ดังนี้

(1) เป็นมนุษย์ที่ดี มีศีลธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ รู้จักคิดอย่างอิสระ รู้จักไตร่ตรองเหตุผล รักความก้าวหน้า รักการแสวงหา ความคิดใหม่ รักการแสวงหาความจริง รักศิลปะและความงาม รักความสามัคคี รักศักดิ์ศรีของมนุษย์และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

(2) มีความรู้และสติปัญญาดี มีความรอบรู้ในศิลปวิทยาพื้นฐาน มีความคิดอ่านกว้างขวาง รู้จักพัฒนาสติปัญญาให้เฉียบแหลมล้ำเลิศ มีความสามารถในการเรียนรู้วิชาการให้แตกฉานลึกซึ้ง มีความสามารถในการบุกเบิกแสวงหาความรู้ใหม่ให้ทันต่อเหตุการณ์และนำหน้าเหตุการณ์และรู้จักนำความรู้มาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ชีวิตและสังคม ด้วยความสำนึกรับผิดชอบ

(3) มีความรู้ความสามารถในการประกอบสัมมาอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัว ได้โดยไม่เอาไรต์เอาเปรียบผู้อื่น และมีความสามารถในการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่า

จากคุณสมบัติทั้ง 3 ประการ บัณฑิตนอกจากจะประกอบด้วยความรู้เพื่อใช้ในการประกอบวิชาชีพและหลักทางศาสนา คือ คุณธรรม จริยธรรม จิตใจดีงาม ประกอบด้วยเมตตา และการประพฤติตนที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ ดังนั้นบัณฑิตจึงควรได้รับการเรียนรู้วิชาเพื่อใช้ในการเลี้ยงชีพ และวิชาที่ใช้ในการดำรงตนดี มีศีลธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย และจิตใจ

2) สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการวิจัยทางการศึกษา การวิจัยทางการศึกษาถือเป็นหน้าที่สำคัญของมหาวิทยาลัย เพราะงานวิจัยนั้นนอกจากจะแสดงถึงศักยภาพของมหาวิทยาลัยแล้วยังส่งผลถึงการการพัฒนาประเทศด้วย ประเทศต้องอาศัยความก้าวหน้าทางวิชาการ คนที่ก้าวหน้าหรือพัฒนาต้องมีความรู้ในเรื่องของวิชาการให้รู้ลึกตรงตึง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจ และมีความชำนาญ ในเรื่องนั้นๆ หรือที่เรียกกันว่าผู้เชี่ยวชาญพิเศษเฉพาะด้าน การวิจัยนั้นจึงจะสมบูรณ์บรรลุผล สิ่งเหลื่อมมหาวิทยาลัยต้องส่งเสริมสนับสนุนให้มีความวิจัยที่พัฒนาสังคมในปริมาณที่เพียงพอ แต่การทำวิจัยเกี่ยวกับสังคมไทยหรือวัฒนธรรมไทยนั้น สิ่งที่ทำไม่ได้เลยก็คือต้องศึกษาเรื่องของพระพุทธศาสนา ท่านพระเทพเวที (ประยูร ปยุตโต) (2534 43-44) กล่าวว่าการที่ต้องมาศึกษาเรื่องของพระพุทธศาสนานั้น มีแง่มุมอย่างน้อย 2 ประการ คือ ประการที่แรก เพราะพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานที่สำคัญของวัฒนธรรมและของสังคมไทย ประการที่สอง เพราะต้องเข้าใจถึงภูมิธรรมภูมิปัญญาของสังคมนั้นๆ ซึ่งรากฐานที่ทำให้เกิดภูมิธรรมที่แท้จริง ได้แก่ เรื่องความคิด เรื่องหลักคำสอน เรื่องของจิตใจ เป็นต้น หากงานวิจัยที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจในภูมิธรรมภูมิปัญญาแล้ว การนำเอางานวิจัยไปใช้ย่อมเกิดผลดีแก่สังคมไทย

3) บริการวิชาการแก่สังคม การบริการวิชาการแก่สังคมนั้น ถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพราะสังคมย่อมคาดหวังความหวังมหาวิทยาลัย ย่อมเป็นสถาบันที่รวมของคนเก่ง คนมีความรู้ เมื่อมีเรื่องอันเกี่ยวเนื่องด้วยความไม่สบายใจของสังคม ผู้ที่จะชี้ได้ว่าถูกหรือผิดคงหนีไม่พ้นมหาวิทยาลัยและนอกจากนั้น ที่ผานามมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒก็ได้ผลิตวิชาการต่าง ๆ ที่ทรงคุณค่ามากมาย เช่น กิจกรรมเผยแผ่อุดมการณ์ปราชญ์ผู้ทรงศีลผ่านทางหนังสือพิมพ์ “คอลัมน์ปราชญ์ผู้ทรงศีล” ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันทุกวันพุธ หน้า “ธรรมะกับชีวิต” (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2546 43) และผลงานวิชาการของทนายศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี ก็เป็นที่ยอมรับจากสังคม ซึ่งท่านได้ผลิตผลงานวิชาการมากมายแก่สังคม ในงานวิชาการที่เกี่ยวข้องพระพุทธศาสนา ท่านศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี ได้ประยุกต์หลักธรรมสร้างเป็นปรัชญาการศึกษาแผนใหม่ของประเทศไทย เช่น เรื่องปรัชญาการศึกษาสำหรับประเทศไทย จุดบรรจบระหว่างพุทธศาสนากับประชาธิปไตย วิธสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ฯลฯ

4) ทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมถือเป็นงานที่ต้องใช้ทั้งเวลาและความอดทน ทั้งนี้เพราะปัจจุบันกระแสวัฒนธรรมจากต่างประเทศได้แผ่ผานสื่อต่าง ๆ มากมาย ซึ่งทำให้เยาวชนไทยบางส่วนต้องโอนเอนเลียงตามกระแสนั้น มหาวิทยาลัยฯ จึงต้องมีบทบาทสำคัญการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นสถาบันการศึกษาที่มีความสำคัญแห่งหนึ่งในสังคมไทย หน้าที่ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในด้านผลิตบัณฑิตการส่งเสริมงานวิจัยทางการศึกษา การบริการวิชาการแก่สังคม ตลอดจนการทํานุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

4 3 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกับกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

ในการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถ และจริยธรรม ภายใต้ปรัชญาว่า “การศึกษา คือ ความเจริญงอกงาม” จากอดีตที่ผานมาคณาจารย์ของมหาวิทยาลัย ได้พร้อมใจกันปฏิบัติงานในด้านการเรียนการสอน เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการที่ควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บัณฑิตเสมอมา เมื่อสังคมไทยกำลังเข้าสู่ภาวะวิกฤติ สถาบันครอบครัวมีการหย่าร้างเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ยาเสพติดแผ่เข้าสู่สังคม ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ ชักนำให้เยาวชนมีความฟุ้งเฟ้อ มีค่านิยมในสิ่งที่ไม่เป็นสาระ เยาวชนไม่รู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มหาวิทยาลัยจึงได้จัดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนิสิตอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งเมื่อปี 2543 มหาวิทยาลัยได้จัดโครงการฝึกปฏิบัติภาวนากับหลวงพ่อกุส ขิปปปัญโญ และรายการตามหาแก่นธรรมในโอกาสวันมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทำให้เกิดจิตสำนึกในการจัดการศึกษาที่เกี่ยวกับศีลธรรมและจริยธรรมเป็นอย่างมาก (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2546 1-2) จากจุดเริ่มต้นดังกล่าวปัจจุบันโครงการส่งเสริมอุดมการณ์ “ปราชญ์ผู้ทรงศีล” ได้ดำเนินงานมาแล้ว 3 ปี (ตั้งแต่มี.ย. 2543 – มี.ค. 2546) ซึ่งสามารถจำแนกลักษณะกิจกรรมได้เป็น 4 ประเภท ประกอบด้วย 4 3 1 โครงการ/กิจกรรมที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอน และวิธีการสอนของคณาจารย์ในรูปแบบที่สอดคล้องคุณธรรมและจริยธรรม 4 3 2 กิจกรรมเผยแผ่คุณธรรมจริยธรรมและอุดมการณ์ปราชญ์ผู้ทรงศีลแก่คณาจารย์ข้าราชการ พนักงาน เจ้าหน้าที่และนิสิตในรูปแบบหนังสือและเอกสาร 4 3 3 กิจกรรมเผยแผ่คุณธรรมจริยธรรมและอุดมการณ์ปราชญ์ผู้ทรงศีลแก่บุคคลทั่วไปผ่านสื่อมวลชนทางวิทยุกระจายเสียง 4 3 4 กิจกรรมเผยแผ่คุณธรรมจริยธรรมและอุดมการณ์ปราชญ์ผู้ทรงศีลแก่บุคคลทั่วไปผ่านสื่อมวลชนทางข้อเขียนในคอลัมน์หนังสือพิมพ์ โดยมีรายละเอียดพอสรุปได้ดังนี้ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2546 6-44)

4 3 1 โครงการ/กิจกรรมที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนและวิธีการสอนของคณาจารย์ในรูปแบบที่สอดคล้องคุณธรรมและจริยธรรม และพัฒนาจิตใจคณาจารย์ ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในด้านคุณธรรมและจริยธรรม มี 32 โครงการ มีการจัดถึงจำนวน 50 ครั้ง เช่น โครงการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “วิธีสอนเพื่อนำอุดมการณ์ปราชญ์ผู้ทรงศีลสู่ภาคปฏิบัติ” โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อปฏิรูปการเรียนการสอนภายใต้อุดมการณ์ “ปราชญ์ผู้ทรงศีล” โครงการคุณธรรมเสียงตามสาย โครงการปฏิบัติธรรมวันพุธ (ทุกวันพุธต้นเดือน) ฯลฯ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2546 6-30)

4 3 2 กิจกรรมเผยแผ่คุณธรรมจริยธรรมและอุดมการณ์ปราชญ์ผู้ทรงศีลแก่คณาจารย์ ข้าราชการ พนักงาน เจ้าหน้าที่ และนิสิตในรูปแบบหนังสือและเอกสาร สิ่งพิมพ์ ข้อเขียนของนักปราชญ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งด้านวิชาการทางโลกและทางธรรม และโครงการรับบริจาคหนังสือจากบุคคล หน่วยงานภายนอก สำนักพิมพ์ เพื่อบริจาคให้แก่ผู้สนใจ และมอบให้สำนักหอสมุดกลาง เพื่อให้บริการแก่คณาจารย์

เจ้าหน้าที่ และนิสิตทุกระดับ ระหว่างพฤศจิกายน 2544-5 กันยายน 2545 เป็นจำนวนหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ รวม 33 รายการ เช่น หนังสือเรื่องวิธีสอนเพื่อนำอุดมการณ์ปราชญ์ผู้ทรงศีล คำนำนม ภาษาธรรม คติธรรมนำชีวิต ฯลฯ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2546 31-36)

4 3 3 กิจกรรมเผยแผ่คุณธรรมจริยธรรมและอุดมการณ์ปราชญ์ผู้ทรงศีล แก่บุคคลทั่วไป ผ่านสื่อมวลชนทางวิทยุกระจายเสียง เป็นรายการสัมภาษณ์วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิในด้านวิชาการ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ปัจจุบันมี 2 รายการคือ รายการอิสระธรรม ช่วงปราชญ์ผู้ทรงศีล ออกอากาศทุกวันจันทร์ เวลา 05 00-06 00 น ทางสถานีวิทยุกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ FM 98 0 MHz ตั้งแต่ วันที่ 5 สิงหาคม 2545 ถึงปัจจุบัน และรายการธรรมะกับชีวิตทางสถานีวิทยุ อสมท FM 97 5 MHz ออกอากาศทุกวันจันทร์ เวลา 05 00-06 00 น ตั้งแต่ 2 มกราคม 2545 - 10 มีนาคม 2546 รวมทั้งสิ้น 62 ครั้ง วิทยากรและประเด็นที่นำมาสัมภาษณ์ เช่น ประเด็นเรื่องความผูกพันอันอบอุ่นของครอบครัว แข่กับเชื้อมาให้สัมภาษณ์คือ พระเทพโสภณ (ประยูร ธมมจิตโต) ประเด็นเรื่องโครงการส่งเสริมอุดมการณ์ปราชญ์ผู้ทรงศีล วิทยากรผู้สัมภาษณ์คือ รศ ดร สุมณฑา พรหมบุญ และอาจารย์จันทน์ทิพย์ ลิ้มทองกุล ฯลฯ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2546 36-42)

4 3 4 กิจกรรมเผยแผ่คุณธรรมจริยธรรม และอุดมการณ์ปราชญ์ผู้ทรงศีลแก่บุคคลทั่วไป ผ่านสื่อมวลชนทางข้อเขียนในคอลัมน์หนังสือพิมพ์ การเผยแผ่ข้อเขียนและบทความเกี่ยวกับธรรมะในคอลัมน์ “ปราชญ์ผู้ทรงศีล” ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ทุกวันพุธหน้าธรรมะกับชีวิต เริ่มตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2545-26 กุมภาพันธ์ 2546 รวม 11 ครั้ง บทความและผู้เขียน เช่น บทความเรื่อง ปราชญ์ผู้ทรงศีลผู้รับใช้สังคม ผู้เขียนบทความ คือ ดร พิศิษฐ์ วรอุไร บทความเรื่องทันสมัยอย่างไร ไทยจึงไม่ล่มสลาย ผู้เขียนบทความ คือ รศ ดร สุมณฑา พรหมบุญ บทความเรื่องการฝึกจิตให้จางคลายจากทุกข์ ผู้เขียนบทความ คือ อาจารย์ถาวร คงปาน เป็นต้น (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2546 43-44)

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่ามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นแหล่งการเรียนรู้ สำหรับทุกคน เพื่อเข้ามาเรียนรู้ ฝึกฝน อบรม เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง การจัดโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ถือเป็นการเรียนรู้อีกรูปแบบ แต่การเรียนรู้เหล่านี้ผู้เรียนต้องลงมือกระทำด้วยตนเอง ดังนั้นการจัดโครงการอุดมการณ์ “ปราชญ์ผู้ทรงศีล” ก็ถือเป็นกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยตรง จากการปฏิบัติจริง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนที่เหมาะสมตามหลักศาสนา

4 4 งานทางวิชาการที่สัมพันธ์กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ศาสตราจารย์ ดร สาโรช บัวศรี ถือเป็นบุคคลสำคัญต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ท่านเป็นผู้ริเริ่มให้มีการจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาและต่อมาก็ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัย ดังนั้นจึงถือว่าท่านเป็น “ปราชญ์ผู้ที่มีคุณูปการอย่างสูงต่อการศึกษาของชาติและมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” (คู่มือการศึกษาหลักสูตร กศบ 2547-2548 2547 5) นอกจากนั้นยังได้ผลิตผลงานวิชาการโดยได้ประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา นำเสนอแนวคิดต่อวงการศึกษไทยได้อย่างน่าสนใจ เช่น 4 4 1 ปรัชญาการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์ 4 4 2 วิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.4.1 ปรัชญาการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์ (Buddhistic Philosophy of Education) ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ในการศึกษาทุกระดับโดยปกติจะตั้งอยู่บนรากฐานบางประการ คือ ปรัชญา จิตวิทยา สังคมวิทยา ประวัติศาสตร์ เป็นต้น และในทุกประเทศก็จะมีปรัชญาเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว การนำข้อคิดบางประการมาเป็นหลักในการดำเนินการศึกษานี้ เรียกว่า ปรัชญาการศึกษา ดังนั้น "ปรัชญาการศึกษา ก็คือ หน่อหนึ่งของปรัชญาอัน เป็นแม่บทนั่นเอง" และหากแยกปรัชญาการศึกษา ออกก็จะพบโครงสร้างที่ประกอบด้วย 1) ความหมายการศึกษา 2) ความมุ่งหมายพื้นฐานการศึกษา 3) หลักหรือนโยบายพื้นฐานของการศึกษา 4) วิธีการของการศึกษา 5) เนื้อหาของการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้ (สาโรช บัวศรี 2544 31-35) ดังนี้

1) ความหมายของคำว่า "การศึกษา" (Meaning of Education) หรือ การศึกษา คืออะไรนั้น ถ้ากำหนดตามนัยของพุทธศาสนาแล้ว ศ.ดร.สาโรช บัวศรี ได้ให้แง่คิดไว้ 3 ประการ

(1) ตามหลักพุทธศาสนากล่าวว่ามนุษย์นั้นประกอบด้วย ขันธ์ 5 (รูป, เวทนา, สัญญา, สังขาร, และวิญญาณ) และอกุศลมูล (โลภ, โกรธ, หลง) ซึ่งทำให้เกิดทุกข์

(2) ในครั้งพุทธกาลพระพุทธเจ้าทรงพยายามค้นหาวิธีที่จะหลุดพ้นจากทุกข์ ด้วยการพัฒนาขันธ์ 5 จากศาสตร์ต่าง ๆ ทั้งโยคะ และตะบะ แต่พระองค์ก็ไม่ประสบความสำเร็จ ต่อเมื่อ พระองค์เข้าใจในเรื่องของไตรลักษณ์ ปฏิจจสมุปบาท อริยสัจสี่ มรรคมีองค์แปด และอื่นๆ พระองค์จึงได้ พัฒนาจนเกิดความองกามขึ้นสูงสุดจนหลุดพ้นในที่สุด

(3) เมื่อประมวลความคิดจากข้อเบื้องต้น ก็กล่าวได้ว่า การศึกษาคือการองกาม เนื่องจากได้พัฒนาขันธ์ทั้ง 5 ของแต่ละบุคคลเพื่อลดอกุศลมูลให้เหลือน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่ง สามารถนำไปใช้ในการดำเนินการศึกษาแก่บุคคลทั่วไปได้

2) ความมุ่งหมายพื้นฐานของการศึกษา (Ends or Basic Aims of Education) ศ.ดร.สาโรช บัวศรี ได้กล่าวไว้ดังนี้

(1) เกี่ยวกับตัวผู้เรียนมุ่งพัฒนา รูป เวทนา สัญญา สังขารและวิญญาณ ให้เป็นไปในทางที่ดี

(2) เกี่ยวกับสังคม (Socially) มุ่งให้ทุกคนเป็นพลเมืองดี รู้จักร่วมมือ แบ่งปัน และเป็นส่วนหนึ่งของสังคมตามแนวทางของ สาราณียธรรม 6 และอปริหานิยมธรรม 7

(3) เกี่ยวกับวิธีการคิดพระพุทธเจ้าเป็นแบบอย่างในการคิดทั้งระดับธรรมดา และระดับสูงสุด ดังนั้นจึงมุ่งให้ผู้เรียนคิดอย่างมีเหตุผล

(4) เกี่ยวกับความร่มเย็นของชีวิตในสังคม การศึกษาต้องมุ่งก่อให้เกิด คุณธรรมและศีลธรรมแก่ผู้เรียน

3) หลักหรือนโยบายพื้นฐานของการศึกษา (Basic Principles or Policies of Education) พระพุทธศาสนาให้เสรีภาพและประชาธิปไตยเป็นสำคัญ ดังนั้นการยึดความคิดสำคัญที่เกี่ยวกับประชาธิปไตยมาเป็นนโยบายพื้นฐานการศึกษาได้ดังนี้ (1) บุคคลย่อมแตกต่างกัน ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงต้องจัดให้เหมาะสมกับ ความต้องการของแต่ละบุคคล เหมือนบัว 4 เหล่าที่ต่างกัน (2)

บุคคลต้องรู้จักเสียสละและรวมมือกัน ตามหลักการบริหารนิยธรรมช่วยเหลือแบ่งกันอยู่เนื่องๆ (3) ต้องเชื่อมั่นในปัญญาเสมอ ไม่ควรยึดถืออะไรอย่างงมงายควรปฏิบัติตามแนวทางของกาลามสูตร

4) วิธีการของการศึกษา (Methods or Strategies of Education) พิจารณาได้ดังนี้

(1) อนุโลมตามแนวของกาลามสูตร คือ เชื่ออย่างมีเหตุผล

(2) อนุโลมตามชั้นของอริยสัจสี่ คือ ขั้นทุกข์

5) เนื้อหาของการศึกษา (Content of Education) วิชาทั้งปวงทั้งวิชาสามัญ วิชาชีพ วิชาจริยศึกษา นั้นอาจนำไปสู่การบรรลุจุดหมายพื้นฐานทั้ง 4 ประการข้างต้นได้ หากนำไปเลือกสอนตามความเหมาะสม

4.4.2 วิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ทานศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ได้คิดหาวิธีสอนที่เหมาะสมกับสังคมไทย โดยมองดูที่กระบวนการสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งถือเป็นบรมครูของชาวพุทธทุกคน ท่านมีวิธีสอนแบบใดในการเผยแผ่คำสั่งสอน จากการอนุมานพบว่า วิธีการของอริยสัจสี่นั้น คล้ายกับวิธีการแห่งปัญญาหรือวิธีการคิดทบทวนที่ครูไทยใช้สอนอยู่ในปัจจุบัน โดยเปรียบเทียบให้เห็นได้ดังนี้ (สาโรช บัวศรี 2544 36-47)

วิธีสอนตามขั้นของอริยสัจสี่	วิธีสอนตามขั้นของวิธีการแห่งปัญญา
1 ขั้นทุกข์ ชีวิตนี้เป็นความทุกข์อย่างยิ่ง (ดังนั้นปัญหาของเราคือทำอย่างไรจึงจะได้พ้นทุกข์)	1 การกำหนดปัญหา การพิจารณาเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อกำหนดปัญหาให้ถูกต้องและเหมาะสม (ในกรณีนี้เมื่อพิจารณาเห็นว่าชีวิตเป็นความทุกข์อย่างยิ่ง แล้วก็กำหนดปัญหาได้ว่าทำอย่างไรจึงจะได้พ้นทุกข์นั่นเอง)
2 ขั้นสมุทัย หาสาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ก็ได้แก่อัตถะ (หากกำจัดอัตถะเสียได้ทุกข์ก็ควรจะหมดไป ซึ่งสามารถกำจัดได้หลายวิธี)	2 การตั้งสมมติฐาน คือการกำหนดหลักการในการแก้ปัญหา ซึ่งสามารถตั้งสมมติฐานได้หลายวิธี
3 ขั้นนิโรธ การดับทุกข์ (เมื่อทุกข์อาจดับทุกข์ได้ก็ต้องพยายามปฏิบัติและดำเนินการต่างๆ เพื่อให้ทุกข์ดับหรือเพื่อจะได้พ้นทุกข์ เช่น ทำการอดอาหารเมื่อเห็นว่าทำทุกกริยาไม่อาจพ้นทุกข์ได้ ก็ลองทำอย่างอื่นต่อไปอีก จนทุกข์ดับจนได้)	3 การทดลองและเก็บข้อมูลตามที่ตั้งสมมติฐานไว้ หากสำเร็จผลและจดหรือจดจำผลของการปฏิบัติแต่ละอย่างไว้เพื่อจะได้พิจารณาต่อไป
4 ขั้นมรรค คือการสรุปผลวิธีการที่จะพ้นทุกข์ได้นั้นมีเพียงทางเดียว คือ ทางที่เรียกว่า มรรค	4 การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลหรือผลต่าง ๆ ที่จดไว้ในขั้นทดลอง เพื่อจะได้รู้ว่ามีสิ่งใดแก้ปัญหาที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ได้ สรุปให้เป็นหลักเกณฑ์หรือข้อความที่แน่ชัดว่าได้แก้ปัญหาได้ด้วยวิธีใด และได้ผลประการใด
	5 การสรุปผล

4 5 การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา ระดับปริญญาตรีมีทั้งหมด 13 คณะ/สถาบันและบัณฑิตศึกษา ได้แก่ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะพลศึกษา คณะแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและบัณฑิต (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2543 13) โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ 4 5 1 โครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาตรี 4 5 2 รายวิชาที่สัมพันธ์กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยมีรายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังนี้

4 5 1 โครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาตรี

การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประกอบด้วย โครงสร้างหลักสูตร ดังนี้ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2545 13-14)

1) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง วิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้ อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ เป็นผู้ใฝ่รู้สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายได้ดี มีคุณธรรมตระหนักในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมทั้งของไทยและประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตและดำรงตนอยู่ในสังคมไทยได้เป็นอย่างดี โดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต

2) หมวดวิชาเฉพาะ หมายถึง วิชาแกน วิชาเฉพาะด้าน วิชาพื้นฐาน อาชีพและวิชาชีพ มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจและปฏิบัติงานได้ โดยให้มีจำนวนหน่วยกิต ดังนี้ หลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 42 หน่วยกิต หลักสูตรปริญญาตรี (4ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 90 หน่วยกิต หลักสูตรปริญญาตรี (5ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 120 หน่วยกิต หลักสูตรปริญญาตรี (6ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 180 หน่วยกิต สำหรับวิชาเอกต้องมีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต และถ้าจัดให้มีวิชาโท จะต้องมียกเว้นหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต

3) หมวดวิชาเลือกเสรี หมายถึง รายวิชาใดๆ ที่เปิดโอกาสให้นิสิตเลือกเรียนในหลักสูตรระดับปริญญาตรีตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด โดยให้มีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต

4) หมวดกิจกรรม หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัย โดยไม่นับหน่วยกิต

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประกอบด้วยหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป เพื่อปรับพื้นฐานของนิสิตให้เป็นผู้มีความรอบรู้กว้างขวาง มีทัศนคติที่ดีต่อสังคมประเทศชาติ มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน เตรียมพร้อมที่จะศึกษาวิชาเฉพาะเพื่อเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพ โดยสามารถเลือกเรียนเสริมในหมวดวิชาเลือกเสรีเพิ่มเติมในรายวิชาสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการทดสอบความสามารถของตนเองจากที่ได้ศึกษามาจากหมวดวิชาต่างๆ

4 5 2 รายวิชาที่สัมพันธ์กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีรายวิชาที่สัมพันธ์กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งมีอยู่ในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปและหมวดวิชาเลือกเสรี โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2542 1-9)

1) หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป มีวัตถุประสงค์เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนให้เป็นผู้มีโลกทัศน์กว้างไกล มีความกล้าที่จะคิดและกระทำอย่างมีเหตุผล เข้าใจปัญหาของสังคมไทยและสังคมโลก เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณีของไทย รู้จักและเข้าใจตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบตอบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ตลอดจนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมตามหลักธรรมทางศาสนา โดยมีรายวิชา มน 102 มนุษย์กับการใช้เหตุผลและจริยธรรม จำนวน 2 หน่วยกิต อยู่ในกลุ่มมนุษยศาสตร์ และรายวิชา สค 111 สังคมและวัฒนธรรมไทย จำนวน 2 หน่วยกิต อยู่ในกลุ่มสังคมศาสตร์

2) หมวดวิชาเลือกเสรี หมายถึงวิชาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ตามที่ตนเองถนัดหรือสนใจ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาใดๆ ในหลักสูตรตามที่สถาบันกำหนด ในส่วนที่สัมพันธ์กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยรายวิชา ปญ 111 พุทธศาสน์ อยู่ในกลุ่มวิชาเลือกมนุษยศาสตร์ และรายวิชา สค 111 สังคมและวัฒนธรรมไทย จำนวน 2 หน่วยกิต และรายวิชา ปศ 100 พื้นฐานอารยธรรมไทย จำนวน 2 หน่วยกิต

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อให้บัณฑิตเป็นผู้ที่ประกอบด้วยคุณธรรมและจริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รู้จักผิดชอบต่อหน้าที่ตนเอง ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น มีความรักความปรารถนาดีต่อกัน จึงจัดให้มีรายวิชาที่สัมพันธ์กับหลักธรรม เพื่อนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมีจุดมุ่งหมายมากยิ่งขึ้น

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถือกำเนิดจากโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง เพื่อผลิตบุคลากรที่มีความรู้และคุณธรรม สนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยทางการศึกษา ให้บริการด้านวิชาการแก่สังคมและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม แก่บัณฑิต คณาจารย์ และบุคลากรของมหาวิทยาลัย โดยนำเอาหลักคำสอนทางพุทธศาสนามาประยุกต์ เพื่อสอนสอดแทรกในรายวิชาและนำวิธีสอนเช่นวิธีสอนตามขั้นของอริยสัจสี่ เป็นต้น เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ สร้างคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งกาย วาจา มีจิตใจดีงามและมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชา

5 นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกับพระพุทธศาสนา

นิสิตของสถาบันอุดมศึกษา โดยทั่วไปจะอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 18–22 ปี ซึ่งยังถือว่าเป็นวัยรุ่นตอนปลาย ซึ่งเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงหลายอย่าง ทั้งทางร่างกายและความคิด เป็นวัยที่ต้องการยอมรับจากคนอื่น บางครั้งจะมีการโต้ตอบโดยไม่มีเหตุผล ชอบเพื่อนและฝูงชน (สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย 2537 26-27) วัยรุ่นเป็นช่วงวัยของชีวิตที่ยากและสับสนมากที่สุด เพราะขาดทั้งประสบการณ์และความสามารถในการปรับตัว จึงทำให้มีปัญหาเกิดขึ้นมากกว่าวัยอื่นๆ ประยูรศรี มณีสร (2536 180-186) ได้แสดงสาเหตุของปัญหาในวัยรุ่นที่เกิดจากพัฒนาการด้านต่างๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา ปัญหาเกี่ยวกับความเป็นตัวของตัวเอง พฤติกรรมที่ก้าวร้าว ปัญหาการตามเพื่อน ปัญหาอันเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมและปัญหาด้านการเงิน ฯลฯ สาเหตุเหล่านี้ทำให้นิสิตทุกคนต้องมีการปรับตัว เพื่อเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับเรื่องราวอีกมากมาย เมื่อต้องอยู่ในสถาบันการศึกษา โดยมีประเด็นดังต่อไปนี้ 5.1 การดำเนินชีวิตของนิสิตในมหาวิทยาลัย 5.2 การปรับตัวของนิสิตในมหาวิทยาลัย 5.3 กิจกรรมของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกับพระพุทธศาสนา 5.4 การปฏิบัติตนของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 การดำเนินชีวิตของนิสิตในมหาวิทยาลัย

สำหรับการดำเนินชีวิตของนิสิตในมหาวิทยาลัยนั้น สิ่งสำคัญที่สุดคือเรื่องของการปรับตัว เพื่อยอมรับปัญหาทุกอย่างที่กำลังจะเกิดขึ้น ปัญหาส่วนใหญ่ของนักศึกษาจะต้องเป็นผู้ลงมือแก้ไขด้วยตนเอง อติสร พงษ์ศรี (2546 20-29) ได้กล่าวถึงการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของนิสิตปริญญาตรี คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ต้องสัมพันธ์กับด้านต่างๆ คือ 5.1.1 ด้านการศึกษา 5.1.2 ด้านสังคม 5.1.3 ด้านเศรษฐกิจ 5.1.4 ด้านการเข้ากิจกรรม โดยมีรายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังนี้

5.1.1 ด้านการศึกษา

โรไมน์ (Romine 1954 139-143) ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้มีดังนี้ 1) ด้านบุคลิกของผู้สอนที่มีความกระตือรือร้น อารมณ์ดีและเป็นกันเอง 2) มีการเตรียมการสอน เช่น มีการชี้แจงให้นักศึกษาทราบถึงวัตถุประสงค์ของรายวิชารวมทั้งแนะนำหนังสือสำหรับค้นคว้าเพิ่มเติมสำหรับผู้ที่ไม่เข้าใจ 3) การนำเสนอเนื้อหาที่ชัดเจนน่าติดตามเข้าใจง่ายและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม 4) การประเมินผล ผู้สอนควรประเมินผลเป็นขั้นๆ เพื่อเสริมแรงทางการเรียน เช่น แจกผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบโดยเร็วและให้กำลังใจผู้เรียน พร้อมรับฟังความคิดเห็นเพื่อหาจุดรวมที่ดีกับทั้งสองฝ่าย โคแกน (Cogan 1975 135-139) ได้กล่าวไว้ว่าสัมพันธ์ที่เป็นมิตรระหว่างนักศึกษากับอาจารย์นั้นจะส่งผลให้การเรียนของนักศึกษาดีขึ้น ยิ่งอาจารย์และนักศึกษามีระดับสัมพันธ์ที่ดีมากเพียงใด การพัฒนาตนเองของนักศึกษาจะมีมากยิ่งขึ้น เพราะสัมพันธ์ภาพมีผลต่อทัศนคติที่ดีต่อการเรียน ส่งผลให้นักศึกษามีผลการเรียนที่ดี วิลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยาและคณะ (2527 130-142) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐหลายแห่ง พบว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเรียนการสอน คือความสนใจในวิชาที่เรียนความเป็นกันเอง

และวิธีสอนของอาจารย์ ส่วนปัจจัยที่มีผลทำให้นักศึกษาสนใจเรียนมากที่สุด คือการเตรียมการสอนที่ดี บรรยายภาคที่เป็นกันเอง และมีความกระตือรือร้นในการสอน ส่วนปัญหาด้านการเรียนการสอน ด้านอาจารย์นั้นมักจะเป็นวิธีการสอนที่ไม่ตอบสนองความต้องการของนิสิตบรรยายภาคที่น่าเบื่อหน่ายทำให้ขาดสมาธิ ส่วน อุดุลย์ วิริยเวชกุล (2529 : 385) การศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย แม้นิสิตจะมีความเป็นอิสระในการดูแลตนเอง แต่เห็นได้ชัดว่ามีนิสิตหลายคนไม่สามารถสำเร็จการศึกษาในระยะเวลาที่กำหนด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลายปัจจัยไม่ว่าจะเป็นบรรยากาศ กระบวนการเรียนการสอน ผู้สอนและตัวนิสิต

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยนั้น ด้านการศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง องค์ประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จมากที่สุดก็คือ ความตั้งใจจริงของตัวนิสิต นอกจากนั้นสัมพันธระหวางนิสิตกับอาจารย์ การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียน ปัจจัยหลายๆ อย่างนี้ล้วนมีผลต่อการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของนิสิต

5.1.2 ด้านสังคม

ด้านสังคมที่เป็นกลุ่มเพื่อน ถือว่ามีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการทางความรู้ ทัศนคติ บุคลิกภาพและคุณธรรมของนิสิต ไพฑูรย์ สิ้นลาร์ตัน (2524 : 385) ได้กล่าวไว้ว่า การตัดสินใจของคนเรายังอยู่บนความสัมพันธ์ของครอบครัว กลุ่มเพื่อน ฯลฯ องค์ความรู้ต่างๆ วิธีคิด การจัดการของระบบการตัดสินใจก็ไม่สามารถเกิดเองตามธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้ล้วนต้องอาศัยสังคมเป็นตัวขัดเกลาให้เกิดขึ้น ส่วนฟีลด์แมนและนิวคอมบ์ (Feldman and Newcomb 1970 : 78) ได้สรุปความสัมพันธ์ของกลุ่มเพื่อนที่มีต่อนิสิตไว้ว่า เพื่อนสามารถให้กำลังใจในเรื่องทั่วไป ซึ่งไม่สามารถหาได้จากอาจารย์และชั้นเรียน เพื่อนร่วมกลุ่มสามารถช่วยเหลือเกื้อหนุนในด้านกำหนดวัตถุประสงค์ ในการเรียนและวิชาการ กลุ่มเพื่อนสามารถช่วยทำให้นิสิตมีความมั่นใจและพอใจในตนเองยิ่งขึ้นและเพื่อนยังช่วยทำหน้าที่ในการฝึกการเข้าสังคมแก่นิสิตและช่วยในการสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัว ซึ่งจะส่งผลถึงการช่วยเหลือกันในระหว่างการทำงานได้ ส่วนเลิศพร ภาระกุล (2516 : 2-4) ได้กล่าววอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนในสถาบันการศึกษาไทย มีอิทธิพลเรื่องของค่านิยม รักความสะอาด กสบาย รักสนุก ไม่เคร่งเครียด ค่านิยมเหล่านี้มีผลต่อการศึกษาของนิสิตเป็นอย่างมาก บุปผา การิเวท (2527 : 66-69) ได้ศึกษาทัศนคติของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อสภาพแวดล้อมสังคมกลุ่มเพื่อน พบว่า นักศึกษาส่วนมากจะเลือกคบเพื่อนที่มีรสนิยม ความคิดเห็นและลักษณะนิสัยที่คล้ายคลึงกัน นิสิตมีอิสระในการเลือกคบเพื่อนต่างเพศสูงและคบกันอย่างอิสระ ซึ่งเป็นเหตุให้นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ได้มากขึ้น จินตนา ยูพันธ์ (2527 : 61) กล่าวว่า กลุ่มเพื่อนเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเรียนการสอนอย่างชัดเจนเพราะสังคมในสถาบันการศึกษาจะมีการรวมตัว หรือจัดกลุ่มกันของนิสิต ซึ่งจะได้จากพฤติกรรมของกลุ่มที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของนิสิตการปฏิสัมพันธ์ของกลุ่ม โครงสร้างของกลุ่ม จุดมุ่งหมายของกลุ่มและปทัสถานของกลุ่มอย่างชัดเจน ซึ่งลักษณะของกลุ่มนี้จะมีผลต่อแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ถ้ากลุ่มเพื่อนมีบรรยากาศที่เป็นกันเอง เข้าอกเข้าใจกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้เรียนมักจะมีแนวโน้มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีไปด้วย วัชรินทร์ แก้วลา (2531 : 78) ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมกลุ่มเพื่อน ในทัศนะของนักศึกษามหาวิทยาลัยครุราชสีมา ผลการศึกษาสรุปข้อคิดเห็นหรือเหตุผลของนักศึกษาได้ดังนี้ การพัฒนาสภาพแวดล้อมสังคมกลุ่มเพื่อน

ให้อำนาจนายบอการเสริมสร้างบุคลิกภาพของนักเรียนนั้น ควรส่งเสริมให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของสังคมกลุ่มเพื่อน ตลอดจนจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การใช้ชีวิตของนิสิตในมหาวิทยาลัย กลุ่มเพื่อน จะช่วยให้กำลังใจในเรื่องทั่วไป ช่วยให้นิสิตมีความมั่นใจ ช่วยฝึกให้เข้าสังคม การสร้างปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มจะทำให้เกิดความเชื่อใจ การที่นิสิตมีกลุ่มที่เป็นกันเองเข้าใจปัญหาารวมกัน ช่วยเหลือกัน สร้างบรรยากาศในกลุ่มเพื่อน จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นตามมา

ด้านสังคมที่เป็นครู-อาจารย์ สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับอาจารย์ก็เป็นอีกหนึ่งความสัมพันธ์ที่ต้องอยู่ร่วมกัน ประดิษฐ์ อุปรมัย (อดิสร พงษ์ศรี 2546 : 26, อ้างอิงจาก ประดิษฐ์ อุปรมัย 2518 : 123-137) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนการสอน สรุปได้ 4 ประการ คือ 1) บุคลิกภาพ บางประการของครูมีผลต่อการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน รูปร่าง หน้าตาและการแต่งกายมีผลต่อการดึงดูดความสนใจ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (อดิสร พงษ์ศรี 2546 : 26, อ้างอิงจาก นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ 2527 : 28-37) กล่าวว่า ผู้สอนไม่ควรสร้างบรรยากาศแห่งความกลัวให้เกิดขึ้น นอกจากนั้นยังกล่าวอีกว่าการเรียนรู้ไม่ได้เกิดแต่ในชั้นเรียนเสมอไป การซักถามระหว่างนิสิตกับอาจารย์ก็ถือเป็นการสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นมิตรที่ดี 2) พฤติกรรมของครูที่แสดงออกตามทัศนคติที่ดีต่อการสอน มองโลกในแง่ดียอมสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นแก่ชั้นเรียนได้มากกว่า ความคาดหวังของครูที่มีต่อนักเรียนมักมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่ครูแสดงออก 3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนถือเป็นการสร้างบรรยากาศของชั้นเรียนซึ่งจะนำไปสู่การซักถาม การเข้าร่วมกิจกรรมที่สนุก วิจิตร ศรีสะอ้าน (อดิสร พงษ์ศรี 2546 : 26, อ้างอิงจาก วิจิตร ศรีสะอ้าน 2528 : 35) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนิสิตจะเป็นพื้นฐานของสภาพการณ์ที่เอื้อต่อการเรียนการสอนที่ดีขึ้น 4) การใช้แรงเสริมของครูจะช่วยให้เกิดบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน โดยเฉพาะกับนักเรียนที่เรียนอ่อน หากมีการจัดการเรียนการสอนและเพิ่มความเป็นกันเองระหว่างอาจารย์และนิสิตก็จะเกิดแรงจูงใจในวิชานั้นๆ

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การใช้ชีวิตของนิสิตในมหาวิทยาลัย ครูอาจารย์ เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ของนิสิต องค์ประกอบ เช่นบุคลิกภาพ รูปร่าง หน้าตาและการแต่งกายมีความสัมพันธ์ต่อการบรรยากาศการเรียนการสอน การใช้แรงเสริมของครูจะเพิ่มความเป็นกันเองระหว่างอาจารย์และนิสิตก่อให้เกิดแรงจูงใจในวิชา ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของนิสิต

5.1.3 ด้านเศรษฐกิจ

การศึกษาในมหาวิทยาลัยนักศึกษาจำเป็นต้องใช้เงินเป็นค่าใช้จ่ายมากมาย เช่น ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าเครื่องแต่งกาย ค่ารถโดยสาร ค่าพักผ่อนหย่อนใจและค่าอุปกรณ์การศึกษา คณที สูงสถิตานนท์ (2518 : 46-54) ได้ศึกษาของนิสิตในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า นิสิตชาย จะใช้จ่ายส่วนตัวในเรื่อง ค่าที่พัก ค่าพาหนะ ค่าอุปกรณ์การศึกษา ค่าพักผ่อนหย่อนใจ ค่าหน่วยกิต ค่าบำรุงการศึกษาและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ สูงกว่านิสิตหญิง ส่วนค่าอาหาร ค่าเสื้อผ้า นิสิตหญิงจะใช้สูงกว่า และ ส่วน เงินบ ไทยยั้ง (2520 : 106-107) ได้วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม พบว่า นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าที่พักอาศัย อาหาร

แตกต่างกัน ส่วนนักศึกษาที่มีระดับชั้นปีต่างกันมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่พักอาศัย อาหาร การเดินทาง อุปกรณ์การศึกษาและค่าใช้จ่ายอื่นๆ แตกต่างกัน ซึ่งสวางจิต ศรีระชา (2530 170-171) ได้ศึกษาชีวิตนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ในด้านการใช้จ่ายเงินส่วนตัว พบว่า นักศึกษาใช้จ่ายเงินสำหรับชีวิตในมหาวิทยาลัยแตกต่างกันตามรายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครอง นักศึกษาจะใช้จ่ายเงินเป็นค่าอาหารมากกว่าค่าใช้จ่ายด้านอื่นๆ นอกจากนั้นเป็นค่าอุปกรณ์การศึกษา ค่าใช้จ่ายในการเที่ยวเตร่คาสังคมในกลุ่มเพื่อนและค่าใช้จ่ายเครื่องนุ่งห่ม สวนเพอร์ลแมน (Perlman 1973, อ้างอิงจาก อติสร พงษ์ศรี 2546 27) กล่าวไว้ว่า ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาประกอบด้วยค่าใช้จ่าย 2 อย่าง คือ 1) ค่าใช้จ่ายทางตรง เป็นค่าใช้จ่ายหรือลงทุนไปจริง เพื่อการศึกษาประกอบด้วย (1) ค่าใช้จ่ายทางตรงของสังคม เป็นค่าใช้จ่ายที่สังคมลงทุนให้กับการศึกษาได้แก่ ค่าจ้างครู ค่าอุปกรณ์ ค่าที่ดิน ค่าอาหาร ซึ่งสถาบันการศึกษาอาจได้รับจัดสรรงบประมาณ ภาษีและเงินบริจาคอื่นๆ (2) ค่าใช้จ่ายทางตรงส่วนตัว เป็นค่าใช้จ่ายที่แต่ละคนลงทุน เพื่อที่จะได้รับการศึกษาได้แก่ ค่าเล่าเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียนและอื่นๆ 2) ค่าใช้จ่ายทางอ้อมเป็นรายได้ที่เสียไป เนื่องจากการที่บุคคลใช้เวลามาเรียนหนังสือแทนที่จะไปทำงาน ยังทำให้เสียโอกาสที่จะได้รับรายได้ เรียกว่า ค่าเสียโอกาส สวนอติสร พงษ์ศรี (2546 62) ศึกษาการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของนิสิตปริญญาตรี คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ด้านเศรษฐกิจ นิสิตมีการใช้จ่ายส่วนตัวอยู่ในระดับมากเช่น ค่าใช้จ่ายในเรื่องอุปกรณ์การศึกษา ค่าอาหาร ค่าเครื่องแต่งกาย ค่าเข้าร่วมกิจกรรม ค่าการพักผ่อนหย่อนใจ และค่าเข้าสังคมในกลุ่มเพื่อน

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การใช้จ่ายในมหาวิทยาลัยของนิสิตนั้น นิสิตจะใช้จ่ายในเรื่องค่าอุปกรณ์การศึกษา ค่าอาหาร ค่าเครื่องแต่งกาย ค่ากิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ ค่าเข้าสังคมในกลุ่มเพื่อน และการถดถอยโดยสาร ซึ่งเป็นความจำเป็นของนิสิตต้องใช้จ่าย

5 1 4 ด้านการเข้ากิจกรรม

การใช้ชีวิตของนิสิตในมหาวิทยาลัยต่างๆ ถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร เพื่อพัฒนากระบวนการการศึกษาของนิสิต นิสิตที่มีประสบการณ์การใช้เวลาในการรวมกิจกรรมได้ดี ก็จะมีการเรียนรู้ในด้านการพัฒนาบุคลิกภาพในการอยู่ร่วมกับคนอื่น ชีระ นทีวุฒิกุล (2521 40) ศึกษาความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่าความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือกิจกรรมทางวิชาการ ศิลปะดนตรี การพูดและการพิมพ์ส่งเสริมวิชาชีพกิจกรรม งานอดิเรก ศาสนาและวัฒนธรรม กีฬาและสุขภาพ กิจกรรมทางสังคมสังคมสงเคราะห์และบำเพ็ญประโยชน์และเมื่อจำแนกตามตัวแปร เพศ กลุ่มสาขาวิชา ภูมิฐานะ และรายได้ของครอบครัว พบว่าอันดับความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตจะแตกต่างกัน พรชูลี อาชะอำรุง (2525 203-221) ถึงผลการประชุมสัมมนาผู้บริหารกิจกรรมนิสิตของมหาวิทยาลัยครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2521 ได้สรุปเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมประเภทขอบเขตของกิจกรรมในปี 2522 ได้ดังนี้ 1) ด้านศิลปวัฒนธรรม มีขอบเขตดังนี้ เพื่อส่งเสริมเผยแพร่และรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม สนับสนุนนิสิตนักศึกษาให้มีความสนใจและโอกาสได้ศึกษาและเพื่อความชำนาญและมีสุนทรีย์ภาพในศิลปะด้านต่างๆ อันไม่ขัดต่อวัฒนธรรมอันดี 2) ด้านกีฬา มีขอบเขตดังนี้ ส่งเสริมให้นักศึกษาเล่นกีฬาเพื่อสุขภาพพลานามัยและการพัฒนาตนเอง ยกมาตรฐานการกีฬาให้สูงขึ้นและจัดให้มีการ

แข่งขันกีฬาระดับต่าง ๆ เพื่อเพิ่มทักษะในด้านกีฬา 3) ด้านวิชาการมีขอบเขตคือ เพื่อแสวงหาความรู้ ด้านวิชาการ อันควรได้รับการส่งเสริมให้มีอิสระในการคิดและต้องอยู่ในขอบเขตโดยให้มีความสมดุล ในด้านความคิดแง่ต่าง ๆ โดยสมบูรณ์ 4) ด้านบำเพ็ญประโยชน์มีขอบเขตคือ เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษา ใช้เวลาในการพัฒนาดตนเองให้พร้อมเพื่อทำประโยชน์ให้สังคม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนำความรู้ที่ ได้มาประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ปลุกฝังให้นักศึกษาคิดตระหนักในภาระหน้าที่และความ รับผิดชอบที่จะต้องมีส่วนสังคมอันจะเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ และส่งเสริมให้มีการบำเพ็ญ ประโยชน์ต่อหมู่คณะและประเทศชาติ กองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2542 3) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมของนิสิต ดังนี้ 1) ให้นิสิตมีจิตสำนึกต่อมหาวิทยาลัย ต่อ สังคมและประเทศชาติ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความเอื้ออาทร สามารถให้คำแนะนำและ เผยแพร่ความรู้แก่ผู้อื่นให้นิสิตมีความรู้ความสามารถทั้งในระดับประเทศและนานาชาติโดยคำนึงถึง จิตสำนึกต่อมนุษยและสิ่งแวดล้อม 2) ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนิสิตทั้งมวลของมหาวิทยาลัย รวมทั้งบุคคล คณะบุคคล หน่วยงาน และสถาบันต่าง ๆ 3) อำนวยผลประโยชน์ของนิสิตและผดุงไว้ ซึ่งกิจกรรมนิสิต 4) ทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของไทย 5) ส่งเสริม และเผยแพร่ชื่อเสียงและเกียรติคุณของมหาวิทยาลัย 6) ส่งเสริมพละนาถัยและพัฒนาบุคลิกภาพ ของนิสิต 7) ส่งเสริมให้นิสิตมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม สอนอดิศร พงษ์ศรี (2546 62-63) ศึกษาการใช้ชีวิตภายในมหาวิทยาลัยของนิสิตปริญญาตรี คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จากตัวแปรเพศ สาขาวิชา ชั้นปี รายได้ของผู้ปกครอง ระดับศึกษา ของผู้ปกครองและลักษณะของการอบรมเลี้ยงของผู้ปกครอง โดยรวมพบว่าการเข้าร่วมกิจกรรมของ นิสิต นิสิตไม่ค่อยให้ความสนใจการเข้าร่วมไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมทางกีฬา กิจกรรมทางวิชาการ กิจกรรม บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีและกิจกรรมรับน้องใหม่

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างจิตสำนึกของนิสิตต่อมหาวิทยาลัย สังคม ประเทศชาติ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความเอื้อ อาทรและส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนิสิตกับมหาวิทยาลัย ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมพัฒนา บุคลิกภาพของนิสิตและส่งเสริมให้นิสิตมีความคิดสร้างสรรค์ นิสิตสามารถนำความรู้ที่ได้รับการการร่วม กิจกรรมไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์และการพัฒนาบุคลิกภาพของนิสิตในอนาคต

5.2 การปรับตัวของนิสิตในมหาวิทยาลัย

การปรับตัวของนิสิตนักศึกษาเป็นความพยายามเพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น นิสิตแต่ละคนมีความสามารถในการปรับตัวของสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยต่างกัน ไพบูลย์ เรื่องจรูญ ศึกษาปัญหาของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์ พบว่า นักศึกษา มหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์ต้องประสบกับปัญหาต่างๆ ดังนี้ 5.2.1 ปัญหาด้านการเรียน 5.2.2 ปัญหาด้านสังคม 5.2.3 ปัญหาเรื่องส่วนตัว 5.2.4 ปัญหาด้านกิจกรรมนิสิต และ 5.2.5 ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย โดยมีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

5.2.1 ปัญหาการเรียน

การเรียนในระดับอุดมศึกษานั้น ผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์กับหลายฝ่าย กระบวนการเรียนรู้อาจเกิดขึ้น โคแกน (Cogan 1975, อ้างอิงจาก ไพมณี เรื่องจรรยา 2546 : 32) ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ที่เป็นมิตรระหว่างอาจารย์และนักศึกษาจะทำให้การเรียนของนักศึกษาดำเนินไป นอกจากนั้นลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา ยังมีอิทธิพลต่อความสนใจในวิชาที่เรียนด้วย นักศึกษาที่มีความศรัทธาต่ออาจารย์ จะช่วยให้นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนส่งผลให้การเรียนดีขึ้น

กรรณิการ์ พินศิริกุล (2521 : 54) ศึกษาปัญหาการเรียนของนักเรียนโรงเรียนสารพัดช่างในกรุงเทพฯ พบว่า มีปัญหาการเรียนอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เช่น ไม่กล้าซักถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจ ความจำไม่ดี เนื้อหาวิชารวบรัดเกินไป วัสดุฝึกไม่พอ อุปกรณ์การสอนน้อยเกินไป ไม่มีเวลาทำงาน วิธีการสอนของครูเข้าใจยาก ครูไม่เอาใจใส่นักเรียนในขณะที่สอน วรรณา ปุณฺณโชติ และวัชร ทรัพย์มี (2527 : 306) พบว่า ลักษณะปัญหาการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยนั้นส่วนใหญ่เป็นลักษณะปัญหาที่มีสาเหตุมาจากตัวนักศึกษาเองเป็นส่วนใหญ่คือ ขาดการวางแผนการเรียนที่ดี ขาดสมาธิในการเรียนและไม่ส่งงาน

อำไพพรรณ พุ่มศรีสวัสดิ์ (2529 : 116) กล่าวว่า การที่นักศึกษาส่วนมากมีปัญหาการเรียนนั้นเกิดจากนักศึกษาส่วนมากยังไม่คุ้นเคยกับการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย ซึ่งต่างกับการเรียนในระดับมัธยมศึกษา การเรียนในระบบของมหาวิทยาลัยนั้น นักศึกษาจะต้องรู้จักรับผิดชอบตนเอง วิชาที่เรียนแต่ละวิชามีความยุ่งยากแตกต่างกันไป ความใกล้ชิดกับอาจารย์ผู้สอนน้อยลง ไม่ค่อยมีโอกาสซักถามเมื่อไม่เข้าใจบทเรียน ส่วนสมาลี ดิยศิวาพร (2530 : 94) ได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาวิชาเอกพลศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงในวิทยาลัยพลศึกษา พบว่าอาจารย์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับนักศึกษาในเรื่องปัญหาการเรียน คือนักศึกษาขาดการค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม ขาดการอภิปรายซักถาม ไม่มีความกระตือรือร้นในการเรียน ส่วนประจักษ์ ลิ้มสุวรรณ (2530 : 62) ได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ เกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาเคมี ประยุกต์ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงในวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคใต้ พบว่าในการเรียนการสอนมีการปฏิบัติในห้องทดลองน้อยเกินไป ผู้สอนไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นหรือซักถาม บรรยาภาศในการเรียนการสอนเคร่งเครียด การจัดกิจกรรม การเรียนการสอนไม่คำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนและกิจกรรมการเรียนการสอนใช้เวลาอย่างไม่คุ้มค่า

พิมพ์มาส ดันท์เจริญรัตน์ (2532 : 171) ศึกษาเรื่องปัญหาของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา พบว่า ปัญหาการเรียนนั้นเกิดจากสาเหตุคือ ขาดการให้คำปรึกษาแนะนำเรื่องการเรียนรู้ ไม่ทราบว่าจะถามเนื้อหาที่ไม่เข้าใจได้อย่างไรและไม่เรียนตามตารางสอนแต่เรียนชดเชยนอกเวลา ส่วนวลีวรรณ ศิริเดชะวิวัฒน์ (2536 : 78) พบว่าปัญหาการเรียนที่นักศึกษาอาชีวศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษาภาคเหนือ คือบรรยากาศในห้องเรียนไม่เหมาะสมกับการทำ

ความเข้าใจเนื้อหาและการอ่านหนังสือ โดยนักศึกษาต่างคณะจะมีปัญหาด้านการเรียนแตกต่างกัน ไม่รู้จักแบ่งเวลาเรียน ไม่ได้รับความยุติธรรมในการให้คะแนนจากผู้สอน สวนสุจินต์ ยมศรีเคน (2536 147) ได้ศึกษาปัญหาของนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข พบว่านักศึกษามีปัญหาด้านการเรียน ได้แก่อาจารย์ไม่ม่วเวลาให้คำปรึกษาในเรื่องเรียน สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องบุญชัย เสริญวงศ์สัตย์ (2536 119) พบว่าปัญหาด้านวิชาการของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวรมีอยู่ในระดับมาก ปัญหาที่พบคือ ไม่ได้รับสะดวกในการมาลงทะเบียนเรียน สื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีทางการเรียนการสอนไม่เพียงพอมีหนังสือสำหรับค้นคว้าเพื่อทำรายงานไม่เพียงพอ สวนบุญมา วาจาสัตย์ (2537 79-80) พบว่าปัญหาด้านการเรียนที่นักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคที่พบมากที่สุด คือบรรยากาศในห้องเรียนไม่น่าเรียน เช่น ร้อน เสียงดัง สกปรก เป็นต้น สวนปัญหารองมาคือ ขาดอุปกรณ์หรือหนังสือที่ใช้ในการประกอบการเรียน อุปกรณ์ในการฝึกไม่เพียงพอ

สำเนา ขจรศิลป์ (2537 276) กล่าวว่ นักศึกษาได้ประสบปัญหาที่เกี่ยวกับการศึกษาได้แก่ วิตกกังวลในการสอบ ขาดสมาธิในการเรียน ขาดทักษะในการจดคำบรรยาย สวนณัฐพล แนวจำปา (2540 59) ได้ศึกษาเรื่องการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลพบว่า นักศึกษามีปัญหาด้านการปรับตัว ได้แก่มิมีความรู้พื้นไม่ตีพอ ไม่รู้จักวิธีจดคำบรรยาย แบ่งเวลาไม่เป็น เรียนไม่ทันเพื่อน อ่านหนังสือไม่ค่อยทัน และขาดความเอาใจใส่ในการเรียน สวนณัฐติยา จตุรนาคากุล (2541 76) พบว่านักศึกษามีปัญหาด้านการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ โรงฝึกงานไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียน ปัญหาเหล่านี้ส่วนหนึ่งเกิดจากโรงฝึกงานและห้องปฏิบัติการไม่ได้มาตรฐาน ระบบแสงสว่าง เสียง และการควบคุมกำจัดมลภาวะต่างๆ ไม่ดี สวนทัศนีย์ ศิริวัฒน์ (2541 17) ได้ศึกษาปัญหาของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่านักศึกษามีปัญหาด้านการเรียนมากโดยเฉพาะความวิตกกังวลในเรื่องการเรียน และการสอบ

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2527 142) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเรียนการสอน พบว่าปัญหาของนักศึกษาด้านการเรียนนั้น คือเกิดจากความเกียจคร้าน ง่วงนอน เบื่อ เรียนไม่เข้าใจ เรียนมากเกินไป ขาดสมาธิ ไม่กล้าซักถาม พื้นฐานความรู้ไม่พอตลอดจนจดบรรยายไม่ทัน ส่วนนั้นทา จงศิริโชค (2528 159) ซึ่งศึกษาเรื่องความต้องการของนักศึกษาอาชีวศึกษาต่อบริการของสมาคมผู้ปกครองและครู พบว่านักศึกษาจำนวนมากไม่มีสมาธิในการดูหนังสือ เรียนอ่อนไม่มีที่ปรึกษาในด้านการเรียน ส่วนลาวัณย์ พุมพวง (2531 บทคัดย่อ) ศึกษาความเพียงพอของหนังสือในห้องสมุดวิทยาลัยครูบุรีรัมย์ พบว่าหนังสือในห้องสมุดมีไม่เพียงพอกับความต้องการของนักศึกษา ไม่ทันสมัย หนังสือไม่มีคุณภาพ จุฑาทิพย์ โอสถานนท์ (2533 บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาปัญหาในการใช้ห้องสมุดของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีหนังสือทั่วไปไม่เพียงพอกับความต้องการ

5.2.2 ปัญหาด้านสังคม

นักศึกษาถือเป็นช่วงวัยที่ต้องการการยอมรับจากสังคม ต้องการความเชื่อมั่น และต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ทั้งเพื่อนและญาติพี่น้อง เมื่อนิสิตได้รับการยอมรับที่ดี ย่อมส่งผลถึงสถานภาพที่ดีและผลการเรียนที่ดีด้วย

กรรณิการ์ พินศิริกุล (2521 : 54) พบว่านักศึกษาโรงเรียนสารพัดช่างในกรุงเทพฯ มีปัญหาสังคมอยู่ในระดับปานกลาง เช่น ไม่มีเพื่อนสนิทในโรงเรียน ไม่กล้าปรึกษาคนอื่น รู้สึกว่าฐานะไม่ทัดเทียมกับเพื่อน ชอบทำงานคนเดียวมากกว่าทำงานเป็นกลุ่ม สวนศิริลักษณ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2523 : 49) พบว่า นักศึกษามีปัญหาสังคมที่พบมาก คือนักศึกษาที่ทำความคุ้นเคยกับผู้อื่นได้ยาก ไม่มีเพื่อนที่เข้าใจ สวนยี่สุน เสรีบุรณะพงศ์ (2526 : 71) พบว่าปัญหาสังคมของนิสิตที่อยู่ต่างจังหวัดนั้นจะเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ขาดคนคอยแนะนำให้ความช่วยเหลือ ไม่กล้าแสดงออกเมื่ออยู่ต่อหน้าคนอื่น เมื่อมีปัญหาไม่รู้อะไรจะปรึกษาใคร ไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการต่างๆ ของมหาวิทยาลัย มีความลำบากในการคบเพื่อน ไม่มีเพื่อนที่สนิท เพื่อนชอบรวมกลุ่มมาจากจังหวัดเดียวกัน ไม่ค่อยได้รับการแนะนำช่วยเหลือจากอาจารย์ที่ปรึกษา ไม่กล้าไปหาอาจารย์แนะแนวเพราะกลัวเพื่อนรู้ว่ามีปัญหา ถูกดูหมิ่นจากเพื่อนกลุ่มอื่น สวนวรรณ ปรุณโชติและวัชร ทรัพย์มี (2527 : 305) ซึ่งศึกษาปัญหาของนักศึกษามหาวิทยาลัยและการให้คำปรึกษาแนะแนว พบว่าปัญหาด้านเพื่อนและการเข้าสังคมของนักศึกษานั้น มีปัญหาอยู่ในระดับมาก เช่น ด้านการคบเพื่อนและการเข้าสังคม สวนอำไพพรรณ พุ่มศรีสวัสดิ์ (2529 : 115) พบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล มีปัญหาด้านเพื่อนและการเข้าสังคมอยู่ในระดับน้อย โดยนักศึกษาต่างสาขาวิชามีปัญหาด้านเพื่อนและการเข้าสังคมไม่แตกต่างกัน

วิลาวรรณ จารุชัยนิวัฒน์ (2531 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัญหาและความต้องการของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่านักศึกษาประสบปัญหาด้านเพื่อนและการเข้าสังคม คือ กังวลใจเกี่ยวกับการสร้างความประทับใจกับเพื่อน มีเวลาพบปะกับเพื่อนน้อย และจากการเปรียบเทียบนักศึกษาที่ต่างระดับชั้นปี มีปัญหาด้านเพื่อนและการเข้าสังคมแตกต่างกัน ส่วนพิมพ์มาส ดัดจ์เจริญรัตน์ (2532 : 171) พบว่านักศึกษามีปัญหาด้านสังคมเกี่ยวเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนต่างแผนกวิชา ไม่ทราบวิธีฝึกให้มีความมั่นใจในตนเอง ปัญหาการคบเพื่อนเนื่องจากฐานะของตน สวนบุญชัย เสรีวงษ์สวัสดิ์ (2536 : 119) ศึกษาปัญหาของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่าปัญหาทางด้านสังคมในมหาวิทยาลัย คือ รุนพิปฏิบัติตนไม่เหมาะสมเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่รุ่นน้อง นิสิตรุ่นพี่และรุ่นน้องขาดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ขาดความใกล้ชิดและมีความลำบากในการเข้าพบอาจารย์

วิลาวรรณ ศิริเดชะวิวัฒน์ (2536 : 75) ได้ศึกษาปัญหาของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ พบว่าปัญหาด้านเพื่อนและสังคมของนักศึกษานั้น นักศึกษามีปัญหาสูงสุดคือการประมาทหรือตื่นเต้นเมื่อต้องปรากฏตัวในที่ชุมชน และตัดสินใจด้วยตนเองไม่ได้ต้องปรึกษากับผู้อื่นอยู่เสมอ โดยนักศึกษาต่างคณะจะมีปัญหาแตกต่างกันในเรื่องที่ไม่มีเพื่อนสนิทที่ไว้วางใจหรือทำงานรวมกลุ่มกัน ส่วนนรินทร์ จุลทรัพย์และพยัต คงศรีแก้ว

(2538 55) ศึกษาเรื่องการศึกษาศึกษาปัญหาส่วนตัว สังคมและการเรียนของนิสิตภาคสมทบ หลักสูตร 4 ปี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้ พบว่านิสิตมีปัญหาด้านสังคม เช่นการเข้ากลุ่มไม่กล้า แสดงออกเมื่ออยู่ต่อหน้าคนมากๆ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเมื่อมีปัญหาไม่รู้ว่าจะปรึกษาใครดี

นันทา จงศิริโชค (2528 158) พบว่านักศึกษามีปัญหาด้านสังคมเกี่ยวกับการรู้สึกประหม่า ตื่นเต้นง่าย รู้สึกกระดากอายและไม่คุยคุยกับเพื่อนต่างเพศ สวนบุญมา วาจาสัตย์ (2537 76) ได้ทำการศึกษาปัญหาของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิค พบว่านักศึกษามีปัญหาในด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพี่กับรุ่นน้อง ปัญหาการคบเพื่อนต่างเพศ และต่างคณะวิชา มีปัญหาไม่กล้าปรึกษาครู ปัญหาการปฏิบัติตนเมื่อสนทนากับครู สวนสุจินต์ ยมศรีเคน (2536 137) ได้ศึกษาปัญหาของนักศึกษาในวิทยาลัยพยาบาล พบว่านักศึกษายาบาลทั้ง 2 หลักสูตร มีปัญหาด้านสังคมคือ ไม่กล้าปรึกษาอาจารย์เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น รู้สึกประหม่าเมื่ออยู่ต่อหน้าชุมชนรู้สึกลำบากใจในการพูดคุยโต้ตอบหรือสนทนากับผู้อาวุโสกว่า ไม่มีความมั่นใจในการปฏิบัติตัวเมื่อเข้าสังคม ณัฐติยา จตุรนาคากุล (2541 61) ศึกษาปัญหาของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพระนครเหนือ พบว่านักศึกษามีปัญหาด้านสังคมโดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับเพื่อร่วมชั้นเรียนไม่มีเพื่อนสนิทไว้ใจหรือปรึกษาได้ เป็นต้น เมื่อเปรียบเทียบปัญหาด้านสังคมโดยจำแนกตามตัวแปรต่างๆ จะเห็นว่านักศึกษาต่างชั้นปี ต่างแผนกและรายได้ของผู้ปกครองที่ต่างกันมีปัญหาด้านสังคมไม่แตกต่าง

5.2.3 ปัญหาเรื่องส่วนตัว

ยี่สุน เสรีบุรณะพงศ์ (2526 70-76) พบว่านิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด มีปัญหาส่วนตัวได้แก่รู้สึกหว่าเหวคิดถึงบ้าน ไม่ค่อยรู้จักสถานที่ต่างๆ ในกรุงเทพฯ เหนื่อยง่ายและอ่อนเพลียเป็นประจำ ไม่มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและออกกำลังกาย แพ้อากาศ มีเงินไม่พอค่าใช้จ่ายและเมื่อเปรียบเทียบปัญหาส่วนตัว โดยจำแนกตามตัวแปรอื่นๆ พบว่านิสิตมีปัญหาส่วนตัวที่แตกต่างกัน วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530 21) กล่าวว่านักศึกษาส่วนใหญ่เคยเป็นโรคทางเดินอาหาร ปวดท้อง โรคกระเพาะ เป็นหวัดและแพ้อากาศอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังมีความเครียดวิตกกังวลต่อการปรับตัวกับสภาพแวดล้อมใหม่ สวนอนุ อนุศาสนนันท์ (2537 102-109) ศึกษาปัญหาของนักศึกษาผู้ใหญ่ พบว่า นักศึกษาผู้ใหญ่ทั้งโดยรวมและเปรียบเทียบตามตัวแปรนั้น มีปัญหาส่วนตัวที่ต่างกัน ทศนีย์ ศิริวัฒน์ (2541 15-17) พบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีความวิตกกังวล ออกกำลังกายไม่เพียงพอ สภาพแวดล้อมที่พักไม่เหมาะกับการอ่านหนังสือ สวนนักศึกษาหญิงจะมีปัญหาส่วนตัวมากกว่านักศึกษาชาย

บุญชัย เสรีวงษ์สวัสดิ์ (2536 119-130) พบว่านิสิตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยนเรศวร มีปัญหาส่วนตัวอยู่ในระดับปานกลางและมีปัญหาและมีปัญหาตามลำดับคือหอพักไม่เพียงพอ ไม่มีสถานประกอบการจ้างนิสิต รับประทานอาหารไม่เป็นเวลาและเมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรต่างๆ พบว่ามีความแตกต่างกัน สวนนรินทร์ จุลทรัพย์และพยัต คงศรีแก้ว (2536 35-36) พบว่านิสิตภาพสมทบ หลักสูตร 4 ปี มีปัญหาส่วนตัวอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่

นิสิตไม่มีโอกาสชมรายการข่าวทางโทรทัศน์หรือรวมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย นอกจากนั้นเสียงและกลิ่นที่ผิดปกติในมหาวิทยาลัยยังก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพด้วยและเมื่อเปรียบเทียบตัวแปรพบว่านิสิตที่ต่างชั้นปีจะมีปัญหาส่วนตัวที่แตกต่างกันนอกนั้นไม่ต่างแตกต่างกัน

5 2 4 ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย

สถาบันการศึกษาโดยทั่วไปนั้น พิมพ์มาส ดัณฑ์เจริญรัตน์ (2532 172) ศึกษาเรื่องปัญหาของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตเทคนิคตาก พบว่านักศึกษามีปัญหาด้านที่พักอาศัยสูงสุดเกี่ยวกับสถานที่พักไกลเดินทางลำบาก สิ่งแวดล้อมไม่ดี มีความขัดแย้งกับบุคคลภายใน สวนสมหญิง สารโกศล (2535 104-108) ได้ทำการศึกษาเรื่องสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานหอพักนักศึกษาของมหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่าปัญหาของนักศึกษาเกี่ยวกับด้านบริหารดังนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาและบุคลากรของสำนักงานหอพัก ความแออัดของที่พักอาศัย สถานที่พักผ่อนและดูตำรา ห้องน้ำไม่สะอาด ความล่าช้าในการซ่อมแซมจำนวนหอพักมีจำกัด การจัดนักศึกษาเข้าพักแต่ละห้องมีความเหมาะสมน้อย สวนนิมิต โออุไร (2538 บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับที่พักอาศัยของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหงหัวหมาก พบว่านักศึกษาเกือบทั้งหมดประสบปัญหาเสียงและกลิ่นรบกวน นักศึกษามีความต้องการให้มีการปรับปรุงการบริการเกี่ยวกับราคา บริการโทรศัพท์ หนังสือพิมพ์ ความสะอาด สวนปภากร สุวรรณธาดา (2538 บทคัดย่อ) ศึกษาความต้องการที่พักอาศัยของนักศึกษา พบว่าหอพักมีไม่พอดต่อความต้องการ ห้องพักมีความแออัดมากเกินไป ต้องการให้ดูแลความปลอดภัยทางด้านทรัพย์สินของนักศึกษา

วิลาวรรณ จารุชัยนิวัฒน์ (2531 143) พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาด้านหอพักและบรรยากาศทั่วไป จำนวนห้องพักไม่เพียงพอ ทำให้บรรยากาศไม่ดี สวนสุจินต์ ยมศรีเคน (2536 137-141) พบว่านักศึกษาพยาบาลมีปัญหาด้านที่อยู่อาศัยในระดับปานกลาง คือสิ่งอำนวยความสะดวกไม่ดีพอ ที่นั่งพักผ่อนไม่เพียงพอ กฎระเบียบของหอพักมีมากเกินไป เพื่อนร่วมห้องรบกวน สวนณัฐพล แนวจำปา (2540 60) ศึกษาเรื่องการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล พบว่าปัญหาด้านที่พักอยู่ไกลเดินทางไปสะดวก จำนวนหอพักไม่เพียงพอ สวนทัศนีย์ ศิริวัฒน์ (2541 16-17) ศึกษาปัญหาของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่าที่พักของนักศึกษาอยู่ไกลเดินทางลำบาก สวนอุกฤษฏ์ มนูญจันทรัด (2544 51) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่าปัญหาด้านที่พักไม่พร้อมไม่มีโทรศัพท์สาธารณะ จำนวนคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการไม่พอ อาจารย์ที่ปรึกษาหอพักไม่ค่อยให้การดูแลนิสิตเท่าที่ควร

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า ปัญหาด้านที่พักอาศัยของนักศึกษาไม่เพียงพอ ขาดการบริการสาธารณะ ที่ตั้งไม่เหมาะสมอยู่ไกลเดินทางลำบากและเสียงรบกวน ไม่มีความปลอดภัยในทรัพย์สิน กฎระเบียบเยอะเกินไป การคัดเลือกนิสิตเข้าพักไม่มีความเป็นกลางและอาจารย์ที่ปรึกษาหอพักไม่ค่อยดูแลนิสิต

5 2 5 ปัญหาด้านกิจกรรมนิสิต

วรรณา ปุโรชิตและวัชร ททรัพย์มี (2527 305) ศึกษาปัญหาของนิสิตมหาวิทยาลัย พบว่านิสิตมีปัญหาด้านกิจกรรมและการพักผ่อนอยู่ในระดับมาก เกี่ยวกับไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม หรือใช้เวลาเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยมากเกินไป สวนบุญชัย เสริญวงศ์สัตย์ (2536 119) ศึกษาปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยมีปัญหาตามลำดับดังนี้ คืองบประมาณในการจัดกิจกรรมได้รับน้อย กิจกรรมที่เสริมสร้างให้นักศึกษามีความรักและผูกพันกับมหาวิทยาลัยมีน้อย มหาวิทยาลัยไม่ค่อยส่งเสริมกิจกรรมของนิสิต นักศึกษาเบื่อหน่ายกิจกรรมเพราะไม่ค่อยได้รับความร่วมมือ การจัดกิจกรรมมีปัญหาเพราะนักศึกษาไม่เข้าใจระเบียบราชการ การวางแผนและดำเนินการและผู้นำทางด้านกิจกรรมนักศึกษามีน้อย สวนสุจินต์ ยมศรีเคน (2536 138) ศึกษาปัญหาของนักศึกษาพบว่านักศึกษาพยาบาลมีปัญหาด้านกิจกรรมคือการจัดสรรเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในกิจกรรมน้อย ขาดการส่งเสริมการจัดกิจกรรมนอกสถาบัน

วิลาวรรณ จารุชัยนิวัฒน์ (2531 141) พบว่าปัญหาด้านกิจกรรมนักศึกษาคือมหาวิทยาลัยไม่มีกิจกรรมที่น่าสนใจ เรียนหนักมากจนไม่มีเวลารวมกิจกรรม อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมไม่มีเวลาให้แก่นักศึกษาและเมื่อเปรียบเทียบปัญหาด้านกิจกรรมนักศึกษา โดยจำแนกตามตัวแปรพบว่านักศึกษาชาย-หญิงและนักศึกษาที่ชั้นปีต่างกันมีปัญหาด้านกิจกรรมนักศึกษาไม่ต่างกัน สวนณัฐติยา จตุรนาคากุล (2541 62-63) พบว่าปัญหาด้านกิจกรรมของนักศึกษา เช่นเวลาจัดกิจกรรมไม่ตรงกับเวลาว่างของนักศึกษา ไม่ทราบข่าวการจัดกิจกรรม ทศนีย์ ศิริวัฒน์ (2541 16) พบว่าปัญหาด้านกิจกรรมนิสิตนั้น นิสิตอยากเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยแต่ไม่ทราบรายละเอียด มีโอกาสเล่นกีฬาน้อย มีโอกาสที่จะทำในสิ่งที่ต้องการทำน้อย ไม่มีกิจกรรมของมหาวิทยาลัยน่าสนใจ

ธีระ นทีวุฒิกุล (2521 40) ได้ศึกษาความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่าการจัดกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัยไม่กว้างขวางจึงขาดความน่าสนใจ เช่น กิจกรรมที่จัดมีอยู่เพียงไม่กี่ประเภท ขาดกิจกรรมที่น่าสนใจเทอดศักดิ์ สถาปิตานนท์ (2524 157-180) พบว่าปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหารและอาจารย์ที่ปรึกษา ปัญหาที่พบได้แก่ผู้บริหารไม่ค่อยให้ความสนใจและไม่ค่อยให้ความร่วมมือ ขาดการสนับสนุนสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา พบว่าไม่ค่อยให้ความร่วมมือ อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนิสิตไม่เพียงพอและขาดประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมนิสิต สวนปัญหาเกี่ยวกับความร่วมมือของอาจารย์และนิสิตในการจัดกิจกรรมนิสิต ปัญหาที่พบคืออาจารย์และนิสิตไม่ค่อยให้ความร่วมมือในกิจกรรมนั้นๆ

จารุบุตร ฟาร์มขาว (2525 101-109) ศึกษาเรื่องการจัดกิจกรรมนักศึกษาของวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อศึกษาความต้องการและเปรียบเทียบปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา ในทัศนะของอาจารย์ที่ปรึกษาสโมสรกรรมการบริหารสโมสรนักศึกษาและนักศึกษาของวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่ามีปัญหาด้านการเข้าร่วมกิจกรรม นักศึกษาไม่ให้ความสนใจกิจกรรมเพราะเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์ต่อตน เวลาในการจัดมีน้อยและขาดแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม สวนสุวรรณ สุขสมภักดิ์ (2530 74) ศึกษาทัศนะของนักศึกษา อาจารย์และผู้บริหารที่มีต่อสภาพแวดล้อมวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา พบว่าตารางเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อ

การจัดกิจกรรมของนักศึกษา ห้องทำงานสำหรับสโมสรนักศึกษาและชมรมมีน้อย นักศึกษามีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นน้อย สอนกิตติรัตน์ ทับทวี (2534 : 76) ศึกษาทัศนะของอาจารย์และนักศึกษาต่อการจัดกิจกรรมนักศึกษา ในวิทยาลัยที่สังกัดกองวิทยาลัยการเกษตรกรรม กรมอาชีวศึกษาในภาคใต้ พบว่าปัญหาการร่วมกิจกรรมนักศึกษามีความแตกต่างจากนักศึกษาในสถาบันอื่น คือการที่นักศึกษาไม่เข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากเห็นด้วยกับฝ่ายวิชาการว่ากิจกรรมนักศึกษาให้ประโยชน์น้อยและมีผลเสียต่อการเรียนจึงไม่เข้าร่วมกิจกรรม อุกฤษฏ์ มนูญจันทรัก (2544 : 54) ศึกษาความพึงพอใจของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสนที่มีต่อการให้บริการในงานกิจกรรมนิสิตและสวัสดิการ พบว่านิสิตมีปัญหาด้านกิจกรรมนิสิต ได้แก่ ขั้นตอนในการขออนุมัติดำเนินกิจกรรมนิสิตมีมากเกินไป กิจกรรมต่างๆมีการกระจายไม่ทั่วถึง บุคลากรที่ให้คำแนะนำในการทำกิจกรรมมีไม่เพียงพอและขาดการประชาสัมพันธ์

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การปรับตัวของนิสิตเมื่อต้องใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย พบว่านิสิตต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ทั้งปัญหาด้านการเรียน ปัญหาด้านสังคม ปัญหาด้านเรื่องส่วนตัว ปัญหาด้านกิจกรรมนิสิต และปัญหาด้านที่พักอาศัย จากปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้นิสิตเกิดความเครียด วิตกกังวลทำให้ผลการเรียนตกต่ำและมีปัญหาด้านสุขภาพตามมา อย่างไรก็ตามคงไม่ได้หมายความว่านิสิตทุกคนจะได้รับผลกระทบที่เหมือนกันเสมอไป เพราะการปฏิบัติตนของนิสิตก็มีส่วนช่วยแก้ไข ปัญหาหรือเพิ่มปัญหาของนิสิตแต่ละคน

5.3 กิจกรรมของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกับพระพุทธศาสนา

เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนา พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา ภายใต้ชื่อโครงการส่งเสริมอุดมการณ์ “ปราชญ์ผู้ทรงศีล” ซึ่งสามารถแบ่งลักษณะของกิจกรรมได้ดังนี้ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2546 : 1-48)

5.3.1 กิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทางด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจและด้านปัญญา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการโดยนิสิตคณะต่าง ๆ ผ่านทางองค์กรนิสิตสภานิสิต ชมรม และสโมสรนิสิตคณะต่าง ๆ โดยความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา โดยดำเนินงานมาตั้งแต่ ปี 2543 – 2545 จำนวน 92 ครั้ง ซึ่งรูปแบบการจัดโครงการ/กิจกรรมสามารถแบ่งได้ดังนี้

1) โครงการ/กิจกรรมที่จัดให้มีการบรรยายธรรมพร้อมกับการฝึกปฏิบัติธรรม ทุกเดือนหรือทุก 2 เดือน เช่น โครงการปฏิบัติธรรมวันพุธ มศว ประสานมิตร (ทุกวันพุธต้นเดือน) โครงการศึกษาและปฏิบัติธรรมเพื่อสันติสุขแก่ชาว มศว โครงการธรรมสัญจร “ฟังธรรมหลวงพ่อกุณ” เป็นต้น

2) โครงการ/กิจกรรมที่จัดค่ายธรรมสัญจร ค่ายจริยธรรม เทอมละ 1 ครั้ง หรือปีละ 1 ครั้ง เช่น โครงการธรรมสัญจร “ธรรมและวัฒนธรรม” โครงการพัฒนาบุคลิกภาพและจริยธรรม โครงการปราชญ์ผู้ทรงศีล เบ้าหลอมพิมพ์นา เป็นต้น

3) โครงการ/กิจกรรมที่ให้นิสิตจัดเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น โครงการไหว้ครูของนิสิตคณะต่าง ๆ โครงการค่ายวันพ่อ กิจกรรมเข้าร่วมโครงการสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา เป็นต้น

4) กิจกรรมอื่น ๆ เช่น โครงการรณรงค์มารยาทไทย โครงการไสยาตรทุกวันพุธ โครงการทำวัตรเช้า-เย็นและทำสมาธิ จัดโดยชมรมพุทธศาสตร์ เป็นต้น

5 3 2 กิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัยแก่นิสิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้แบ่งกิจกรรมออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1) กิจกรรมเผยแพร่คุณธรรมจริยธรรมและอุดมการณ์ปราชญ์ผู้ทรงศีล ในรูปแบบหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ ซึ่งกิจกรรมนี้ได้เริ่มต้นตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2544 จนถึงปัจจุบันเป็นจำนวนหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์

2) กิจกรรมเผยแพร่คุณธรรมจริยธรรมและอุดมการณ์ปราชญ์ผู้ทรงศีล โดยผ่านสื่อมวลชนทางวิทยุกระจายเสียง แบ่งเป็น 2 รายการ คือรายการอิสระธรรม ช่วงปราชญ์ผู้ทรงศีล ออกอากาศทุกวันจันทร์ เวลา 05 00-06 00 น ทางสถานีวิทยุกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ FM 98 0 MHz ตั้งแต่วันที่ 5 สิงหาคม 2545 ถึงปัจจุบัน และรายการธรรมะกับชีวิตทางสถานีวิทยุ อสมท FM 97 5 MHz ออกอากาศทุกวันจันทร์ เวลา 05 00-06 00 น ตั้งแต่ 2 มกราคม 2545 – 10 มีนาคม 2546

3) กิจกรรมเผยแพร่คุณธรรมจริยธรรมและอุดมการณ์ปราชญ์ผู้ทรงศีล ผ่านสื่อมวลชนทางข้อเขียนในคอลัมน์หนังสือพิมพ์ ซึ่งมีการเขียนบทความลงในคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์ ผู้จัดการรายวันทุกวันพุธชื่อคอลัมน์คือ “ธรรมะกับชีวิต” ซึ่งมีทั้งผู้บริหาร และอาจารย์ของมหาวิทยาลัยให้ความกรุณาในการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์

จากเอกสารสรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ การบูรณาการที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ให้ความสำคัญกับตัวผู้เรียนทั้งทางด้าน เนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดโครงการ/กิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงทั้งทางด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจและด้านปัญญา เช่น โครงการบรรยายธรรม พร้อมฝึกปฏิบัติธรรม โครงการค่ายธรรมสัญจร โครงการรณรงค์มารยาทไทย ตลอดจนกิจกรรมที่จัดเนื่องในวันสำคัญต่างๆ นอกจากนั้นมหาวิทยาลัยยังได้จัดกิจกรรมเผยแพร่คุณธรรมจริยธรรม ในรูปแบบหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัยแก่นิสิตและประชาชนทั่วไป

54 การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนาตนเองของนิสิตเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการในสาขาต่างๆ แต่ก็ไม่ละทิ้งในเรื่องของคุณธรรม ถือเป็นแนวคิดซึ่งได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางจากนักวิชาการหลายๆ ท่าน พระธรรมปิฎก (2542 26-31) ได้กล่าวถึงหลักถึงเรื่องของคุณธรรมที่เหมาะสมกับชาวพุทธไว้ 3 อย่าง เรียกว่าบุญกิริยาวัตถุ 3 ประกอบด้วยหลักปฏิบัติ คือ 1) ทาน 2) ศีล และ 3) ภavana โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ทาน คือ การให้หรือแบ่งปันสิ่งที่ตนเองมีอยู่ให้แก่บุคคลอื่น ซึ่งประกอบด้วย (1) วัตถุทาน (2) อภัยทาน และ (3) ธรรมทาน (พุทธทาส 2533? 18-30) โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) วัตถุทาน หมายถึงการให้ด้วยวัตถุสิ่งของ

- การให้เพื่อบูชาคุณ
- การให้สงเคราะห์
- การให้เพื่ออนุเคราะห์

(2) อภัยทาน หมายถึงการให้อภัยเป็นทาน

- การให้อภัยทางกาย
- การให้อภัยทางวาจา
- การให้อภัยทางใจ

(3) ธรรมทาน หมายถึง การให้คำแนะนำเพื่อการดำเนินชีวิตที่ดีงาม

- การคำแนะนำ
- การตักเตือน
- การประพฤติตนเป็นแบบอย่าง

2) ศีล คือ การดำเนินชีวิตที่ปกติ และอยู่กรอบของความดีงาม

(1) ไม่เบียดเบียน

- ยอมรับในกติกา
- ไม่มุ่งร้ายบุคคลอื่น
- มีเมตตา

(2) เคารพในสิทธิของเป็นเจ้าของ

- ถนอมน้ำใจผู้อื่น
- สร้างความเชื่อถือ

(3) เคารพความเป็นส่วนตัว

- ให้เกียรติผู้อื่น
- รักษาธรรมเนียม

(4) ใช้วาจาสุภาพ

- มีมารยาท

- ให้กำลังใจผู้อื่น
- (5) ไม่ดื่มสุราเมรัย
 - ไม่ดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์
 - ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนัน

3) ภาวนา หมายถึง การวางตนเองให้อยูกรอบ

- (1) ธรรมสวณะ
 - ฟังธรรม
- (2) ธรรมเทศนา
 - การถ่ายทอด
- (3) ทิฏฐุชกรรม
 - เชื่อมั่นในความดี

การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นการวางตนอยู่ในกรอบ 3 ประการ คือ ทาน ศีล และภาวนา ที่จะส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้มีความรู้ เพื่อเป็นความเครื่องมือในการดำรงชีพ และมีคุณธรรมสำหรับการวางตนเหมาะสมดีงาม

6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โชติ จินตแสวง (2541 : 134) ศึกษาเรื่อง คุณค่าของพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทย ในทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่านิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒส่วนใหญ่มีความเห็นว่า พุทธศาสนามีคุณค่าต่อสังคมไทยในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นิสิตส่วนใหญ่เห็นวาทะที่มีคุณค่าต่อสังคมไทยในระดับมากที่สุดในแต่ละด้านดังนี้ ในด้านการศึกษา ควรเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม ในด้านการเมืองการปกครอง ผู้นำควรนำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้ในการบริหารงาน ในด้านระบบความเชื่อในกฎแห่งกรรม ควรเชื่อในคำสั่งสอนในพุทธศาสนาที่ว่า ความชั่วไม่ทำเสียเลยดีกว่า เพราะความชั่วทำแล้วเดือดร้อนภายหลัง และในด้านประเพณีและวัฒนธรรมไทย เห็นด้วยอย่างยิ่งว่า พุทธศาสนาเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทย ที่ควรช่วยกันทำนุบำรุงส่งเสริมและรักษาไว้ให้ยั่งยืนถาวรตลอดไป เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วปรากฏว่า นิสิตชายและนิสิตหญิงมีทัศนะเกี่ยวกับคุณค่าของพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทยแตกต่างกัน นิสิตต่างชั้นปีก็มีทัศนะเกี่ยวกับคุณค่าของพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทยไม่แตกต่างกัน นิสิตที่ศึกษาต่างคณะก็มีทัศนะเกี่ยวกับคุณค่าของพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทยต่างกัน กล่าวคือนิสิตคณะพลศึกษามีทัศนะเกี่ยวกับคุณค่าของพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทยในด้านต่าง ๆ ต่างกับนิสิตคณะอื่น ๆ ดังนี้ ในด้านการศึกษา ต่างกับนิสิตคณะวิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ ในด้านการเมืองการปกครอง ต่างกับนิสิตคณะวิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และคณะแพทยศาสตร์ ในด้านระบบความเชื่อในกฎแห่งกรรม ต่างกับนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และคณะมนุษยศาสตร์ สำหรับในด้านประเพณีและวัฒนธรรมไทย ไม่พบความแตกต่าง นิสิตที่ระดับการศึกษาของพ่อแม่ต่างกัน มีทัศนะ

เกี่ยวกับคุณค่าของพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทยไม่แตกต่างกัน และนิสิตที่มีพ่อแม่เป็นแบบอย่างทางพุทธศาสนาต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับคุณค่าของพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทย แตกต่างกัน

สุภา อุทโท (2541 : 97-102) ศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ไทยใน 2 ทศวรรษหน้า (2541-2560) พบว่า สภาพสังคมไทยในอีก 2 ทศวรรษ กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกจะมีผลกระทบต่อสังคมไทยอย่างสูง ทำให้การเมืองไทยมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยสูงขึ้น เศรษฐกิจและค่านิยมการบริโภคจะสูงขึ้น ในชุมชนเมืองจะมีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่หลากหลาย ขณะเดียวกันก็มีปัญหาทางสังคมที่ซับซ้อน ในชนบทจะมีปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น อันนำไปสู่การลดทอนทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ แต่ชนบทก็ยังเป็นฐานการผลิตของเมือง ส่วนบทบาทของพระสงฆ์ไทยนั้น ควรมีการปรับบทบาทใน 3 ด้าน คือ บทบาทของตนเอง ได้แก่ การศึกษาพระธรรมวินัยให้แตกฉาน บทบาทต่อองค์กรสงฆ์ ได้แก่ การจัดวัดให้สงบ สะอาดและมีที่ปฏิบัติธรรม จัดกิจกรรมต่าง ๆ ในวัดให้หลากหลายขึ้น ตั้งวิทยาลัยพัฒนาพระสงฆ์ฆาติการทั่วประเทศและปรับปรุงพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้น และบทบาทต่อสังคม ได้แก่ การเรียนรู้นิเวศวิทยาทางโลกและสภาพสังคม สอนศีลธรรมแก่ประชาชนทุกระดับ ให้คำปรึกษาปัญหาชีวิตแก่ประชาชน ให้การศึกษาและสงเคราะห์ คนในชุมชน ประสานงานกับกลุ่มต่างๆ ส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ส่วนบทบาทที่เหมาะสมของพระสงฆ์ต่อสังคมไทย พบว่าพระสงฆ์ควรรู้และวิจยสังคม โดยการแสวงหาความรู้ในวิชาการทางโลก สร้างความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและชุมชน ปลุกจิตสำนึกและสอนศีลธรรมแก่ประชาชนทุกระดับทั้งในวัดและนอกวัด ให้คำปรึกษาในปัญหาชีวิตต่าง ๆ แก่ประชาชน ให้การศึกษาในวิชาการต่าง ๆ ตามความต้องการของคนในชุมชน อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สงเคราะห์คนด้อยโอกาสในชุมชน ประสานงานกับคนระดับต่างๆ ส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาชาวบ้าน และส่งเสริมการแก้ปัญหาต่างๆ ของกลุ่มด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

พระวิทย์ เสวกพันธุ์ (2545 : 102) ศึกษาเรื่อง การนับถือพระพุทธศาสนาและชีวิตที่ดีในสังคมไทยกรณีศึกษาพุทธศาสนิกชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า พุทธศาสนิกชนเกือบ 3 ใน 4 มีทัศนะในการนับถือพระพุทธศาสนา และทัศนะในการมีชีวิตที่ดีในสังคมสอดคล้องกับหลักพุทธธรรมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามลักษณะทางประชากร พบว่า พุทธศาสนิกชนด้าน เพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพ ทัศนะในการนับถือพระพุทธศาสนา และทัศนะในการมีชีวิตที่ดีสอดคล้องตามหลักพุทธธรรมในสังคมไทย อยู่ในระดับมาก ส่วนช่วงรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน และอาชีพ มีทัศนะในการนับถือพระพุทธศาสนาและทัศนะในการมีชีวิตที่ดีสอดคล้องตามหลักพุทธธรรมในสังคมไทย อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนกลุ่มผู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน และผู้เข้าร่วมลัทธิพืธีเจ้าแม่กวนอิม มีทัศนะในการนับถือพระพุทธศาสนา และทัศนะในการมีชีวิตที่ดีสอดคล้องตามหลักพุทธธรรมในสังคมไทย อยู่ในระดับมาก ส่วนพุทธศาสนิกชนผู้เข้าร่วมลัทธิพืธีรัชกาลที่ 5 และผู้เดินตามศูนย์การคาเซ็นเตอร์พอยท์ มีทัศนะในการนับถือพระพุทธศาสนา และทัศนะในการมีชีวิตที่ดีสอดคล้องตามหลักพุทธธรรมในสังคมไทย อยู่ในระดับปานกลาง

ทัศน์ย์ คำเสมอ (2545 114-118) ศึกษาเรื่อง การศึกษาเกี่ยวกับความนิยมไทยของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีความนิยมไทยอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านขนบธรรมเนียมประเพณีไทย และด้านศิลปกรรมไทย ที่มีความนิยมไทยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการเปรียบเทียบความนิยมไทยของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามเพศและชั้นปี พบว่า นิสิตโดยรวมมีความนิยมไทยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีไทย และด้านศิลปกรรมไทยนิสิตต่างเพศมีความนิยมไทยแตกต่างกัน ส่วนนิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชาต่างกัน มีความนิยมไทยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีระดับความนิยมไทยอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านภาษาและวรรณคดีไทย ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีไทย และด้านศิลปกรรมไทย มีระดับความนิยมไทยแตกต่างกัน และนิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชามนุษยศาสตร์ มีความนิยมไทยอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านความเป็นชาติไทย และด้านจิตใจและคุณธรรมแบบไทยมีความนิยมไทยอยู่ในระดับมาก นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีความนิยมไทยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ด้านศิลปกรรมไทย ด้านจิตใจและคุณธรรมแบบไทย นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีความนิยมไทยแตกต่างกัน นิสิตที่มีภูมิสำเนาเดิมแตกต่างกันมีความนิยมไทยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านศิลปกรรมไทย ด้านความเป็นชาติไทย ด้านจิตใจและคุณธรรมแบบไทย นิสิตที่มีภูมิสำเนาเดิมแตกต่างกันมีความนิยมไทยที่แตกต่างกัน นิสิตที่มีแตกต่างกัน ด้านฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ด้านระดับการศึกษาของผู้ปกครอง มีความนิยมไทยทั้งโดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างกัน นิสิตที่ผู้ปกครองมีอาชีพที่แตกต่างกันมีความนิยมไทยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ด้านศิลปกรรมไทย ด้านการบริโภคของไทยและการเที่ยวเมืองไทย ด้านความเป็นชาติไทย ด้านจิตใจและคุณธรรมแบบไทย และด้านภาษาและวรรณคดีไทย นิสิตที่ผู้ปกครองมีความแตกต่างกันมีความนิยมไทยแตกต่างกัน นิสิตที่มีระดับการเข้าร่วมกิจกรรมที่แตกต่างกันมีความนิยมไทยทั้งโดยรวมและรายด้านที่แตกต่างกัน

งานวิจัยในต่างประเทศ

โจนส์และมอริส (Jones and Morris 1956 781-783) ได้ทำการวิจัยพฤติกรรมและความรู้ด้านจริยธรรมของเด็ก พบว่าพฤติกรรมและความเกี่ยวข้องกับจริยธรรมของเด็กมีความสัมพันธ์กันอย่างมาก การสอนความรู้ทางศีลธรรมที่โรงเรียนสามารถจะชักจูงเด็ก และถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญกว่าการสอนศีลธรรมในโรงเรียน ฉะนั้นโรงเรียนจึงจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาการสอนจริยธรรมและศีลธรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

โกวิน (พงษ์พันธ์ สุนทรสิต 2528 25, อ้างอิงจาก Gowin 1982 1366-1367-A) ได้ศึกษาจริยธรรมของครูโรงเรียนราษฎร ในเขตรัฐลินายดอนใต้ จำนวน 421 คน โดยใช้แบบสอบถามความเห็นของ เพอร์ดูว์ (Purdue Teacher Opinionaire) เกี่ยวกับลักษณะของความมีจริยธรรมของครู ผลปรากฏว่า ครูที่สอนเขตที่มีฐานทางเศรษฐกิจดีจริยธรรมสูงกว่าครูชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

คอร์นวอลล์ (งามตาม วรินทร์านนท์ 2536? 31, อ้างอิงจาก Cornwall 1989) ศึกษาปัจจัยทางศาสนาที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทางศาสนาของบุคคล ปัจจัยที่ศึกษามี 5 ประการ ได้แก่ (1) ความสัมพันธ์ของบุคคลที่มีต่อกลุ่มต่างๆ ในชุมชนที่อยู่อาศัย (2) ความเชื่อตามคัมภีร์ทางศาสนา (3) ความผูกพันทางจิตใจต่อศาสนา (4) การได้รับการถ่ายทอดทางศาสนาจากครอบครัว กลุ่มเพื่อนและโบสถ์ (5) ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรสและถิ่นที่อยู่ เป็นต้น พฤติกรรมทางศาสนาที่ศึกษา ได้แก่ การไหว้พระสวดมนต์ตามลำพังการเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาในโบสถ์ ตัวอย่างที่ศึกษาสุ่มจากผู้ที่เป็นสมาชิกของโบสถ์มอร์มอนทั่วสหรัฐอเมริกา จำนวน 1,874 คน ผลการวิจัยพบว่าปริมาณความเชื่อตามคัมภีร์ทางศาสนาและความผูกพันทางจิตใจที่มีต่อศาสนาเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางศาสนาของบุคคลทั้ง 3 ด้าน เด่นชัดกว่าปัจจัยด้านอื่นๆ และพบว่ากลุ่มตัวแปรความผูกพันกับศาสนาสามารถทำนายพฤติกรรมทางศาสนาได้มากที่สุด โดยทำนายพฤติกรรมการสวดมนต์ส่วนบุคคลได้ร้อยละ 42 พฤติกรรมการเข้าร่วมพิธีทางศาสนาที่โบสถ์ได้ร้อยละ 50 และทำนายการสวดมนต์ร่วมกับครอบครัวได้ร้อยละ 34 และกลุ่มตัวแปรความเชื่อทางศาสนาสามารถทำนายพฤติกรรมทางศาสนาได้เป็นอันดับรองลงมาคือ ทำนายพฤติกรรมการสวดมนต์ตามลำพังได้ร้อยละ 24 พฤติกรรมการเข้าร่วมพิธีทางศาสนาในโบสถ์ได้ร้อยละ 44 และทำนายพฤติกรรมการสวดมนต์กับครอบครัวได้ร้อยละ 20 ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความผูกพันทางจิตใจกับศาสนาและความเชื่อตามคำสอนของศาสนาเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางศาสนาของบุคคลโดยตรงและมากที่สุด โดยเฉพาะพฤติกรรมการเข้าร่วมพิธีทางศาสนาในโบสถ์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยในครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

- 1 ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
- 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3 การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ปีการศึกษา 2547 จำนวน 12 คณะ และ 1 สถาบัน ได้แก่ คณะมนุษยศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะพลศึกษา คณะแพทยศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ และสถาบันการพัฒนากองทัพบกเชิงอนุรักษ์ จำนวน 10,716 คน

2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้จากการสุ่มจากกลุ่มประชากร ด้วยวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจาก ตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน (ยุทธ ไกยวรรณ 2544 58, อ้างอิงจาก Yamane 1970 725) ที่ความคลาดเคลื่อนระดับ 05 ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 388 คน

ผู้วิจัยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการ ดังนี้

2.1 จำแนกนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามคณะออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 6 คณะ/สถาบัน กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2 คณะ กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ 5 คณะ รวมนิสิตทั้งหมดจำนวน 10,716 คน รายละเอียดในตาราง 1

2.2 สุ่มอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) โดยเรียงลำดับคณะที่มีจำนวนนิสิตจากมากที่สุ่มไปหาน้อยที่สุดในแต่ละกลุ่ม แล้วจับสลากเลือกคณะของแต่ละกลุ่มที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมา 50 เปอร์เซ็นต์ โดยจับฉลากเลือกคณะระหว่างตำแหน่งเลขคี่กับเลขคู่ ได้เลขคี่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่จำแนกตามกลุ่ม

กลุ่ม	คณะ	จำนวน	คณะที่สมได้	จำนวน
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	1 คณะสังคมศาสตร์	1,738	1 คณะสังคมศาสตร์	1 738
	2 คณะมนุษยศาสตร์	1,568		
	3 คณะศึกษาศาสตร์	977	3 คณะศึกษาศาสตร์	977
	4 คณะศิลปกรรมศาสตร์	899		
	5 คณะพลศึกษา	885	5 คณะพลศึกษา	885
	6 สถาบันพัฒนาการทองฯ	248		
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	1 คณะวิทยาศาสตร์	1,792	1 คณะวิทยาศาสตร์	1 792
	2 คณะวิศวกรรมศาสตร์	1,056		
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	1 คณะแพทยศาสตร์	574	1 คณะแพทยศาสตร์	574
	2 คณะเภสัชศาสตร์	400		
	3 คณะทันตแพทยศาสตร์	230	3 คณะทันตแพทยศาสตร์	230
	4 คณะพยาบาลศาสตร์	182		
	5 คณะสหเวชศาสตร์	167	5 คณะสหเวชศาสตร์	167
	รวม	10 716		6 363

2.3 สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากนิตินของแต่ละกลุ่มจำแนกตาม คณะที่ศึกษา ชั้นปี และเพศ มาร้อยละ 6 ได้กลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 388 คน ดังรายละเอียดในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามคณะที่ศึกษา ชั้นปี และเพศ

คณะ	ชั้นปี	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
		ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
1 คณะสังคมศาสตร์	1	143	336	479	9	20	29
	2	148	298	446	9	18	27
	3	131	257	388	8	15	23
	4 หรือสูงกว่า	134	291	425	8	18	26
	รวม	556	1,182	1,738	34	71	105
2 คณะศึกษาศาสตร์	1	192	77	269	12	5	17
	2	156	107	263	9	6	15
	3	159	65	224	10	4	14
	4 หรือสูงกว่า	153	68	221	9	4	13
	รวม	660	317	977	40	19	59
3 คณะพลศึกษา	1	26	94	120	2	6	8
	2	77	225	302	5	14	19
	3	79	169	248	5	10	15
	4 หรือสูงกว่า	69	146	215	4	9	13
	รวม	251	634	885	16	39	55
4 คณะวิทยาศาสตร์	1	139	477	616	8	29	37
	2	126	310	436	8	19	27
	3	112	261	373	7	16	23
	4 หรือสูงกว่า	122	245	367	7	15	22
	รวม	499	1,293	1 792	30	79	109

ตาราง 2 (ต่อ)

คณะ	ชั้นปี	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
		ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
5 คณะแพทยศาสตร์	1	45	83	128	3	5	8
	2	42	45	87	3	3	6
	3	41	46	87	3	3	6
	4 หรือสูงกว่า	115	157	272	7	9	16
	รวม	243	331	574	16	20	36
6 คณะทันตแพทยศาสตร์	1	17	28	45	1	2	3
	2	9	24	33	1	1	2
	3	11	20	31	1	1	2
	4 หรือสูงกว่า	40	81	121	2	5	7
	รวม	77	153	230	5	9	14
7 คณะสหเวชศาสตร์	1	5	31	36	0	2	2
	2	9	44	53	1	3	4
	3	6	35	41	0	2	2
	4 หรือสูงกว่า	7	30	37	0	2	2
	รวม	27	140	167	1	9	10
รวม		2,313	4,050	6,363	142	246	388

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แบ่งออก เป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ลักษณะของคำถามเป็นแบบเลือกตอบและข้อคำถามแบบปลายเปิด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อวัดการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใน 3 ด้าน คือ ด้านทาน ด้านศีล และด้านภาวนา โดยให้ตอบในลักษณะแสดงความคิดเห็นตามระดับการปฏิบัติตนได้ 5 ระดับ คือ

- ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก
- ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม ในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อกำหนดขอบเขตและเนื้อหาที่จะสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรที่จะศึกษา

2 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างเป็นข้อคำถามให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งผู้วิจัยสร้างข้อคำถามให้สอดคล้องและเกี่ยวข้องกับตัวแปรอิสระ

2.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใน 3 ด้าน คือ ด้านทาน ด้านศีล และด้านภาวนา

3 นำแบบสอบถามฉบับร่าง เสนอประธานกรรมการผู้ควบคุมปริญญาโทเพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของภาษาและความเหมาะสม แล้วนำไปแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

4 นำแบบสอบถาม (ตอนที่ 2) ที่แก้ไข ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านทางศาสนาและการศึกษา จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจนของสำนวนภาษา โดยใช้เกณฑ์การกำหนดคะแนนความคิดเห็นไว้ ดังนี้

+1 หมายถึง ข้อความมีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการวัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการวัด

-1 หมายถึง ข้อความไม่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการวัด

จากนั้นบันทึกผลการพิจารณาความเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน ในแต่ละข้อแล้วนำไปหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา หรือค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่ามากกว่า หรือเท่ากับ 0.5 ไว้ใช้ได้ 54 ข้อ ใช้ไม่ได้ 1 ข้อ (รายละเอียดในภาคผนวก ค)

5 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องทั้งในเรื่องภาษา และเนื้อหาตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่ถูกต้องสมบูรณ์

6 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขถูกต้องสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างนิสิตปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ จำนวน 35 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หา คุณภาพของเครื่องมือ หากค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (ธิตยา จตุวงศ์ 2546 : 47) มีค่าเท่ากับ 91 (รายละเอียดในภาคผนวก ง)

7 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแล้ว มาแก้ไขปรับปรุงโดยเลือกคำถามที่สมบูรณ์ที่สุดไว้ 54 ข้อ เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒไปถึงคณบดี เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
- 2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง จำนวน 7 คณะ โดยผู้วิจัยไปประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน คณบดีแต่ละคณะ พร้อมชี้แจงวิธีตอบแบบสอบถามและนัดหมายวันรับแบบสอบถาม ระหว่าง วันที่ 2-15 มีนาคม 2548
- 3 ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืน 388 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และเมื่อนำแบบสอบถามมาพิจารณาตรวจสอบความสมบูรณ์ สามารถนำมาวิเคราะห์ได้จำนวน 388 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนและรายละเอียด ดังนี้

- 1 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา ตรวจสอบความสมบูรณ์และคัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ นำมาจัดกระทำข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์ เช่น กำหนดรหัสของตัวแปร และค่าของตัวแปร
- 2 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC (Statistical Package for Social Sciences / Personal Computer) โดยวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้
 - 2.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย
 - 2.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการปฏิบัติตนตามพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ ได้แก่

ระดับ 5 หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับมาก
ระดับ 3 หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับน้อย
ระดับ 1 หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

2.2.1 การวิเคราะห์ระดับการความคิดเห็นโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S D) โดยมีการแปลความหมายค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามเกณฑ์ของ จอห์น ดับเบิลยู เบส (John W Best, 1964, อ้างอิงจาก พระพิทยา เสวกพันธุ์ 2545 : 10) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1 00 – 1 49 หมายความว่า มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1 50 – 2 49 หมายความว่า มีระดับการปฏิบัติน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2 50 – 3 49 หมายความว่า มีระดับการปฏิบัติปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3 50 – 4 49 หมายความว่า มีระดับการปฏิบัติมาก

คะแนนเฉลี่ย 4 50 – 5 00 หมายความว่า มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด

2 2 2 เปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ระหว่างกลุ่ม 2 กลุ่ม โดยหาค่า t-test และ มากกว่า 2 กลุ่ม โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Vanance) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ

2 3 ในแบบสอบถามตอนที่ 3 ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดเขียนข้อเสนอแนะและปัญหาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำมาหาความถี่และร้อยละ

3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3 1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3 2 สถิติที่ใช้หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (จิตติยา จตุวงศ์ 2546 : 47)

3 3 สถิติที่ใช้เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม 2 กลุ่มใช้ t-test สำหรับการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
$\bar{X}$	แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
MS	แทน ค่าความแปรปรวน (Mean Square) ระหว่างกลุ่ม
SS	แทน ผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of Square)
S D	แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df	แทน ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
t	แทน ค่าที่ใช้พิจารณา t-distribution
F	แทน ค่าที่ใช้พิจารณา F- distribution
P	แทน ความน่าจะเป็น (Probability)
*	แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05
**	แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใน 3 ด้าน คือ ด้านทาน ด้านศีล และด้านภาวนา

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามคณะ เพศ คณะ ชั้นปี ภูมิฐานะ ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และสภาพการพักอาศัย โดยทดสอบความแตกต่างระหว่างเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) และทดสอบความแตกต่างระหว่างเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปร เพศ คณะที่ศึกษา ชั้นปี ภูมิภาค ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และสภาพการพักอาศัย วิเคราะห์โดยการแจกแจง ความถี่และหาร้อยละ ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนตัว	ความถี่	ร้อยละ
1 เพศ		
1 1 เพศชาย	123	31.71
1 2 เพศหญิง	265	68.29
รวม	388	100.00
2 คณะที่ศึกษา		
2 1 คณะสังคมศาสตร์	105	27.06
2 2 คณะศึกษาศาสตร์	59	15.21
2 3 คณะพลศึกษา	55	14.17
2 4 คณะวิทยาศาสตร์	109	28.10
2 5 คณะแพทยศาสตร์	36	9.28
2 6 คณะทันตแพทยศาสตร์	14	3.61
2 7 คณะสหเวชศาสตร์	10	2.57
รวม	388	100.00
3 ชั้นปี		
3 1 ชั้นปีที่ 1	104	26.80
3 2 ชั้นปีที่ 2	101	26.04
3 3 ชั้นปีที่ 3	84	21.64
3 4 ชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า	99	25.52
รวม	388	100.00
4 ภูมิภาค		
4 1 กรุงเทพฯและปริมณฑล	182	46.90
4 2 ภาคกลาง	81	20.87
4 3 ภาคเหนือ	28	7.22
4 4 ภาคตะวันออก	33	8.51
4 5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	36	9.28

ตาราง 3 (ต่อ)

4 6 ภาคใต้	28	7 22
รวม	388	100 00
5 ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง		
5 1 ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	78	20 11
5 2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	45	11 59
5 3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	54	13 92
5 4 ระดับปริญญาตรี	196	50 52
5 5 สูงกว่าปริญญาตรี	15	3 86
รวม	388	100 00
6 สภาพการพักอาศัย		
6 1 พักอาศัยกับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง	294	75 77
6 2 พักอาศัยอยู่ตามลำพังหรือกับเพื่อน	94	24 23
รวม	388	100 00

จากตาราง 3 แสดงว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน 388 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 68 29 (265 คน) เป็นเพศชาย ร้อยละ 31 71 (123 คน) นิสิตส่วนใหญ่เรียนอยู่คณะวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 28 10 (109 คน) รองลงมา เป็นเรียนอยู่คณะสังคมศาสตร์ ร้อยละ 27 06 (105 คน) ส่วนใหญ่เรียนอยู่ชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 26 81 (104 คน) รองลงมาเรียนอยู่ชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 26 04 (101 คน) ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ที่กรุงเทพฯและปริมณฑล ร้อยละ 46 90 (182 คน) รองลงมามีภูมิลำเนาอยู่ที่ภาคกลาง ร้อยละ 20 87 (81 คน) ส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีการศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 50 52 (196 คน) รองลงมาผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 20 11 (78 คน) และส่วนใหญ่มีสภาพการพักอาศัยกับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ร้อยละ 75 77 (294 คน) รองลงมาสภาพการพักอาศัยอยู่ตามลำพังหรือกับเพื่อน ร้อยละ 24 23 (94 คน)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์การปฏิบัติตนตามพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและรายด้าน คือด้านทาน ด้านศีล และด้านภาวนา วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในแต่ละด้านและโดยรวม แสดงในตาราง 4 ดังต่อไปนี้

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและรายด้าน

การปฏิบัติตน	$\bar{X}$	SD	ระดับการปฏิบัติตน
1 ด้านทาน	3.27	0.48	ปานกลาง
2 ด้านศีล	3.71	0.61	มาก
3 ด้านภาวนา	3.01	0.67	ปานกลาง
รวม	3.33	0.45	ปานกลาง

จากตาราง 4 แสดงว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านศีลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) ด้านทาน ($\bar{X} = 3.27$) และด้านภาวนาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.01$)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในด้านทาน เป็นรายข้อ

ข้อ	การปฏิบัติตน	$\bar{X}$	SD	ระดับการปฏิบัติตน
1	ทำบุญตักบาตร เนื่องในโอกาสต่างๆ เช่น วันเกิด วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันสงกรานต์ปีเก่าต้อนรับปีใหม่ ฯลฯ	3.09	1.13	ปานกลาง
2	ทำบุญตักบาตรในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา-ออกพรรษา ฯลฯ	2.73	1.12	ปานกลาง
3	ทำบุญถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ เช่น การถวายสังฆทาน การบริจาคค่าน้ำ-ไฟ การทำบุญถวายผ้ากฐิน-ผ้าป่า ฯลฯ	2.76	1.00	ปานกลาง
4	บริจาคทรัพย์ เช่น เงิน อาหาร เสื้อผ้าและเครื่องใช้ฟุ่มเฟือย เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติ	2.94	.87	ปานกลาง
5	บริจาคอุปกรณ์ทางการศึกษา เช่น สมุด หนังสือ ชุดนักเรียน เป็นต้น แก่เด็กนักเรียนที่ขาดแคลน	2.71	.96	ปานกลาง

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อ	การปฏิบัติตน	$\bar{X}$	SD	ระดับ การปฏิบัติตน
6	ให้เพื่อบุชาคุณ เช่น ให้ดอกมะลิเพื่อบุชาพระคุณของพ่อแม่ การให้ดอกไม้เทียนแพแก่ครูอาจารย์ในวันไหว้ครู เป็นต้น	3 07	1 08	ปานกลาง
7	วางตนให้เป็นที่รักแก่ครูอาจารย์ รุ่นพี่ เพื่อน และบุคคลรอบข้าง	3 44	80	ปานกลาง
8	แสดงออกถึงความมีน้ำใจต่อเพื่อน เช่น ให้ความช่วยเหลือ ด้านการเรียน การเงิน และเป็นธุระแทนเมื่อเพื่อนไม่สบาย เป็นต้น	3 68	81	มาก
9	แสดงออกถึงความมีน้ำใจต่อผู้อื่น เช่น ช่วยยกของหนัก การให้ ทานแก่ผู้พิการ และการให้ที่นั่งแก่ผู้สูงอายุ หรือเด็กบกพร่อง ประจำทาง เป็นต้น	3 59	77	มาก
10	รับฟังความคิดเห็นผู้อื่นด้วยความเต็มใจ	3 70	74	มาก
11	ยิ้มแย้มแจ่มใสและเป็นมิตรกับผู้อื่น	3 91	74	มาก
12	ให้อภัย เมื่อได้ฟังคำขอโทษจากผู้อื่น	3 85	86	มาก
13	เมื่อทำผิดสามารถขอโทษได้โดยไม่มีความคับข้องใจ	3 13	86	มาก
14	ปฏิบัติตามระเบียบของสังคมด้วยความเต็มใจ เช่น การไม่ส่ง เสียงดังขณะอยู่ในห้องสมุด การเข้าแถวซื้ออาหาร เป็นต้น	3 64	1 01	มาก
15	แนะนำตักเตือนผู้อื่นให้ประพฤติตนอยู่ในกรอบของ ศีลธรรม จริยธรรม กฎหมายบ้านเมือง กฎระเบียบของมหาวิทยาลัย เป็นต้น	3 12	94	ปานกลาง
16	ชักนำผู้ประพฤติดีให้กลับตัวกลับใจ เช่น การทูลจรรโลง การกล่าวร้ายต่อพ่อแม่-ครูอาจารย์ เป็นต้น	2 96	87	ปานกลาง
17	ประพฤติตนเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่น เช่น การไม่เที่ยวใน เวลากลางคืน ไม่ดื่มสุรา ไม่เล่นการพนัน เป็นต้น	3 44	1 07	ปานกลาง
18	ช่วยรณรงค์ให้มีการนิยมไทย กินของไทยใช้ของไทย	3 09	95	ปานกลาง
	รวม	3 27	48	ปานกลาง

จากตาราง 5 แสดงว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านทาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีการปฏิบัติตามหลักธรรมอยู่ในระดับมาก 7 ข้อ นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อ 11 ยิ้มแย้มแจ่มใสและเป็นมิตรกับผู้อื่น ($\bar{X} = 3.91$) รองลงมาคือข้อ 12 ให้อภัย เมื่อได้ฟังคำขอโทษจากผู้อื่น ($\bar{X} = 3.85$) ส่วนในระดับปานกลางข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อ 5 บริจาคอุปกรณ์ทางการศึกษา เช่น สมุด หนังสือ ชุดนักเรียน เป็นต้น แก่เด็กนักเรียนที่ขาดแคลน ($\bar{X} = 2.71$)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของ
นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านศีล เป็นรายข้อ

ข้อ	การปฏิบัติตน	$\bar{X}$	S D	ระดับ การปฏิบัติตน
19	ไม่เบียดเบียนการดำรงชีพของผู้อื่น เช่น เปิดเพลงเสียงดัง คู้ กันขณะเรียน เป็นต้น	3 24	89	ปานกลาง
20	ยอมรับได้กับการตัดสินใจของกลุ่ม	3 74	83	มาก
21	รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัยมีน้ำใจเป็นนักกีฬา	3 81	86	มาก
22	มีความเมตตาต่อผู้ที่ด้อยกว่า เช่น รุน้อง ผู้พิการ เด็ก	3 88	87	มาก
23	มีความเมตตาต่อสัตว์เลี้ยง เช่น ไม่กักขังไว้ในที่คับแคบให้ อาหารถูกต้องตามเวลา ให้การดูแลรักษาเมื่อเจ็บไข้ เป็นต้น	3 94	84	มาก
24	ไม่ยินดีกับการฆ่าและทรมานสัตว์ เช่น ไม่เข้าร่วมแข่งขันตก ปลา กัดปลา ชนไก่ เป็นต้น	4 16	94	มาก
25	ไม่ใช้สิ่งของของผู้อื่นทั้งเสื้อผ้า อุปกรณ์การศึกษา ก่อน ได้รับอนุญาต	3 79	84	มาก
26	เมื่อเพื่อนให้หีบหีบทรัพย์สินหรือเครื่องใช้อื่นๆ ทานได้ ดูแลรักษาอย่างดี	3 89	81	มาก
27	สงคืนทรัพย์สินที่หีบหีบมาตามกำหนดเวลานัดหมาย	3 78	88	มาก
28	ทรัพย์สินและเครื่องใช้มีสภาพสมบูรณ์ เมื่อนำสงคืนเจ้าของ	3 92	87	มาก
29	ไม่แกล้งเพื่อน เพราะอยากเล่นสนุก เช่น นำสิ่งของเพื่อน ไปซ่อน แกล้งตุ๋นว่าเป็นของตนเอง อ้าเพื่อน ฯลฯ	3 14	1 07	ปานกลาง
30	ประพฤติอยู่ในกรอบธรรมเนียมประเพณี เช่น ไม่ล่วงเกินทาง เพศก่อนเวลาอันควร ไม่อยู่ร่วมกันก่อนการสมรส เป็นต้น	3 90	1 01	มาก
31	ไม่สัมผัสร่างกายหรือโอบกอดกันในที่สาธารณะ เช่น ป้าย รถเมล์ สวนสาธารณะ บนรถประจำทาง ฯลฯ	3 93	92	มาก
32	แต่งกายสุภาพตามค่านิยมของสังคม เมื่อไปในสถานที่สำคัญ เช่น วัด หน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา ฯลฯ	3 92	83	มาก
33	ไม่ใส่กางเกงเอวต่ำหรือเสื้อผ้านิรภัยรูป เมื่อไปร่วมกิจกรรมที่มี ความสำคัญ เช่น กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมทางวิชาการ ฯลฯ	3 96	87	มาก
34	แต่งกายเรียบร้อยตามระเบียบของมหาวิทยาลัย	3 71	96	มาก
35	ระมัดระวังคำพูด เพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนใจผู้อื่น	3 50	90	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อ	การปฏิบัติตน	$\bar{X}$	SD	ระดับ การปฏิบัติตน
36	ไม่พูดซ้ำเติมเพื่อนที่กำลังผิดหวัง	3.73	97	มาก
37	ไม่พูดให้ผู้อื่นเสียหาย เพื่อความสนุก เช่น พูดล้อเลียน นำความลับของเพื่อนมาเปิดเผย เป็นต้น	3.64	78	มาก
38	ไม่พูดให้เกิดความแตกแยก เช่น พูดโกหก พูดยุแหย่ พูดเรื่องที่ไร้สาระ เป็นต้น	3.91	79	มาก
39	พูดจาสุภาพ (ครับ,ผม,คะ,ค่ะ) ตอพอแม่ ครูอาจารย์ ญาติมิตรพี่น้อง เพื่อน และบุคคลรอบข้าง	3.65	97	มาก
40	คำว่า สวัสดี ขอขอบคุณ ขอโทษ เป็นคำที่พูดทุกวัน	3.81	1.01	มาก
41	รักษามารยาทเมื่ออยู่ในห้องเรียน เช่น ไม่เลื่อนโต๊ะให้มีเสียงดัง ไม่พูดคุยโทรศัพท์ ไม่พูดคุยขณะฟังบรรยาย	3.50	82	ปานกลาง
42	ไม่พูดคำหยาบในที่สาธารณะ เช่น บนรถประจำทาง สถานที่ราชการ สถาบันการศึกษา ฯลฯ	3.37	1.01	ปานกลาง
43	ไม่ดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ เช่น เหล้า เบียร์ ฯลฯ	3.72	1.23	มาก
44	หลีกเลี่ยงการไปในสถานบันเทิงต่างๆ หรือแหล่งอบายมุข เช่น ผับ เชน ฯลฯ	3.83	1.20	มาก
45	เต็มใจปฏิบัติตามมาตรการที่ห้ามเด็กและเยาวชนออกจากบ้านหลังเวลา 22.00 น. โดยไม่มีผู้ปกครอง	3.71	1.12	มาก
46	ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันทุกชนิด เช่น พนันฟุตบอล เกม หว่ย ฯลฯ	3.97	1.12	มาก
	รวม	3.71	61	มาก

จากตาราง 6 แสดงว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านศีล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีการปฏิบัติตามหลักธรรมอยู่ในระดับมาก 24 ข้อ นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อ 24 ไม่ยินดีกับการฆ่าและทรมานสัตว์ เช่น ไม่เข้าร่วมแข่งขันตกปลา กัดปลา ชนไก่ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.16$) รองลงมาคือข้อ 46 ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันทุกชนิด เช่น พนันฟุตบอล เกม หว่ย ฯลฯ ($\bar{X} = 3.97$) รองลงมาคือข้อ 33 ไม่ใส่กางเกงเอวต่ำหรือเสื้อผ้ารัดรูป เมื่อไปรวมกิจกรรมที่มีความสำคัญ เช่น กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมทางวิชาการ ฯลฯ ($\bar{X} = 3.96$) ส่วนในระดับปานกลางข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อ 29 ไม่แกล้งเพื่อน เพราะอยากเล่นสนุก เช่น นำสิ่งของเพื่อนไปซ่อน แกล้งดูว่าเป็นของตนเอง อ้าเพื่อน ฯลฯ ($\bar{X} = 3.14$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านภาวนา เป็นรายชื่อ

ข้อ	การปฏิบัติตน	$\bar{X}$	SD	ระดับการปฏิบัติตน
47	ฟังธรรมะจากรายการทางสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องกระจายเสียงภายในมหาวิทยาลัย เป็นต้น	2 51	1 03	ปานกลาง
48	เข้าร่วมกิจกรรมที่วัด เช่น ฟังธรรม รักษาศีล เวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนา	2 78	1 01	ปานกลาง
49	เข้าร่วมฟังการอภิปรายหรือการบรรยายจากพระภิกษุที่มีชื่อเสียง เช่น หลวงพ่อปัญญานันทะ พระพรหมคุณาภรณ์ (ปอ ปยุตโต) พระพยอม เป็นต้น	2 51	1 01	ปานกลาง
50	แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนในเรื่องต่างๆ เช่น ด้านการเรียน สังคม ศาสนา เป็นต้น	3 08	96	ปานกลาง
51	ให้ความร่วมมือในโครงการต่างๆ ของมหาวิทยาลัย เช่น ออกรับบริจาคสิ่งของช่วยเหลือเด็กนักเรียน ออกค่ายอาสาพัฒนาโรงเรียนในต่างจังหวัด เป็นต้น	3 14	89	ปานกลาง
52	ช่วยรณรงค์ในการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่เด็กนักเรียนเกี่ยวกับภัยของยาเสพติด ในโรงเรียนต่างๆ	2 97	99	ปานกลาง
53	ประพฤติตนเหมาะสมต่อสถาบันหลักของประเทศคือชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เช่น การเป็นพลเมืองที่ดี การเป็นศาสนิกชนที่ดี และการเป็นพลนิกรที่ดี เป็นต้น	3 79	89	มาก
54	ปฏิบัติตนตามหลักของศาสนาที่ว่า "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว"	4 00	95	มาก
	รวม	3 01	67	ปานกลาง

จากตาราง 7 แสดงว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านภาวนา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.01$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ ระดับปานกลาง 6 ข้อ ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อ 54 ปฏิบัติตนตามหลักของศาสนาที่ว่า "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" ($\bar{X} = 4.00$) ในระดับปานกลางข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อ 53 ประพฤติตนเหมาะสมต่อสถาบันหลักของประเทศคือ ชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ เช่น การเป็นพลเมืองที่ดี การเป็นศาสนิกชนที่ดี และการเป็นพลนิกรที่ดี เป็นต้น ($\bar{X} = 3.79$) รองลงมาคือข้อ 51 ให้ความร่วมมือในโครงการต่างๆ ของมหาวิทยาลัย เช่น ออกรับบริจาคสิ่งของช่วยเหลือเด็กนักเรียน ออกค่ายอาสาพัฒนาโรงเรียนในต่างจังหวัด เป็นต้น ($\bar{X} = 3.14$)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและ ด้านทาน ด้านศีล และด้านภาวนา จำแนกตาม เพศ คณะที่ศึกษา ชั้นปี ภูมิสำเนา ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และสภาพการพักอาศัย โดยทดสอบความแตกต่างระหว่างเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) และทดสอบความแตกต่างระหว่างเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe' Method)

3.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามตัวแปรเพศ เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อที่ 1 นิสิตที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรม ในแต่ละด้านและโดยรวม 3 ด้านต่างกัน โดยใช้ t-test ดังแสดงในตาราง 8 – 9

ตาราง 8 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านทาน ด้านศีล และด้านภาวนา จำแนกตามเพศ

การปฏิบัติตน	เพศชาย n=135			เพศหญิง n=280		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1 ด้านทาน	3.29	41	ปานกลาง	3.26	51	ปานกลาง
2 ด้านศีล	3.66	63	มาก	3.74	60	มาก
3 ด้านภาวนา	2.97	71	ปานกลาง	3.03	66	ปานกลาง
รวม	3.31	47	ปานกลาง	3.34	45	ปานกลาง

จากตาราง 8 แสดงว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพศหญิงมีระดับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยรวม ด้านศีล และด้านภาวนาส่งกว่าเพศชาย และต่ำกว่าเพศชายในด้านทาน

ตาราง 9 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตาม เพศ เป็นรายคู่

การปฏิบัติตน	เพศชาย n=135		เพศหญิง n=280		t	p
	$\bar{X}$	S D	$\bar{X}$	S D		
1 ด้านทาน	3 29	41	3 26	51	61	53
2 ด้านศีล	3 66	63	3 74	60	1 06	28
3 ด้านภาวนา	2 97	71	3 03	66	76	44
รวม	3 31	47	3 34	45	63	52

จากตาราง 9 แสดงว่า การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตเพศชายและเพศหญิงมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามคณะที่ศึกษา เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 นิสิตที่ศึกษาในคณะต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรม ในแต่ละด้าน และโดยรวม 3 ด้าน ต่างกัน โดยหาค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of variance) ดังแสดงในตาราง 10-11

ตาราง 10 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติงานตามหลักกรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านทาน ด้านศีล และด้านภาวนา จำแนกตามคณะที่ศึกษา

การ ปฏิบัติตน	สังคมศาสตร์ n=105			ศึกษาศาสตร์ n=59			พลศึกษา n=55			วิทยาศาสตร์ n=109			แพทยศาสตร์ n=36			ทันต แพทยศาสตร์ n=14			สหเวชศาสตร์ n=10		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1 ด้านทาน	3.18	44	ปานกลาง	3.25	53	ปานกลาง	3.33	41	ปานกลาง	3.28	51	ปานกลาง	3.31	46	ปานกลาง	3.40	60	ปานกลาง	3.38	30	ปานกลาง
2 ด้านศีล	3.69	58	มาก	3.65	59	มาก	3.79	53	มาก	3.66	72	มาก	3.77	58	มาก	3.97	31	มาก	3.80	48	มาก
3 ด้านภาวนา	3.01	69	ปานกลาง	2.95	69	ปานกลาง	3.02	72	ปานกลาง	3.06	59	ปานกลาง	3.01	71	ปานกลาง	2.90	96	ปานกลาง	2.96	46	ปานกลาง
รวม	3.30	44	ปานกลาง	3.28	49	ปานกลาง	3.38	45	ปานกลาง	3.33	46	ปานกลาง	3.36	45	ปานกลาง	3.42	47	ปานกลาง	3.38	32	ปานกลาง

จากตาราง 10 การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามคณะที่ศึกษา พบว่า นิสิตที่ศึกษาในคณะทันตแพทยศาสตร์ มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยรวมสูงกว่านิสิตที่ศึกษาในคณะอื่น ($\bar{X} = 3.42$) รองลงมาคือนิสิตที่ศึกษาในคณะสหเวชศาสตร์ ($\bar{X} = 3.38$) รองลงมาคือนิสิตที่ศึกษาในคณะพลศึกษา ($\bar{X} = 3.38$) ส่วนนิสิตที่ศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนตามหลักธรรมต่ำสุด ($\bar{X} = 3.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตคณะทันตแพทยศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนตามหลักธรรมด้านทานและด้านศีล สูงกว่านิสิตคณะอื่น ($\bar{X} = 3.42$) นิสิตคณะทันตแพทยศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนตามหลักธรรม ด้านภาวนาต่ำกว่านิสิตจากคณะอื่น ($\bar{X} = 2.90$)

ตาราง 11 เปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามคณะที่ศึกษา โดยรวมและรายด้าน โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance)

การปฏิบัติตน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1 ด้านทาน	ระหว่างกลุ่ม	6	1.40	23	1.01	.41
	ภายในกลุ่ม	381	88.40	23		
	รวม	387	89.80			
2 ด้านศีล	ระหว่างกลุ่ม	6	2.01	33	.89	.50
	ภายในกลุ่ม	381	143.28	37		
	รวม	387	145.29			
3 ด้านภาวนา	ระหว่างกลุ่ม	6	.70	11	.25	.95
	ภายในกลุ่ม	381	176.95	46		
	รวม	387	177.65			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	6	.57	9.53	.45	.84
	ภายในกลุ่ม	381	80.20	21		
	รวม	387	80.77			

จากตาราง 11 แสดงว่า การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามคณะที่ศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 นิสิตที่ศึกษาต่างชั้นปี มีการปฏิบัติตามหลักธรรม ในแต่ละด้านและโดยรวม 3 ด้าน ต่างกัน โดยหาความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of variance) ดังแสดงในตาราง 12 -13

ตาราง 12 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามชั้นปี ด้านทาน ด้านศีล และด้านภาวนา

การปฏิบัติตน	ชั้นปี 1 n=104			ชั้นปี 2 n=101			ชั้นปี 3 n=84			ชั้นปี 4 หรือสูงกว่า n=99		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1 ด้านทาน	3.15	56	ปานกลาง	3.21	45	ปานกลาง	3.36	48	ปานกลาง	3.37	35	ปานกลาง
2 ด้านศีล	3.56	65	มาก	3.71	64	มาก	3.78	63	มาก	3.82	47	มาก
3 ด้านภาวนา	3.00	74	ปานกลาง	2.92	61	ปานกลาง	3.10	71	ปานกลาง	3.04	62	ปานกลาง
รวม	3.24	52	ปานกลาง	3.28	39	ปานกลาง	3.41	49	ปานกลาง	3.41	37	ปานกลาง

จากตาราง 12 แสดงว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า โดยรวมสูงกว่านิสิตชั้นปีที่ 1 และ 2 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านิสิตชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตามหลักธรรม ด้านทานและด้านศีลสูงกว่านิสิตชั้นปีอื่น นิสิตชั้นปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตามหลักธรรม ด้านภาวนาสูงกว่านิสิตชั้นปีอื่น

ตาราง 13 เปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามชั้นปี โดยรวมและรายด้าน

การปฏิบัติตน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1 ด้านทาน	ระหว่างกลุ่ม	3	3.55	1.18	5.27	.00**
	ภายในกลุ่ม	384	86.25	.22		
	รวม	89.80	387			
2 ด้านศีล	ระหว่างกลุ่ม	3	3.80	1.26	3.44	.01**
	ภายในกลุ่ม	384	141.49	.36		
	รวม	387	145.29			
3 ด้านภาวนา	ระหว่างกลุ่ม	3	1.71	.57	1.24	.29
	ภายในกลุ่ม	384	175.93	.45		
	รวม	387	177.65			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3	2.39	.79	3.91	.00**
	ภายในกลุ่ม	384	78.38	.20		
	รวม	387	80.77			

จากตาราง 13 แสดงว่า การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามชั้นปี โดยรวม ด้านทานและด้านศีล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพบการปฏิบัติตนตามหลักธรรมของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามชั้นปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ ดังตาราง 14-16 ดังนี้

ตาราง 14 การทดสอบความแตกต่างระดับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวม จำแนกตามชั้นปี

ชั้นปี		ชั้นปี 1 N = 104	ชั้นปี 2 N = 101	ชั้นปี 3 N = 84	ชั้นปี 4 หรือสูงกว่า N = 99
	$\bar{X}$	3.24	3.28	3.41	3.41
ชั้นปี 1	3.24		.04	.17	.17
ชั้นปี 2	3.28			.13	.13
ชั้นปี 3	3.41				.0
ชั้นปี 4 หรือสูงกว่า	3.41				

จากตาราง 14 แสดงว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามชั้นปี มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 15 การทดสอบความแตกต่างระดับของการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนิสิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ด้านทาน จำแนกตามชั้นปี

ชั้นปี		ชั้นปี 1 N = 104	ชั้นปี 2 N = 101	ชั้นปี 3 N = 84	ชั้นปี 4 หรือสูงกว่า N = 99
$\bar{X}$		3 15	3 21	3 36	3 37
ชั้นปี 1	3 15		06	21*	22**
ชั้นปี 2	3 21			15	16
ชั้นปี 3	3 36				01
ชั้นปี 4 หรือสูงกว่า	3 37				

จากตาราง 15 แสดงว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชั้นปี 4 หรือสูงกว่า มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านทานสูงกว่านิสิตชั้นปี 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 และนิสิตชั้นปี 3 มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรม ด้านทานสูงกว่านิสิตชั้นปี 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 นอกนั้นแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 16 การทดสอบความแตกต่างระดับของการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านศีล จำแนกตามชั้นปี

ชั้นปี		ชั้นปี 1 N = 104	ชั้นปี 2 N = 101	ชั้นปี 3 N = 84	ชั้นปี 4 หรือสูงกว่า N = 99
$\bar{X}$		3 56	3 71	3 78	3 82
ชั้นปี 1	3 56		15	22	26*
ชั้นปี 2	3 71			07	11
ชั้นปี 3	3 78				04
ชั้นปี 4 หรือสูงกว่า	3 82				

จากตาราง 16 แสดงว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชั้นปี 4 หรือสูงกว่า มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านศีลสูงกว่านิสิตชั้นปี 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 นอกนั้นแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามภูมิลำเนา เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4 นิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรม ในแต่ละด้าน และโดยรวม 3 ด้าน ต่างกัน โดยหาความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of variance) ดังแสดงในตาราง 17 - 18

ตาราง 17 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนตามหลักกรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านทาน ด้านศีล ด้านภาวนา และโดยรวม จำแนกตามภูมิลำเนา

การปฏิบัติตน	กลุ่มเพศและปริมาณผล n=182			ภาคกลาง n=81			ภาคเหนือ n=28			ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ n=46			ภาคใต้ n=28		
	$\bar{X}$	S D	ระดับ	$\bar{X}$	S D	ระดับ	$\bar{X}$	S D	ระดับ	$\bar{X}$	S D	ระดับ	$\bar{X}$	S D	ระดับ
1 ด้านทาน	3 27	44	ปานกลาง	3 23	56	ปานกลาง	3 43	44	ปานกลาง	3 30	43	ปานกลาง	3 27	56	ปานกลาง
2 ด้านศีล	3 74	57	มาก	3 63	74	มาก	3 81	54	มาก	3 75	66	มาก	3 72	62	มาก
3 ด้านภาวนา	3 02	69	ปานกลาง	2 94	64	ปานกลาง	3 19	66	ปานกลาง	3 06	62	ปานกลาง	3 00	76	ปานกลาง
รวม	3 34	43	ปานกลาง	3 27	51	ปานกลาง	3 48	49	ปานกลาง	3 37	39	ปานกลาง	3 33	52	ปานกลาง

จากตาราง 17 แสดงว่า การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามภูมิลำเนา นิสิตที่มีภูมิลำเนาที่ภาคเหนือ มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมที่พระพุทธศาสนา โดยรวมสูงกว่านิสิตที่มีภูมิลำเนาภาคอื่น ($\bar{X} = 3.48$) รองลงมานิสิตที่มีภูมิลำเนาที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ($\bar{X} = 3.37$) รองลงมานิสิตที่มีภูมิลำเนาที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล ($\bar{X} = 3.34$) ส่วนนิสิตที่มีภูมิลำเนาที่ภาคตะวันออกมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนตามหลักธรรมต่ำสุด ($\bar{X} = 3.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตที่มีภูมิลำเนาที่ภาคเหนือมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนตามหลักธรรม ด้านทาน ด้านศีล และด้านภาวนาสูงกว่านิสิตที่มีภูมิลำเนาที่ภาคอื่น

ตาราง 18 เปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามภูมิลำเนา โดยรวมและรายด้าน

การปฏิบัติตนตามหลักธรรม	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1 ด้านทาน	ระหว่างกลุ่ม	5	1.21	24	1.05	.38
	ภายในกลุ่ม	382	88.159	23		
	รวม	387	89.80			
2 ด้านศีล	ระหว่างกลุ่ม	5	1.30	26	.69	.62
	ภายในกลุ่ม	382	143.96	37		
	รวม	387	145.29			
3 ด้านภาวนา	ระหว่างกลุ่ม	5	1.52	30	.66	.65
	ภายในกลุ่ม	382	176.12	46		
	รวม	387	177.65			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	5	1.23	24	1.18	.31
	ภายในกลุ่ม	382	79.54	20		
	รวม	387	80.77			

จากตาราง 18 แสดงว่า การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามภูมิลำเนา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามระดับการศึกษาผู้ปกครอง เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 5 นิสิตที่ผู้ปกครอง มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรม ในแต่ละด้าน และโดยรวม 3 ด้านต่างกัน โดยหาความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of variance) ดังแสดงในตาราง 19 - 20

ตาราง 19 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการปฏิบัติงานตามหลักกรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านทาน ด้านศีล และด้านภาวนา
จำแนกตามระดับการศึกษาผู้ปกครอง

การปฏิบัติตน	ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น n=78			มัธยมศึกษาตอนต้น n=45			มัธยมศึกษาตอนปลาย n=54			ปริญญาตรี n=196			สูงกว่าปริญญาตรี n=15		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1 ด้านทาน	3 22	43	ปานกลาง	3 20	63	ปานกลาง	3 25	47	ปานกลาง	3 29	47	ปานกลาง	3 44	25	ปานกลาง
2 ด้านศีล	3 68	65	มาก	3 54	90	มาก	3 77	53	มาก	3 75	53	มาก	3 70	41	มาก
3 ด้านภาวนา	2 92	66	ปานกลาง	3 12	90	ปานกลาง	2 93	43	ปานกลาง	3 05	67	ปานกลาง	3 00	62	ปานกลาง
รวม	3 27	40	ปานกลาง	3 29	65	ปานกลาง	3 32	39	ปานกลาง	3 36	44	ปานกลาง	3 38	38	ปานกลาง

จากตาราง 19 แสดงว่า การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามระดับการศึกษาผู้ปกครอง พบว่า นิสิตที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี ($\bar{X} = 3.38$) มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนตามหลักธรรม โดยรวมสูงกว่านิสิตที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับอื่น รองลงมานิสิตที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับปริญญาตรี ($\bar{X} = 3.36$) รองลงมานิสิตที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ($\bar{X} = 3.32$) ส่วนนิสิตที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้นมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนตามหลักธรรมต่ำสุด เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า นิสิตที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนตามหลักธรรม ด้านทานสูงกว่านิสิตที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับอื่น นิสิตที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนตามหลักธรรม ด้านศีลสูงกว่านิสิตที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับอื่น นิสิตที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนตามหลักธรรม ด้านภาวนาสูงกว่านิสิตที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับอื่น

ตาราง 20 เปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจำแนกตามระดับการศึกษาผู้ปกครอง โดยรวมและรายด้าน

การปฏิบัติตน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1 ด้านทาน	ระหว่างกลุ่ม	4	1.00	25	1.08	.36
	ภายในกลุ่ม	383	88.80	23		
	รวม	387	89.80			
2 ด้านศีล	ระหว่างกลุ่ม	4	1.86	46	1.24	.29
	ภายในกลุ่ม	383	143.43	37		
	รวม	387	145.29			
3 ด้านภาวนา	ระหว่างกลุ่ม	4	1.84	46	1.00	.40
	ภายในกลุ่ม	383	175.80	45		
	รวม	387	177.65			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	4	.64	16	.77	.54
	ภายในกลุ่ม	383	80.12	20		
	รวม	387	80.77			

จากตาราง 20 แสดงว่า การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องสมมติฐานที่ตั้งไว้

36 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามการพักอาศัย เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 6 นิสิตที่มีสภาพการพักอาศัยต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรม ในแต่ละด้าน และโดยรวม 3 ด้าน ต่างกัน โดยใช้ t-test ดังแสดงในตาราง 21-22

ตาราง 21 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามสภาพการพักอาศัย โดยรวมและรายด้าน

การปฏิบัติตน	พักอาศัย กับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง n=294			พักอาศัย ตามลำพังหรือกับเพื่อน n=94		
	$\bar{X}$	S D	ระดับ	$\bar{X}$	S D	ระดับ
1 ด้านทาน	3.24	52	ปานกลาง	3.35	31	ปานกลาง
2 ด้านศีล	3.70	66	มาก	3.77	42	มาก
3 ด้านภาวนา	3.03	70	ปานกลาง	2.95	56	ปานกลาง
รวม	3.32	49	ปานกลาง	3.36	32	ปานกลาง

จากตาราง 22 แสดงว่า การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามสภาพการพักอาศัย พบว่า นิสิตที่มีสภาพการพักอาศัยตามลำพังหรือกับเพื่อน มีระดับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยรวม ด้านทานและด้านศีล สูงกว่านิสิตที่มีสภาพการพักอาศัยกับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และต่ำกว่านิสิตที่มีสภาพการพักอาศัยกับบิดามารดาหรือผู้ปกครองในด้านภาวนา

ตาราง 23 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามสภาพการพักอาศัย เป็นรายคู่

การปฏิบัติตน	พักอาศัย กับบิดามารดาหรือ ผู้ปกครอง n=294		พักอาศัย ตามลำพังหรือกับ เพื่อน n=94		t	p
	$\bar{X}$	S D	$\bar{X}$	S D		
1 ด้านทาน	3.24	52	3.35	31	-1.98	.04*
2 ด้านศีล	3.70	66	3.77	42	-.97	.32
3 ด้านภาวนา	3.03	70	2.95	56	1.04	.29
รวม	3.32	49	3.36	32	-.61	.53

จากตาราง 23 แสดงว่า การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามสภาพการพักอาศัย โดยรวม ด้านศีล และด้านภาวนาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านทาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใน 3 ด้าน คือ ด้านทาน ด้านศีล และด้านภาวนา มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 195 คน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 388 คน โดยจำแนกความคิดเห็นของการปฏิบัติตนออกเป็นด้านต่างๆ ตามเนื้อหาและแจกแจงความถี่ของคำตอบ หลังจากนั้น จึงนำมาจัดอันดับโดยเรียงจากมากไปหาน้อย ดังปรากฏในตาราง 24

ตาราง 24 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	จำนวนผู้ตอบ	ความถี่	ร้อยละ
ด้านทาน	108		
ปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักธรรมของนิสิต	66		
1 ไม่แน่ใจว่าบุคคลที่ให้ทานเป็นบุคคลที่สมควรให้หรือไม่		24	36 37
2 กลุ่มบุคคลที่ไม่มีที่อยู่อาศัยจะเข้ามาขอเก็บสตางค์		23	34 85
3 กลุ่มคนขอทานที่เมาสุรามักจะส่งเสียงดัง ขับถายปัสสาวะตามที่สาธารณะ		19	28 78
ข้อเสนอแนะ	42		
1 รัฐควรเข้ามาจัดระเบียบคนขอทานในกรุงเทพฯ		21	50 00
2 เจ้าหน้าที่ควรจัดการกับคนขอทานที่เมาสุรา		14	33 33
3 ควรปราบปรามกลุ่มอิทธิพลที่นำเด็กมาเรขอทาน		7	16 67
ด้านศีล	130		
ปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักธรรมของนิสิต	76		
1 จำเป็นต้องโกหกเพื่อให้คนอื่นสบายใจ ถ้ากลัวผิดศีลแล้วจะทำอะไรกิน การเข้าสังคม กับกลุ่มเพื่อนต้องมีการดื่มสุราเป็นต้น		34	44 73
2 ไม่อยากถูกมองว่าเป็นผู้สูงอายุ หรือมหาที่เคร่งกับเรื่องของศาสนาเกินไป		22	28 94
3 ไม่เข้าใจว่าศีลมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในยุคสมัยปัจจุบัน		20	26 33
ข้อเสนอแนะ	54		
1 ควรมีการสอดแทรกเรื่องเกี่ยวกับศีลให้กับนิสิต ในขณะที่เรียนแต่ละรายวิชา		21	38 88
2 มหาวิทยาลัยควรมีการรณรงค์ให้นิสิตเห็นถึงประโยชน์ของการรักษาศีล		17	31 48
3 รัฐควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น		16	29 64
ด้านภาวนา	42		
ปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักธรรมของนิสิต	24		

ตาราง 24 (ต่อ)

1 ขาดความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมด้าน ภาวนา เช่น ต้องทำงาน ต้องเรียน ไม่มีเวลาพอ จึงทำภาวนา ไม่ได้ เป็นต้น		11	45 84
2 ไม่มีสถานที่สำหรับการทำภาวนา		7	29 16
3 การปฏิบัติธรรมเป็นเรื่องของผู้สูงอายุ และมีการปฏิบัติ เฉพาะชววันสำคัญทางศาสนา		6	25 00
ข้อเสนอแนะ	18		
1 ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ผลิตเกิดความเข้าใจความหมาย ภาวนาและการปฏิบัติภาวนา		10	55 56
2 ควรส่งเสริมให้มีการทำภาวนาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นขณะเดินทางไปเรียน ขณะเรียน ขณะทำงาน ขณะเล่นกีฬา เป็นต้น		5	27 77
3 รณรงค์ปลูกจิตสำนึกถึงผลดีของการทำภาวนา		3	16 67

ด้านทาน มีนิสิตแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักธรรม 108 คน เรียงลำดับดังนี้ นิสิตมีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 66 คน ได้แก่ ไม่แน่ใจว่าบุคคลที่ให้ทานเป็นบุคคลที่สมควรให้หรือไม่ คิดเป็นร้อยละ 36 37 (24 คน) กลุ่มบุคคลที่ไม่มีที่อยู่อาศัยจะเข้าขอเก็บสตางค์ คิดเป็นร้อยละ 34 85 (23 คน) กลุ่มคนขอทานที่เมาสุร้ามักจะส่งเสียงดัง ขับถ่ายปัสสาวะตามที่สาธารณะ คิดเป็นร้อยละ 28 78 (19 คน) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 42 คน ได้แก่ รัฐควรเข้ามาจัดระเบียบคนขอทานในกรุงเทพฯ คิดเป็นร้อยละ 50 00 (21 คน) เจ้าหน้าที่ควรจัดการกับคนขอทานที่เมาสุรา คิดเป็นร้อยละ 33 33 (14 คน) ควรปราบปรามกลุ่มอิทธิพลที่นำเด็กมาเรขอทาน คิดเป็นร้อยละ 16 67 (7 คน)

ด้านศีล มีนิสิตแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักธรรม 130 คน เรียงลำดับดังนี้ นิสิตมีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 76 คน ได้แก่ จำเป็นต้องโกหกเพื่อให้คนอื่นสบายใจ ถ้ากลัวผิดศีลแล้วจะทำอะไรกิน การเข้าสังคม กับกลุ่มเพื่อนต้องมีการดื่มสุรา เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 44 73 (34 คน) ไม่อยากถูกมองว่าเป็นผู้สูงอายุ หรือมหาที่เคร่งกับเรื่องของศาสนาเกินไป คิดเป็นร้อยละ 28 94 (22 คน) ไม่เข้าใจว่าการรักษาศีลมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในยุคสมัยปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ 26 33 (20 คน) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 54 คน ได้แก่ ควรมีการสอดแทรกเรื่องเกี่ยวกับศีลให้กับนิสิต ในขณะที่เรียนแต่ละรายวิชา คิดเป็นร้อยละ 38 88 (21 คน)

มหาวิทยาลัยควรมีการรณรงค์ให้นิสิตเห็นถึงประโยชน์ ของการรักษาศีล คิดเป็นร้อยละ 31.48 (17 คน) รัฐควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 29.64 (16 คน)

ด้านภาวนา มีนิสิตแสดงความคิดเห็นเกี่ยวปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักธรรม 42 คน เรียงลำดับดังนี้ นิสิตมีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 24 คน ได้แก่ ขาดความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมด้านภาวนา เช่น ต้องทำงาน ต้องเรียน ไม่มีเวลาพอ จึงทำภาวนาไม่ได้ เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 45.84 (11 คน) ไม่มีสถานที่สำหรับการทำภาวนา คิดเป็นร้อยละ 29.16 (7 คน) การปฏิบัติธรรมเป็นเรื่องของผู้สูงอายุ และมีการปฏิบัติเฉพาะช่วงวันสำคัญทางศาสนา คิดเป็นร้อยละ 25.00 (6 คน) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 18 คน ได้แก่ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้นิสิตเกิดความเข้าใจ ความหมาย ภาวนาและการปฏิบัติภาวนา คิดเป็นร้อยละ 55.56 (10 คน) ควรส่งเสริมให้มีการทำภาวนาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นขณะเดินทางไปเรียน ขณะเรียน ขณะทำงาน ขณะเล่น กีฬา เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 27.77 (5 คน) รณรงค์ปลูกจิตสำนึกถึงผลดีของการทำภาวนา คิดเป็นร้อยละ 16.67 (3 คน)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป

จากการศึกษาการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้ 1) ความมุ่งหมายของการวิจัย 2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 3) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 4) การเก็บรวบรวมข้อมูล 5) การวิเคราะห์ข้อมูล 6) สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล 7) อภิปรายผล และ 8) ข้อเสนอแนะ โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการศึกษาการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีความมุ่งหมาย เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใน 3 ด้าน คือ ด้านทาน ด้านศีล และด้านภาวนา 2) เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามเพศ คณะ ชั้นปี ภูมิสำเนา ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และสถานภาพการพักอาศัย และ 3) เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ปีการศึกษา 2547 จำนวน 10,716 คน ซึ่งแบ่งเป็น 12 คณะ 1 สถาบัน กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษานี้ได้จากการสุ่มจากกลุ่มประชากร ด้วยวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจาก ตารางสำเร็จรูปของทาร์ยามานะ (ยุทธ ไทยวรรณ 2544 58, อ้างอิงจาก Yamane 1970 725) ที่ความคลาดเคลื่อนระดับ 05 ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 388 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ คณะที่ศึกษา ชั้นปี ภูมิสำเนา ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และสถานภาพการพักอาศัย

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใน 3 ด้าน คือ ด้านทาน ด้านศีล และด้านภาวนา

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะจากนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในด้านต่าง ๆ ทั้ง 3 ด้าน พร้อมทั้งข้อเสนอแนะอื่นๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปถึงคณบดี เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง จำนวน 7 คณะ โดยผู้วิจัยไปประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณบดีแต่ละคณะ พร้อมชี้แจงวิธีตอบแบบสอบถามและนัดหมายวันรับแบบสอบถาม เมื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามพบว่าแบบสอบถามที่สมบูรณ์ สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ 388 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ระหว่างวันที่ 2-15 มีนาคม 2548 การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC ทำการวิเคราะห์สถิติต่างๆ ดังนี้ โดยข้อมูลส่วนตัวของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ข้อมูลที่เป็นการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใช้การแจกแจงความถี่และคำนวณหาการร้อยละ ในด้านข้อมูลการปฏิบัติตามหลักธรรมทั้ง 3 ด้าน วิเคราะห์ระดับการปฏิบัติตาม โดยแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และข้อมูลเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทั้ง 3 ด้าน วิเคราะห์โดยใช้สถิติในการทดสอบสมมติฐานและความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มโดยใช้ t-test และกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และหากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะใช้การทดสอบรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย เรื่อง การปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สรุปได้ดังนี้

1 นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 388 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 68 29 (265 คน) เป็นเพศชาย ร้อยละ 31 71 (123 คน) นิสิตส่วนใหญ่เรียนอยู่คณะวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 28 10 (109 คน) รองลงมา เป็นเรียนอยู่คณะสังคมศาสตร์ ร้อยละ 27 06 (105 คน) ส่วนใหญ่เรียนอยู่ชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 26 81 (104 คน) รองลงมาเรียนอยู่ชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 26 04 (101 คน) ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ที่กรุงเทพฯและปริมณฑล ร้อยละ 46 90 (182 คน) รองลงมา มีภูมิลำเนาอยู่ที่ภาคกลาง ร้อยละ 20 87 (81 คน) ส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีการศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 50 52 (196 คน) รองลงมาผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 20 11 (78 คน) และส่วนใหญ่มีสภาพการพักอาศัยกับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ร้อยละ 67 78 (263 คน) รองลงมา มีสภาพการพักอาศัยอยู่ตามลำพังหรือกับเพื่อน ร้อยละ 24 24 (94 คน)

2 ระดับการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการปฏิบัติตามหลักธรรม

ด้านศีลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) ด้านทานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$) และด้านภาวนาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.01$)

2.1 ด้านทาน นิสิตมีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมอยู่ในระดับมาก 7 ข้อ นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ยัมแย้มแจ่มใสและเป็นมิตรกับผู้อื่น ($\bar{X} = 3.91$) รองลงมาคือ ให้อภัย เมื่อได้ฟังคำขอโทษจากผู้อื่น ($\bar{X} = 3.85$) ส่วนในระดับปานกลางข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ บริจาคอุปกรณ์ทางการศึกษา เช่น สมุด หนังสือ ชุดนักเรียน เป็นต้น แก่เด็กนักเรียนที่ขาดแคลน ($\bar{X} = 2.71$)

2.2 ด้านศีล นิสิตมีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมอยู่ในระดับมาก 24 ข้อ นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ไม่ยินดีกับการฆ่าและทรมานสัตว์ เช่น ไม่เข้าร่วมแข่งขันตกปลา กัดปลา ชนไก่ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.16$) รองลงมาคือ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันทุกชนิด เช่น พนันฟุตบอล เกม หวย ฯลฯ ($\bar{X} = 3.97$) รองลงมาคือ ไม่ใส่กางเกงเอวต่ำหรือเสื้อผ้ารัดรูป เมื่อไปร่วมกิจกรรมที่มีความสำคัญ เช่น กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมทางวิชาการ ฯลฯ ($\bar{X} = 3.96$) ส่วนในระดับปานกลางข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ไม่แก๊งเพื่อน เพราะอยากเล่นสนุก เช่น นำสิ่งของเพื่อนไปซ่อน แก๊งดูว่าเป็นของตนเอง อ้าเพื่อน ฯลฯ ($\bar{X} = 3.14$)

2.3 ด้านภาวนา นิสิตการปฏิบัติตนตามหลักธรรม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ ระดับปานกลาง 6 ข้อ ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ปฏิบัติตนตามหลักของศาสนาที่ว่า "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" ($\bar{X} = 4.00$) ในระดับปานกลางข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ให้ความร่วมมือในโครงการต่างๆ ของมหาวิทยาลัย เช่น ออกรับบริจาคสิ่งของช่วยเหลือเด็กนักเรียน ออกค่ายอาสาพัฒนาโรงเรียนในต่างจังหวัด เป็นต้น ($\bar{X} = 3.79$) ในระดับน้อยข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ให้ความร่วมมือในโครงการต่างๆ ของมหาวิทยาลัย เช่น ออกรับบริจาคสิ่งของช่วยเหลือเด็กนักเรียน ออกค่ายอาสาพัฒนาโรงเรียนในต่างจังหวัด เป็นต้น ($\bar{X} = 3.14$)

3 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยจำแนกตามเพศ คณะ ชั้นปี ภูมิสำเนา ระดับการศึกษาผู้ปกครอง สภาพการพักอาศัย สรุปได้ดังนี้

3.1 การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตเพศชายและเพศหญิง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 การปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามคณะที่ศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

33 การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามชั้นปี โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชั้นปี 4 หรือสูงกว่า มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรม ด้านทานสูงกว่านิสิตชั้นปี 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 และนิสิตชั้นปี 3 มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมด้านทานสูงกว่านิสิตชั้นปี 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สวนด้านศีล นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชั้นปี 4 หรือสูงกว่า มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมสูงกว่านิสิตชั้นปี 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

34 การปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามภูมิสำเนา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

35 การปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามระดับการศึกษาผู้ปกครอง โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

36 การปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามสภาพการพักอาศัย โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตที่มีสภาพการพักอาศัยตามลำพังหรือกับเพื่อน มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมด้านทานสูงกว่านิสิตที่มีสภาพการพักอาศัยกับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สรุปได้ดังนี้

4.1 ด้านทาน ปัญหาที่พบมากที่สุด ไม่แน่ใจว่าบุคคลที่ให้ทานเป็นบุคคลที่สมควรให้หรือไม่ คิดเป็นร้อยละ 36.37 (24 คน) กลุ่มบุคคลที่ไม่มีที่อยู่อาศัยจะเข้าขอเก็บสตางค์ คิดเป็นร้อยละ 34.85 (23 คน) กลุ่มคนขอทานที่เมาสุรามักจะส่งเสียงดัง ขับถ่ายปัสสาวะตามที่สาธารณะ คิดเป็นร้อยละ 28.78 (19 คน) ข้อเสนอแนะรัฐควรเข้ามาจัดระเบียบคนขอทานในกรุงเทพฯ คิดเป็นร้อยละ 50.00 (21 คน) เจ้าหน้าที่ควรจัดการกับคนขอทานที่เมาสุรา คิดเป็นร้อยละ 33.33 (14 คน) ควรปราบปรามกลุ่มอิทธิพลที่นำเด็กมาขอทาน คิดเป็นร้อยละ 16.67 (7 คน)

4.2 ด้านศีล ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ จำเป็นต้องโกหกเพื่อให้คนอื่นสบายใจ ถ้ากลัวผิดศีลแล้วจะทำอะไรกิน การเข้าสังคม กับกลุ่มเพื่อนต้องมีการดื่มสุรา เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 44.73 (34 คน) ไม่อยากถูกมองว่าเป็นผู้สูงอายุ หรือมหาที่เคร่งกับเรื่องของศาสนาเกินไป คิดเป็นร้อยละ 28.94 (22 คน) ไม่เข้าใจว่าการรักษาศีลมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในยุคสมัยปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ 26.33 (20 คน) ข้อเสนอแนะควรมีการสอดแทรกเรื่องเกี่ยวกับศีลให้กับนิสิต ในขณะที่เรียนแต่ละรายวิชา คิดเป็นร้อยละ 38.88 (21 คน) มหาวิทยาลัยควรมีการรณรงค์ให้นิสิตเห็นถึงประโยชน์ของการรักษาศีล

ศีล คิดเป็นร้อยละ 31.48 (17 คน) รัฐควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 29.64 (16 คน)

4.3 ด้านภาวนา ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ขาดความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมด้านภาวนา เช่น ต้องทำงาน ต้องเรียน ไม่มีเวลาพอ จึงทำภาวนาไม่ได้ เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 45.84 (11 คน) ไม่มีสถานที่สำหรับการทำภาวนา คิดเป็นร้อยละ 29.16 (7 คน) การปฏิบัติธรรมเป็นเรื่องของผู้สูงอายุ และมีการปฏิบัติเฉพาะชววันสำคัญทางศาสนา คิดเป็นร้อยละ 25.00 (6 คน) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 18 คน ได้แก่ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้นิสิตเกิดความเข้าใจความหมาย ภาวนาและการปฏิบัติภาวนา คิดเป็นร้อยละ 55.56 (10 คน) ควรส่งเสริมให้มีการทำภาวนาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นขณะเดินทางไปเรียน ขณะเรียน ขณะทำงาน ขณะเล่นกีฬา เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 27.77 (5 คน) รณรงค์ปลูกจิตสำนึกถึงผลดีของการทำภาวนา คิดเป็นร้อยละ 16.67 (3 คน)

อภิปรายผล

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลของการวิเคราะห์มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1 การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การปฏิบัติตนของนิสิตขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวหรือผู้ปกครอง แต่ในสภาพเศรษฐกิจที่รัดตัว ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนที่เพิ่มมากขึ้น เป็นเหตุให้ผู้เป็นบิดามารดาหรือผู้ปกครองต้องออกไปทำงานนอกบ้าน จึงขาดการเอาใจใส่และอบรมเรื่องของการปฏิบัติตนที่ถูกต้องและดีงามแก่นิสิต อีกทั้งการดำเนินชีวิตของนิสิตส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มเพื่อนและค่านิยมทางสังคม ที่ถูกปลูกฝังผ่านสื่อสารมวลชนทั้งโทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ ซึ่งนิสิตสามารถเรียนรู้ได้อย่างอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้วิจัยเรื่องทัศนคติต่อจริยธรรมในการดำเนินชีวิตของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่านักศึกษามีระดับพฤติกรรมต่อจริยธรรมในด้านการเรียนและการทำกิจกรรมโดยรวม มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลาง (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2545 ออนไลน์) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนีย์ คำเสมอ (2545 บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยความนิยมไทยของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่านิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีความนิยมไทยด้านขนบธรรมเนียมประเพณีไทยอยู่ในระดับปานกลาง

2 การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกเป็นรายด้าน มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านทาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนิสิตอยู่ระหว่างการศึกษเล่าเรียนต้องทำกิจกรรมด้านการเรียนและกิจกรรมตามโครงการต่างๆ จึงละเลยการ

ปฏิบัติตนตามหลักธรรม ประกอบกับการรับเอาค่านิยมผ่านทางสื่อต่างๆ เป็นเหตุให้หันเหความสนใจในเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาน้อยลง แม้ว่าสังคมไทยจะพยายามรณรงค์และจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางศาสนาอยู่เรื่อยๆ ก็ตาม กฤติกา สีลาพตะ (2544 บทคัดย่อ) ได้กล่าวว่า อิทธิพลของสื่อมวลชนเป็นตัวแปรด้านสังคมตัวแปรหนึ่งที่มีผลต่อการปฏิบัติตนของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยเฉพาะในด้านขนบธรรมเนียมประเพณีไทยที่มีรากฐานมาจากหลักธรรมทางศาสนา ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากกระแสวัฒนธรรมจากต่างประเทศที่หลั่งไหลเข้าสู่สังคมไทยอย่างรวดเร็ว เป็นผลให้นิสิตและประชาชนทั่วไปได้ละเลยวิถีชีวิตอันดีงาม ทำให้สูญเสียเอกลักษณ์ความเป็นไทย (สำนักงานคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติ 2537 4-5)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือขี้มั่วแถมแจ่มใสและเป็นมิตรกับผู้อื่น ส่วนข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อ บริจาคอุปกรณ์ทางการศึกษา เช่น สมุด หนังสือ ชุดนักเรียน เป็นต้น แก่เด็กนักเรียนที่ขาดแคลน ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของธิดิยา จตุวงศ์ (2546 69) ที่ศึกษาลักษณะนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้กล่าวไว้ว่า นิสิตมีลักษณะส่วนบุคคลเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างทำประโยชน์กับสังคมในระดับปานกลาง เช่น การช่วยเหลือเด็กกำพร้า คนพิการ การออกค่ายอาสา

2.2 การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านศีลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากศีลเป็นพื้นฐานทางวัฒนธรรมและจริยธรรมของไทย โดยประชาชนทั่วไปมีความเข้าใจเรื่องศีลมากและนิสิตก็มีความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติด้านศีลมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรศักดิ์ ม่วงทอง (2543 ออนไลน์) ได้วิจัยเรื่องพุทธธรรมกับภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ ศึกษาเฉพาะกรณีกำนันผู้ใหญ่บ้าน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาหลักพุทธธรรมและนำมาประยุกต์ใช้ในการเป็นผู้นำ โดยเรื่องที่มีความเข้าใจมากที่สุด คือ ศีล 5 คิดเป็นร้อยละ 99.33 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อไม่ยินดีกับการฆ่าและทรมานสัตว์ เช่น ไม่เข้าร่วมแข่งขันตกปลา กัดปลา ชนไก่ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาบุญเรือน ปวงกโร (พิลาพันธ์) (2542 ออนไลน์) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องเมตตาในพุทธปรัชญาเถรวาท พบว่า เมตตา เป็นหลักธรรมที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา กล่าวคือ ในระดับพื้นฐาน เมตตาเป็นหลักธรรมในอันที่จะให้คนทั้งหลายเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันไม่ทำลาย ไม่เบียดเบียนกัน ยังคนทั้งหลายให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นแก่ชาวโลก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อ ไม่ยินดีกับการฆ่าและทรมานสัตว์ เช่น ไม่เข้าร่วมแข่งขันตกปลา กัดปลา ชนไก่ เป็นต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนิสิตได้รับการอบรมสั่งสอนจากครอบครัวให้เป็นคนที่มีความเมตตาต่อผู้อื่นและเชื่อในกฎแห่งกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว สอดคล้องกับ โชติ จินตแสง (2541 101-102) ที่ศึกษาคุณค่าของพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทย ในทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่านิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า ความชั่วไม่ทำเสียเลยดีกว่าเพราะความชั่วทำแล้วยอมเดือดร้อนภายหลัง

23 การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านภาวนา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนิสิตที่เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายหรือผู้ใหญ่ตอนต้น เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม ทำให้นิสิตมีความกระตือรือร้นที่เรียนรู้ในเนื้อหาตามสาขาวิชา จึงทำให้ขาดความสนใจในการปฏิบัติตนตามหลักธรรม อีกประการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนีย์ คำเสมอ (2545 : 119-120) ศึกษาเกี่ยวกับความนิยมไทยของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่านิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกชั้นปีมีความนิยมไทยด้านขนบธรรมเนียมประเพณีไทยอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อปฏิบัติตนตามหลักของศาสนาที่ว่า "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นิสิตได้รับอิทธิพลของพุทธศาสนาจากคำสั่งสอนและการอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัว ดังที่ ประภาศรี สีหอำไพ (2539 : 163) กล่าวว่า คนไทยเรียนรู้พระพุทธศาสนาในฐานะที่สอดคล้องกับคำสั่งสอนของปุยาตายายพอมแมของตน ดังที่ นิพนธ์ เทียมทิพาบุญกร (2527 : 73) กล่าวว่า นิสิตได้รับการถ่ายทอดพุทธศาสนามาตั้งแต่เด็กจากบรรพบุรุษ โดยวัฒนธรรมและประเพณีสืบทอดกันมา ถึงแม้ว่านิสิตจะไม่เข้าใจมาก่อนในเหตุผลอย่างแท้จริงทางพุทธศาสนา แต่นิสิตก็ค่อยๆ เรียนรู้ในหลักธรรมคำสอนและนำมาปฏิบัติตามเหมือนพุทธศาสนิกชนทั่วไป

3 เปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยจำแนกตาม เพศ คณะที่ศึกษา ชั้นปี ภูมิสำเนา ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และสภาพการพักอาศัย สรุปผลได้ดังนี้

3.1 การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยจำแนกตามเพศ จากการวิจัยพบว่า นิสิตที่มีเพศต่างกันมีการปฏิบัติตนตามหลักธรรม โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การปฏิบัติตนของนิสิตทั้งชายและหญิงอาจเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูและปลูกฝังจากสภาพแวดล้อมตั้งแต่วัยเด็ก และสภาพสังคมครอบครัวซึ่งเป็นสังคมไทยเหมือนกัน ถึงแม้จะมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ เช่น ไทย จีน เขมร เป็นต้น แต่ทุกคนก็อยู่ภายในสังคมไทย อีกทั้งเมื่อเข้าโรงเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา นิสิตทั้งชายและหญิงต่างก็เรียนในหลักสูตรเดียวกันมีสภาพแวดล้อมคล้ายคลึงกัน แม้แต่ครูที่สอนต่างก็มีวุฒิทางการศึกษาจากสถาบันที่อยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการเหมือนกัน จึงมีส่วนที่ทำให้นิสิตทั้งชายและหญิงได้รับอบรมให้มีการปฏิบัติตนที่เหมือนกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธิติยา จตุวงศ์ (2546 : 72-73) ที่ศึกษาลักษณะนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ลักษณะส่วนบุคคลของนิสิตชายและหญิงแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพนธ์ เทียมทิพาบุญกร (2527 : 76) ที่ศึกษาเกี่ยวกับทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ พบว่า นิสิตชายและหญิงมีทัศนะต่อพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างไม่มี

นัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่ตรงกับงานวิจัยของ ประภาศรี สีหอำไพ (2539 : 136) ที่ศึกษาอิทธิพลของ พระพุทธศาสนาในการพัฒนาสำนึกความเป็นไทยของนักเรียนวัดไทยในสหรัฐอเมริกา พบว่า นักเรียนหญิง เคยสวดมนต์ไหว้พระมากกว่านักเรียนชาย และงานวิจัยของ จิรวัฒนา มั่นยืน (2536 : 241) ที่ ศึกษาประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพุทธศาสนาและทางจิตของนิสิตใน กรุงเทพมหานคร พบว่า นิสิตหญิงปฏิบัติทางพุทธศาสนาสูงกว่านักเรียนชาย

3.2 การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ โดยจำแนกตามคณะที่ศึกษา จากการวิจัยพบวานิสิตที่มีคณะที่ศึกษาต่างกันมีการ ปฏิบัติตนตามหลักธรรม โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็น เพราะวา นิสิตได้รับการปลูกฝังในเรื่องของการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจาก ครอบครัวและชุมชนก่อนเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพราะโดยพื้นฐานของสังคมไทยต่างก็ยึดถือ หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ดังที่ สุภาพรรณ ณ บางช้าง (2535 : 167) ได้กล่าวไว้ว่า สังคมไทยเป็นสังคมของพุทธศาสนิกชน ที่นอกจากจะประพฤติปฏิบัติตนตามคำสั่ง สอนของพระพุทธศาสนาแล้ว ก็ยังมีหน้าที่ในฐานะเป็นผู้ที่เกิดมาพบพระพุทธศาสนาเป็นพุทธทายาท ที่จะช่วยกันทำนุบำรุงกิจของพระพุทธศาสนาให้เป็นประเพณีวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของสังคมไทย ให้ยั่งยืนสืบไป อันเป็นผลทำให้นิสิตมีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอยู่เนื่องๆ นอกจากนั้นเมื่อนิสิตเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยจากการศึกษาวิชาศึกษาทั่วไปและการเข้าร่วมกิจกรรม ตามโครงการและกิจกรรมของชมรมต่างๆ จึงมีผลให้นิสิตมีการปฏิบัติตามหลักธรรมที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ โชติ จินตแสง (2541 : 106) ที่ศึกษาคุณค่าของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทย ในทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตที่มีคณะที่ศึกษาต่างกัน มีทัศนะ เกี่ยวกับคุณค่าของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทย ด้านประเพณีและวัฒนธรรมไทยแตกต่างกันอย่าง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามชั้นปี จากการวิจัยพบวา นิสิตที่ศึกษาต่างชั้นปี มีการปฏิบัติตนตาม หลักธรรม โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก อิทธิพลทางสังคม ที่มีต่อนิสิต ทั้งเรื่องของขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม อิทธิพลทางวัฒนธรรมและศาสนา ทำให้นิสิตได้รับการปลูกฝังทางด้านพฤติกรรม นิสัย ตามกรอบของครอบครัวชุมชนและสังคม อีกทั้งเมื่อนิสิตได้เข้ารับการศึกษจากมหาวิทยาลัย สภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยก็ถือว่าความสำคัญต่อ กระบวนการพัฒนานิสิตให้มีความสมบูรณ์ทั้งในด้านการเรียนและด้านการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเหมาะสม (สำเนา ขจรศิศิลป์ 2538 : 14) ทำให้นิสิตมีการปฏิบัติตนที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธิดิยา จตุวงศ์ (2546 : 74) ที่ศึกษาลักษณะนิสัยของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตที่ศึกษาอยู่ในชั้นปี 2 ชั้นปี 3 และชั้นปี 4 มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมวรรณ อ่วมศรี (2541 : 64) ที่ศึกษาคุณลักษณะของนักศึกษา

มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า นักศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีคุณลักษณะแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านทาน นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ศึกษาชั้นปี 4 หรือสูงกว่า มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมแตกต่างกับนิสิตชั้นปี 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 และนิสิตชั้นปี 3 มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมแตกต่างกับนิสิตชั้นปี 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนิสิตมีวุฒิทางอารมณ์แตกต่างกัน โดยนิสิตชั้นปีที่ 1 อาจมีความรู้ติดต้นกับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ กิจกรรมการเรียนการสอน เมื่อเริ่มเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งถือเป็นช่วงที่ต้องมีการปรับตัวเข้ากับสังคมใหม่ตามรูปแบบของมหาวิทยาลัย อีกทั้งการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวก็ถือเป็นอีกปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิณทิพย์ วังเกล็ดแก้ว (2547 : 54) ที่ศึกษาเรื่องการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ต่างกัน มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรับผิดชอบและด้านความอดทน นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 และ 3 มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านศีล นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ศึกษาในชั้นปี 4 หรือสูงกว่า มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกับนิสิตชั้นปี 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นิสิตชั้นปี 1 เมื่อเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยจึงมีความรู้สึกตื่นเต้นกับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ดังที่ ทองเรียน อมรัชกุล (2525 : 39) ได้กล่าวไว้ว่า นิสิตชั้นปี 1 มีความกลัวและตื่นเต้นกับการได้เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัย มีความเป็นมิตร ผูกพันกับเพื่อนและชอบอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มีความสุภาพและรู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น พยายามเข้าใจตนเองและแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งต่างจากนิสิตชั้นปี 4 หรือสูงกว่า ที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยได้ช่วงเวลาหนึ่งแล้ว จึงมีประสบการณ์ในการเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทำให้มีความมั่นใจในการปฏิบัติตนมากกว่า จึงส่งผลให้นิสิตชั้นปี 4 หรือสูงกว่าและชั้นปี 1 มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิณทิพย์ วังเกล็ดแก้ว (2547 : 54-55) ที่ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตที่ศึกษาต่างชั้นปี 1 มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันจากนิสิตชั้นปีอื่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัทรา เอื้อวงศ์ (2525 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในสถาบันการศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย พบว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปี 4 มีคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาชั้นปีอื่นๆ

3.4 การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามภูมิลำเนา จากการวิจัยพบว่า นิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นิสิตที่นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างอยู่ช่วงวัยที่ใกล้เคียงกันและมีสภาพแวดล้อมที่

เป็นสังคมที่นับถือและปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อีกทั้งจากการที่มหาวิทยาลัยได้กำหนดให้นิสิตทุกคนต้องศึกษาในวิชาพื้นฐานบังคับหรือหมวดวิชาทั่วไป ซึ่งเป็นหมวดวิชาที่เน้นพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมเป็นสำคัญและการที่นิสิตได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน รวมถึงการที่นิสิตได้อยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกัน มีระบบการเรียนการสอน มีโอกาสทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรร่วมกัน กิจกรรมเหล่านี้ ช่วยทำให้นิสิตได้พัฒนาตนเองและฝึกการปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อเพื่อนและครูอาจารย์ (พิณทิพย์ วังเกล็ดแก้ว 2547 : 56) สอดคล้องกับงานวิจัยของ โชติ จินตแสง (2541 : 106-107) ที่ศึกษาคุณค่าของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทย ในทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีภูมิสำเนาต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับคุณค่าของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทย โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพนธ์ เทียมทิพาบุญกร (2537 : 77) ที่ศึกษาทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ พบว่า นิสิตที่มีภูมิสำเนาต่างกัน มีทัศนะต่อพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.5 การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง จากการวิจัยพบว่า นิสิตที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ปกครองของนิสิตทุกคน ต่างก็ให้ความสำคัญและความสนใจกับการศึกษาของนิสิต ตลอดจนการปฏิบัติตนที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัยของนิสิต ซึ่งผู้ปกครองของนิสิตส่วนใหญ่ก็นับถือพระพุทธศาสนาต่างก็ยอมรับและตระหนักดีว่าหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาเหมาะสมสำหรับทุกเพศทุกวัย ดังนั้นผู้ปกครองของนิสิตจึงพยายามส่งเสริมและสนับสนุนนิสิตในด้านการศึกษาและอบรมสั่งสอนการปฏิบัติตนตามหลักธรรม เพื่อให้นิสิตสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างปกติสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ อติสร พงษ์ศรี (2546 : 67-68) ที่ศึกษาการใช้ชีวิตภายในมหาวิทยาลัยของนิสิตปริญญาตรี คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตที่มีผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกัน มีการใช้ชีวิตภายในมหาวิทยาลัย โดยรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โชติ จินตแสง (2541 : 107-108) ที่ศึกษาคุณค่าของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทย ในทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตที่มีผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่ำ นิสิตที่มีผู้ปกครองมีระดับการศึกษากลาง และนิสิตที่มีผู้ปกครองมีระดับการศึกษาสูง มีทัศนะเกี่ยวกับคุณค่าของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทย โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3.6 การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามสภาพการพักอาศัย จากการวิจัยพบว่า นิสิตที่มีสภาพการพักอาศัยต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านิสิตได้รับการปลูกฝังการปฏิบัติตนตามหลักธรรมตั้งแต่ก่อนที่จะเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย ประกอบกับสังคมไทยเป็นสังคมชาวพุทธที่มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีการ

ปฏิบัติมาตั้งแต่โบราณ การอบรมเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวก็มักจะยึดถือหลักธรรมทางศาสนาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตที่ดี ดังที่ พรทิพย์ ยุกदानนท์ (2541 : 11) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา คุณธรรมและจริยธรรมของสมาชิกในครอบครัว และเป็นการนำมาซึ่งการเรียนรู้และการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมของนิสิตที่แสดงออกต่อบุคคลทั่วไป สวน สมบัติ มาสุข (2541 : 16) กล่าวว่า ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีผลต่อพฤติกรรม และจิตใจ อันจะนำไปสู่การปฏิบัติตนที่เหมือนกันตามรูปแบบของสังคมนั้นๆ ส่งผลให้การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีสภาพการพักอาศัยต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทาน นิสิตที่มีสภาพการพักอาศัยตามลำพังหรือกับเพื่อน มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกับนิสิตที่มีสภาพการพักอาศัยกับบิดามารดาหรือผู้ปกครองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวานิสิตที่เข้าศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยเป็นช่วงวัยรุ่นที่มีการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมต่างๆ ดังที่ กรทิพย์ วัชรปัญญาวงศ์ (2545 : 25) ได้กล่าวไว้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงหลายๆ อย่าง ประสบการณ์หลายๆ อย่างทั้งดีและไม่ดีจะมีผลต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต การสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตัว ความต้องการอิสระในการคิด การตัดสินใจ เป็นแรงผลักดันให้นิสิตต้องเปิดกว้างในการรับประสบการณ์ใหม่ๆ จากผู้ปกครอง กลุ่มเพื่อน จากชนบทธรรมนิยมประเพณี โดยเฉพาะเรื่องการให้ทาน ซึ่งผู้ปกครองมักจะนิยมนำสมาชิกในครอบครัวไปร่วมทำบุญเนื่องในวันสำคัญต่างๆ ทั้งวันสำคัญทางศาสนาและงานมงคลต่างๆ ซึ่งถือเป็นการปลูกฝังให้นิสิตมีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนาแตกต่างจากนิสิตอื่นๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิณทิพย์ วังเกล็ดแก้ว (2547 : 56-57) ที่ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตที่มีการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพาพร ลิขิตกุล (2544 : 65) ที่ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับการอบรมเลี้ยงดูของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครอง

4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลจากการรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามรายด้านดังนี้

4.1 ด้านทาน ปัญหาที่พบคือนิสิตไม่แน่ใจว่าบุคคลที่ให้ทานเป็นบุคคลที่สมควรให้หรือไม่ การเข้ามาขอเก็บสตางค์ เมาสู่ราก็จะสงเสียดัง ขยับกายปัสสาวะตามที่สาธารณะซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ทำให้คนโดยทั่วไปสะอึกการแบ่งปันน้ำใจให้แก่คนอื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อชีวิตของคนในสังคม เครือข่ายการสื่อสารที่

ทันสมัยได้นำความรู้ ความคิด เจตคติและค่านิยมต่างๆ เข้ามามีอิทธิพลทางความคิดต่อทุกคน การที่นิสิตได้รับข่าวสารผ่านสื่อมวลชน ทำให้นิสิตมีทัศนคติต่อการปฏิบัติตนตามหลักธรรมที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน นิสิต นักศึกษาที่อยู่ในช่วงวัยแห่งการเรียนรู้ ดังที่ ยวดี เทียมประสิทธิ์ (2536 : 123) ได้กล่าวไว้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ มีความพร้อมที่จะรับข่าวสารต่างๆ ทุกรูปแบบทั้ง โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ซึ่งล้วนแต่มีอิทธิพลครอบคลุมและเปลี่ยนแปลงเจตคติ ค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิต ทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงเดือน พันธุมนาวินและคณะ (2539 : 40-41) ที่ศึกษาอิทธิพลของสื่อมวลชนที่ส่งผลต่อลักษณะทางจิตใจของเยาวชน พบว่าอิทธิพลของสื่อมวลชนและสภาพแวดล้อมเป็นสาเหตุที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม เยาวชน ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักธรรม เช่น กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา มีการทำบุญ ฝึกสมาธิ ฟังธรรม เป็นต้น

4.2 ด้านศีล ปัญหาที่พบคือ บางครั้งจำเป็นต้องโกหกเพื่อให้คนอื่นสบายใจ ถ้ากลัวผิดศีลแล้วจะทำอะไรกัน การเข้าสังคม กับกลุ่มเพื่อนต้องมีการดื่มสุรา ไม่อยากถูกมองว่าเป็นผู้สูงอายุ หรือหาที่เคร่งกับเรื่องของศาสนามากเกินไปและนิสิตบางคนยังไม่มีความรู้เรื่องศีล ดังที่ พระพิทยา เสวกพันธุ์ (2545 : 71) ได้กล่าวไว้ว่า การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ของชาวพุทธปัจจุบันลดน้อยลง ส่วนใหญ่เกิดเพราะความไม่เข้าใจในเรื่องของศีล 5 ประกอบกับการไม่ได้รับการปลูกฝังอบรมสั่งสอน อย่างจริงจัง จึงทำให้ชาวพุทธไม่เห็นความสำคัญและพลาดจากประโยชน์อันที่จะเกิดจากการปฏิบัติตนตามหลักของศีล ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงควรจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมแก่นิสิต ตลอดจนมีการส่งเสริมให้นิสิตได้รับรู้ถึงผลดีของการรักษาศีล ผ่านสื่อต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัย และรณรงค์ให้มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมในกลุ่มนิสิตอย่างจริงจัง เช่น การเข้าค่ายศีลธรรม การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ด้านศีลธรรม เป็นต้น ทั้งนี้เพราะการได้รับประสบการณ์จากการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง ย่อมสร้างความมั่นใจในตนเองและฝึกการปฏิบัติตนต่อผู้อื่น ดังที่คณะทำงานจัดทำแนวทางการทำกิจกรรมนอกหลักสูตร เพื่อเรียนรู้คุณธรรมและจริยธรรม โครงการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย (2543 : 10) ได้กล่าวไว้ว่า นิสิตที่ได้รับการเข้าร่วมกิจกรรม จะเกิดความมั่นใจในตนเอง จากการฝึกทักษะ ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การใช้เหตุในเชิงจริยธรรม การควบคุมอารมณ์ การเข้าถึงชุมชน ตลอดจนได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ อันเป็นการพัฒนาตนให้เกิดความมั่นใจ เป็นสมาชิกที่ดีในสังคม อยู่ในระเบียบวินัย มีคุณธรรม อันจะนำไปสู่ความสำเร็จ ความก้าวหน้าในการดำเนินชีวิต

4.3 ด้านภาวนา ปัญหาที่พบคือนิสิตขาดความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมด้านภาวนา และมองว่าการปฏิบัติธรรมเป็นเรื่องของผู้สูงอายุ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยต่างก็มุ่งที่ศึกษาในสาขาวิชาที่จะเป็นเครื่องสำหรับประกอบอาชีพของตนหรือครอบครัว ท่านพระธรรมปิฎก (2539 : 12-13) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยทั่วไป มีรูปแบบการศึกษาเป็น 2 ฝ่ายคือฝ่ายวิชาศึกษาทั่วไป เน้นการสร้างคนให้เป็นบัณฑิตประกอบด้วยคุณธรรมและจริยธรรม ฝ่ายวิชาเฉพาะ เน้นการศึกษาในสาขาวิชาเพื่อประกอบอาชีพ การที่นิสิตให้ความสำคัญเฉพาะการศึกษาใน

ฝ่ายวิชาชีพ แต่ละเลยวิชาศึกษาทั่วไปจึงถือว่าไม่ถูกต้อง เพราะวิชาการศึกษาทั่วไปถือเป็นวิชาที่สำคัญที่จะสอนให้นิสิตมีความเข้าใจและปฏิบัติตนถูกต้องกับสังคม วัฒนธรรม ประเพณี เป็นผู้ที่ประกอบด้วยเมตตา มีคุณธรรม ศีลธรรมและจริยธรรม ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นิสิตมีความเข้าใจในการปฏิบัติตนที่ถูกต้องดีงาม โดยเฉพาะเรื่องของการเจริญภาวนา อาจต้องเชิญวิทยากรมาบรรยายประกอบและปฏิบัติอย่างเนื่อง เช่นการทำภาวนาขณะเรียน เดิน พุตนั่ง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1 จากการวิจัยครั้งนี้พบว่าการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อรวบรวมปัญหาพบว่า นิสิตไม่แน่ใจว่าบุคคลที่ให้ทานเป็นบุคคลที่สมควรให้หรือไม่ มีทัศนคติที่ผิดต่อการรักษาศีล เช่น ต้องโกหกเพื่อให้คนอื่นสบายใจ ถ้ากลัวผิดศีลแล้วจะทำอะไรกิน การเข้าสังคม กับกลุ่มเพื่อนต้องมีการดื่มสุรา และการทำภาวนาเป็นที่ต้องใช้เวลาและสถานที่เงียบสงบเท่านั้น เป็นต้น จากปัญหาเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า นิสิตยังขาดความเข้าใจและมีทัศนคติที่ผิดต่อการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักของ ทาน ศีล และภาวนา ผู้วิจัยจึงขอเสนอว่า มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ควรมีการปรับปรุงหลักสูตร โดยเน้นในเรื่องของการให้ความรู้ความเข้าใจ ความหมายและหลักการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะในเรื่องของทาน ศีล และภาวนา ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมที่มีการเรียนรู้จากวิถีชีวิต การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ตามอรรถาธิบายจากครอบครัว สถานศึกษา ชุมชนและสังคม เช่น การออกค่ายอาสาพัฒนา การจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางศาสนา จัดบอร์ดประชาสัมพันธ์ เสียงตามสาย การเข้าค่ายปฏิบัติธรรมทั้งในและนอกสถาบัน

2 ผลจากการเปรียบเทียบ เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีข้อเสนอแนะดังนี้

2.1 จากผลการวิจัยพบว่า นิสิตที่ศึกษาในชั้นปี 4 หรือสูงกว่า และนิสิตชั้นปี 3 มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาด้านทานและด้านศีลสูงกว่านิสิตชั้นปี 1 ดังนั้นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒควรมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยให้นิสิตทุกชั้นปีได้มีโอกาสศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับหลักธรรมร่วมกัน ตลอดจนส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักธรรมอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

2.2 จากผลการวิจัยพบว่า นิสิตที่มีสภาพการพักอาศัยตามลำพังหรือกับเพื่อนและมีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาด้านทานสูงกว่านิสิตที่มีสภาพการพักอาศัยกับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ทั้งนี้อาจเป็นว่านิสิตที่พักกับเพื่อนหรือตามลำพังนั้นต้องรับผิดชอบตนเองประกอบไม่มีผู้ปกครองคอยดูแล ซึ่งต่างจากนิสิตที่พักกับบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่รู้สึกอบอุ่นจึงทำให้มีการปฏิบัติตนด้านทานที่น้อยกว่า ดังนั้น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจึงควรจัด

กิจกรรมเพื่อส่งเสริมหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในรูปแบบต่างๆ ให้ครอบคลุมนิสิตทุกกลุ่ม ทั้งกิจกรรมในระดับคณะ สาขาวิชา รวมทั้งสอดแทรกเรื่องของหลักการปฏิบัติตามหลักธรรม ในการสอนรายวิชาทุกรายวิชา สร้างความเข้มแข็งภายในตนของนิสิตสามารถเป็นที่พึ่งให้กับตนเองและผู้อื่น ในการจัดกิจกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตในมหาวิทยาลัย

3 ผลการรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะ พบว่า นิสิตยังขาดความเข้าใจในการปฏิบัติตามหลักธรรม ก่อให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนทั้งในแง่ของการปฏิบัติและทัศนคติที่ผิดต่อหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะในเรื่องของทาน ศีล และภาวนา ควรให้การศึกษาให้เกิดความรู้เข้าใจและปลูกจิตสำนึกให้นิสิตมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม รณรงค์ให้บริเวณสถานศึกษาและโดยรอบเป็นแหล่งปลอดอบายมุข (สุรา บุหรี่ การพนัน ฯลฯ) ตลอดจนจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับนิสิตใหม่ สร้างความผูกพันระหว่างรุ่นพี่และรุ่นน้อง จัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกันกับชุมชนรอบๆ มหาวิทยาลัย ทำกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ เพื่อเปิดรับมหาวิทยาลัยสู่ชุมชน ซึ่งนิสิตจะได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง

4 ควรจัดให้มีการศึกษารายวิชาพระพุทธศาสนาหรือมีการสอดแทรกหลักธรรมในรายวิชาของแต่ละคณะตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หรือส่งเสริมกิจกรรมพิเศษเกี่ยวกับภาวนา เพื่อเป็นการสอดคล้องกับการเรียนรู้จากวิถีชีวิต สังคม ชุมชนและครอบครัว ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตระดับปริญญาตรี จึงควรมีการศึกษาในลักษณะเดียวกันกับกลุ่มของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลภาพรวมของมหาวิทยาลัย ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดเป้าหมาย และแนวทางในการที่จะใช้วางแผนงานพัฒนาการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตต่อไป

2 ควรที่จะมีการศึกษากลุ่มตัวอย่างในตัวแปรอื่นๆ ที่อาจส่งผลต่อการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ความต้องการ แรงจูงใจ เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะสามารถนำไปพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของนิสิต

3 ควรที่จะมีการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ ทั้งของรัฐและของเอกชน เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามหลักธรรม ของกลุ่มประชากรในวงกว้างขึ้น

4 ควรจะมีการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในทุกช่วงวัย ทั้งในช่วงวัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ เพื่อจะได้มองเห็นภาพรวมการปฏิบัติตามหลักธรรมที่ชัดเจนขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา (2540) คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา กรุงเทพฯ กรมการศาสนา
- (2541) กรมการศาสนา สหุทธวรรษแห่งการพัฒนา กรุงเทพฯ โรงพิมพ์กรมการศาสนา
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545) การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ ธรรมสภา
- กรทิพย์ วัชรปัญญาวงศ์ (2545, พฤษภาคม-สิงหาคม) วิจารณ์กับการแต่งกาย วารสารสุขโขทัยธรรมมาธิราช 15(2) 25
- กรรณิการ์ พินศิริกุล (2521) การสำรวจปัญหาการเรียน สังคม และส่วนตัว ของนักเรียนโรงเรียนสารพัดช่างในกรุงเทพมหานคร ปริญญานิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- กฤติกา ลีลาพตะ (2544) การศึกษาความนิยมไทยและแนวทางในการเสริมสร้างความนิยมไทยของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปริญญานิพนธ์ กศ ม (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- กิตติรัตน์ ทับทวี (2534) การศึกษาทัศนะของอาจารย์และนักศึกษาต่อการจัดกิจกรรมนักศึกษาในวิทยาลัยที่สังกัดกองวิทยาลัยเกษตรกรรม กรมอาชีวศึกษา ในภาคใต้ ปริญญานิพนธ์ กศ ม (การอุดมศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- คณาจารย์แห่งโรงพิมพ์เสียงเชียงใหม่ (2534) นวโกวาท(ฉบับมาตรฐาน) กรุงเทพฯ เสียงเชียงใหม่
- คณะอนุกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543) ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- คณะกรรมการนิตระดับบัณฑิตศึกษา (2545) การศึกษาคือความเจริญงอกงาม กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- คณะทำงานจัดทำแนวทางการทำกิจกรรมนอกหลักสูตร เพื่อเรียนรู้คุณธรรมและจริยธรรม โครงการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย (2543) การจัดกิจกรรมนิสิตนักศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับบัณฑิตอุดมคติไทย กรุงเทพฯ ทบวงมหาวิทยาลัย
- คณที สูงสถิตตานนท์ (2518) ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิทยานิพนธ์ คม (การอุดมศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ่ายเอกสาร
- คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา (2544) นโยบายด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านการศึกษาของรัฐบาล (ออนไลน์) แหล่งที่มา http://www.onec.go.th/policy/policy_g.htm วันที่สืบค้น 3 มีนาคม 2547
- คึกฤทธิ์ ปราโมช (2539) รายงานการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง"วิชาศึกษาทั่วไปของหลักสูตรการศึกษา ระดับปริญญาตรี" กรุงเทพฯ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย

- คุณ โทษณ์ (2545) พุทธศาสนากับสังคมและวัฒนธรรมไทย กรุงเทพฯ โอเดียนสโตร์
- งามตา วรินทร์านนท์ (2536?) ลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของบิดามารดาที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร รายงานการวิจัยฉบับที่ 50 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- จารุบุตร ฟาร์มขาว (2525) การจัดกิจกรรมนักศึกษาของวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปรินญาณิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- จิรวัฒนา มั่นยืน (2536) ประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพุทธศาสนาและทางจิตของนิสิตในกรุงเทพมหานคร ปรินญาณิพนธ์ วท ม (พฤติกรรมศาสตร์) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- จินตนา ยูพันธุ์ (2527) การเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ กรุงเทพฯ ภาควิชาพยาบาลศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จุฑาทิพย์ โอสถานนท์ (2533) ปัญหาในการใช้ห้องสมุดของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต วิทยานิพนธ์ อ ม (บรรณารักษ์) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ่ายเอกสาร
- เจียบ ไทยยั้ง (2520) การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ปรินญาณิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ชวลิต ศิริภรณ์ (2546) จริยธรรมนำระเบียบสังคม กรุงเทพฯ โรงพิมพ์กรมศาสนา
- โชติ จินตแสง (2541) คุณค่าของพุทธศาสตร์ต่อสังคมไทย ในทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปรินญาณิพนธ์ กศ ม (การอุดมศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- ฐานันดร ปิยะศิริศิลป์ (2534, เมษายน) "วัยรุ่นกับการอารมณ์เศร้าและการฆ่าตัวตาย" ข่าวสุขภาพจิต 11(4) 44
- ณัฐพล แนวจำปา (2540) การปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ปรินญาณิพนธ์ กศ ม (การอุดมศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- ณัฐติยา จตุรนาถกุล (2541) ปัญหาของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพระนครเหนือ ระดับปวส หลักสูตร 2 ปี (รอบเช้า) ปรินญาณิพนธ์ กศ ม (การอุดมศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- ดำรงค์ พลโกชน (2544) การศึกษาการใช้วิธีการเผยแผ่พุทธศาสนาของเจ้าอาวาสในจังหวัดร้อยเอ็ด ปรินญาณิพนธ์ กศ ม (การบริหารศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2539) รายงานการวิจัยการควบคุมอิทธิพลของสื่อมวลชนของครอบครัวกับจิตลักษณะที่สำคัญของเยาวชนไทย กรุงเทพฯ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- ดวงพร พิณรุธิ์ (2545) การศึกษาให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและความรู้สึกผิดชอบของเด็กและเยาวชน
ที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดกรุงเทพมหานคร ปริญญาโท กศ ม (จิตวิทยาพัฒนาการ)
กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภายใต้เอกสาร
- ทศพล ขำจิตรสุทธิ (2540) รายงานการวิจัยเรื่องลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
การศึกษาติดตามผล กรุงเทพฯ ฝ่ายวางแผนและพัฒนา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ทววมหาวิทยาลัย (2543) สรุปโครงการส่งเสริมกิจกรรมนักศึกษาปีงบประมาณ 2542 กรุงเทพฯ
ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์
- ทองเรียน อมรัชกุล (2525) “การบริหารกิจการนิสิต ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ” ใน เอกสารการ
นิเทศการศึกษา ฉบับที่ 244 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู กรุงเทพฯ จงเจริญ
การพิมพ์
- ทัศนีย์ คำเสมอ (2545) การศึกษาเกี่ยวกับความนิยมไทยของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปริญญาโท กศ ม (การอุดมศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ภายใต้เอกสาร
- ทัศนีย์ ศิริวัฒน์ (2541, กรกฎาคม-ธันวาคม) การศึกษาปัญหาของนักศึกษามหาวิทยาลัยกำแพง วิจัย
1(2) 12
- ทิพาพร ลิขิตกุล (2544) การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับการอบรมเลี้ยงดูของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
วิทยานิพนธ์ ศษ ม (พื้นฐานการศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
รามคำแหง ภายใต้เอกสาร
- เทอดศักดิ์ สถาปัตตานนท์ (2524) ข้อบังคับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒว่าด้วยกิจกรรมนิสิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พศ 2523 และการจัดกิจกรรมนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พิษณุโลก ในทัศนะของอาจารย์และนิสิต ปริญญาโท กศ ม พิษณุโลก บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภายใต้เอกสาร
- ธรรมทาส พานิช (ม ป ป) พระพุทธศาสนาสำหรับผู้เริ่มต้นศึกษา กรุงเทพฯ พิมพ์อำเภอ
- ธิดา จตุรงค์ (2546) การศึกษาลักษณะนิสัยของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปริญญาโท กศ ม (การอุดมศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ภายใต้เอกสาร
- ธีระ นทีวุฒิ (2521) การศึกษาความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตของนิสิตจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย
ปริญญาโท กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภายใต้เอกสาร
- นันทา จงศิริโชค (2528) การศึกษาความต้องการของนักศึกษาอาชีวศึกษาต่อการบริการของสมาคม
ผู้ประกอบการและครู ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ สส ม กรุงเทพฯ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ภายใต้เอกสาร
- นิพนธ์ เทียมทิพาบุญกร (2527) ทศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์
ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปและวัฒนธรรม) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภายใต้เอกสาร

- นิพนธ์ เจิมจำนงค์ (2542) การศึกษาวิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนตามแนวทางพระพุทธศาสนา ศึกษาเฉพาะสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี ปริญญา สังคมศาสตรมหาบัณฑิต (อาชีววิทยาและงานยุติธรรม) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ภายใต้เอกสาร
- นิมิต โออุไร (2538) การศึกษาที่พำนักอาศัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ในแขวงหัวหมาก วิทยานิพนธ์ คพม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภายใต้เอกสาร
- นิรมล จำลอง (2540) การศึกษาผลสัมฤทธิ์การเป็นพุทธศาสนิกชน และความรู้สึกที่มีต่อพุทธศาสนาของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการฝึกโดยใช้ชุดกิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัยความเป็น พุทธศาสนิกชน ปริญญานิพนธ์ กศ ม (การมัธยมศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภายใต้เอกสาร
- นิรันดร์ จุลทรัพย์ และพยัต คงศรีแก้ว (2536) รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาส่วนตัว สังคมและการเรียนของนิสิตภาคสมทบ หลักสูตร 4 ปี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้ ปีการศึกษา 2534 สงขลา ม ป พ
- บุปผา การ์ิเวท (2527) สภาพแวดล้อมสังคมกลุ่มเพื่อนในทัศนะของนักศึกษา มหาวิทยาลัย รามคำแหงที่คาดว่าจะสำเร็จการศึกษา ปริญญานิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภายใต้เอกสาร
- บุญชัย เสริญวงศ์สัตย์ (2536) การศึกษาปัญหาของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีการศึกษา 2535 วิทยานิพนธ์ กศ ม (การบริหารการศึกษา) ขอนแก่น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ภายใต้เอกสาร
- บุญมา วาจาสัตย์ (2537) การศึกษาปัญหาของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา ในเขตการศึกษา 9 วิทยานิพนธ์ ศษ ม (การบริหารการศึกษา) ขอนแก่น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ภายใต้เอกสาร
- ปภากร สุวรรณธาดา (2538) การศึกษาความต้องการที่พำนักอาศัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยานิพนธ์ คพ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภายใต้เอกสาร
- ประจักษ์ ลิ้มสุวรรณ (2530) ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาคหกรรม เกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาเคมีประยุกต์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา ภาคใต้ วิทยานิพนธ์ ค ม (การอุดมศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ภายใต้เอกสาร
- ประภาศรี สีหอำไพ (2539) อิทธิพลของพระพุทธศาสนาในการพัฒนาสำนึกความเป็นไทย ของ นักเรียนโรงเรียนวัดไทยในสหรัฐอเมริกา โครงการวิจัยเงินทุนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เฉลิมฉลองสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย
- ประยูรศรี มณีสร (2536) จิตวิทยาวัยรุ่น ภาควิชาจิตวิทยาและแนะแนว คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูจันทระเกษม

- ประเวศ วะสี (2543ก) ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- (2543ข) แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ กรุงเทพฯ บริษัทพิมพ์ดี จำกัด
- (2547) ยุทธศาสตร์พระพุทธศาสนากับการพัฒนาประเทศไทย (ออนไลน์) แหล่งที่มา <http://www.semsikkha.org/article/article.php> วันที่สืบค้น 9 มีนาคม 2547
- ปราณี ศิริจันทร์ (2541, มกราคม - ธันวาคม) ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อพระพุทธศาสนาในระหว่าง พ.ศ. 2530-2540 วารสารรามคำแหง 18(1-4) 227
- พนม พงษ์ไพบูลย์, และคนอื่นๆ (2546). รวมกฎหมายการศึกษาเข้าสู่โครงสร้างใหม่ กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ วัฒนาพานิช
- พรชูลี อาชวอำรุง (2525) นิสิตนักศึกษาหลักการปัญหาและแนวปฏิบัติ กรุงเทพฯ โอเดียน สโตร์
- พรทิพย์ ยุกตานนท์ (2541) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การสนับสนุนทางสังคม การบรรลุลูกตามขั้นพัฒนาการและพฤติกรรมพลเมืองดีของเด็กตอนกลางในภาคใต้ วิทยานิพนธ์ วทม (จิตวิทยา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถ่ายเอกสาร
- พิณทิพย์ วังเกล็ดแก้ว (2547) การศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปริญญาโท กศม (การอุดมศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- พระญาณโรดม (ประยูร สนตกุลโร) (2534) พระพุทธศาสนากับเวลา 10 นาที กรุงเทพฯ โรงพิมพ์การศาสนา
- พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2527) ชาวพุทธกับชะตากรรมของสังคม พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
- (2529) การศึกษาของคณะสงฆ์ ปัญหาที่รอทางออก กรุงเทพฯ เรือนแก้วการพิมพ์ ถ่ายเอกสาร
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2531) พระพุทธศาสนาในเอเชีย กรุงเทพฯ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- (2536) พุทธศาสนิกกับชาติไทย กรุงเทพฯ โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- (2536) ปฏิบัติธรรมให้ถูกทาง พิมพ์ครั้งที่ 26 กรุงเทพฯ สหธรรมิก
- พระธรรมปิฎก (ป อ ปยุตโต) (2539ก) การพัฒนาที่ยั่งยืน กรุงเทพฯ สหธรรมิก
- (2539ข) การศึกษาเพื่ออารยธรรมที่ยั่งยืน พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ สหธรรมิก
- (2539ค) แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ในรายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง วิชาศึกษาทั่วไปของหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี หน้า 12-35 กรุงเทพฯ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย
- (2542) พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม กรุงเทพฯ โรงพิมพ์กรมศาสนา
- (2543) พุทธธรรม พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพฯ โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

- พระธรรมปิฎก(ป อ ปยุตโต) (2543) พจนานุกรมพุทธศาสนา ฉบับประมวลศัพท์ ครั้งที่ 9
กรุงเทพฯ โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- (2546) ต้องฟื้นฟูวัด ให้ชนบทพัฒนาสังคมไทยจึงจะก้าวหน้าได้มั่งคั่ง กรุงเทพฯ โรงพิมพ์กรมศาสนา
- พระเทพโสภณ (ประยูร ธมมจิตโต) (2546) ทิศทางการศึกษาไทย พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระมหาสมชาย เจริญกิจ (2540) วัดในพระพุทธศาสนาที่พึงประสงค์ ศึกษาเปรียบเทียบ ลักษณะและกิจกรรมของวัดในพระพุทธศาสนาที่พึงประสงค์กับสภาพความเป็นจริงของวัด ในสังคมไทยในปัจจุบัน วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต (ศาสนาเปรียบเทียบ) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ถ่ายเอกสาร
- พระมหาภุชญา นันทเพชร (2540) ทศนคติของพระสงฆ์ต่อบทบาทการพัฒนาสังคม วิทยานิพนธ์ พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ถ่ายเอกสาร
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542) สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2546) บทบาทของสถาบันพระพุทธศาสนากับการจัดการศึกษา กรุงเทพฯ บริษัท พิมพ์ดี จำกัด
- พระพิทยา เสวกพันธุ์ (2545) การนับถือพระพุทธศาสนาและชีวิตที่ดีในสังคมไทย กรณีศึกษา พุทธศาสนิกชนในกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศาสนาเปรียบเทียบ) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ถ่ายเอกสาร
- พระมหาบุญเรือน ปวงกโร (พิลาพันธุ์) (2542) การศึกษาวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องเมตตาใน พุทธปรัชญาเถรวาท แหล่งที่มา http://www.mcu.ac.th/site/in_SearchResult.php/ วันที่สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2549
- พิสิฐ เจริญสุข (2542) คู่มือการพัฒนาคุณภาพชีวิต กรุงเทพฯ โรงพิมพ์การศาสนา
- (2543) เบญจศีล-เบญจธรรม กรุงเทพฯ โรงพิมพ์การศาสนา
- พิมพ์มาส ตันต์เจริญรัตน์ (2532) ปัญหาของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาวิทยาเขตตาก ปริญญาโท กศ ม (การอุดมศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- พุทธทาสภิกขุ (2532?) เรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรม กรุงเทพฯ หจก จิงโก้ การพิมพ์
- (2533?) ทาน ศีล ภาวนา กรุงเทพฯ รุ่งแสงการพิมพ์
- ไพมณี เรืองจรรยา (2546) ปัญหาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต (การอุดมศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร

- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2524) การพัฒนาการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พิน ดอกบัว (2542) พระพุทธศาสนากับคนไทย กรุงเทพฯ โสภณการพิมพ์
- ภัทรพร สิริกาญจน (2531) เอกสารทางวิชาการเรื่อง "สามทศวรรษ ของการพัฒนามนุษย์ สังคม และเศรษฐกิจไทย" กรุงเทพฯ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ภายใต้เอกสาร
- มานพ พลไพรินทร์ (2534) คู่มือการบริหารกิจการคณะสงฆ์ กรุงเทพฯ ชุติมาการพิมพ์
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2544) เอกสารประกอบการอบรมสัมมนาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ ผู้นำ สังคมในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย กรุงเทพฯ สำนักเสริมศึกษาและบริการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2545) ทศนคติต่อจริยธรรมในการดำเนินชีวิตของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แหล่งที่มา <http://www.ba.cmu.ac.th/วันที่สืบค้น> 15 กุมภาพันธ์ 2549
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2540) คู่มือหลักสูตรระดับปริญญาตรมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2540 กรุงเทพฯ วิชัยพาณิชย์และการพิมพ์
- (2540) 48 ปีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- (2542) คู่มือหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป (พ.ศ. 2542) กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- (2543) รายงานประจำปี 2543 กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- (2545) คู่มือการเรียนระดับปริญญาตรี ประจำปีการศึกษา 2545 กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- (2546) โครงการส่งเสริมอุดมการณ์ "ปราชญ์ผู้ทรงศีล" กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- (2547) คู่มือการศึกษาหลักสูตรกศบ 2547-2548 กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- (2547) อดีตเพื่ออนาคต วาระ 55 ปี มศว กรุงเทพฯ สันติศิริการพิมพ์
- มณี พยอมยงค์, เพ็ญศรี ดูก, และคนอื่น ๆ (2536) ความเชื่อของชาวไทย ใน วัฒนธรรมพื้นบ้าน คติความเชื่อ พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ยี่สุน เสรีบุรณะพงศ์ (2526) การศึกษาปัญหาส่วนตัว สังคม และการเรียนของนิสิตต่างจังหวัด ซึ่ง กำลังศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในกรุงเทพมหานคร ปริญญาโท กศม (การแนะแนว) กรุงเทพฯ บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภายใต้เอกสาร
- ยุทธ ไถยวรรณ (2544) สถิติสำหรับการวิจัย กรุงเทพฯ ราชภัฏพระนคร
- ยุวดี เทียรหมประสิทธิ์ (2536) เอกสารประกอบการสอนจิตวิทยาวัยรุ่น กรุงเทพฯ ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- รัตนา ตั้งชลทิพย์ (2530) ผลของการฝึกสมาธิแบบชาวพุทธต่อสุขภาพจิตของเด็กวัยเรียน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาคลินิก) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ภายใต้เอกสาร

- ละอองทิพย์ เหมะ (2532) การเปรียบเทียบลักษณะนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำแนกตามสาขาวิชา วิทยานิพนธ์ คม (การอุดมศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภายใต้เอกสาร
- ลาวัญญ์ พุ่มพวง (2531) ความเพียงพอของหนังสือในห้องสมุดวิทยาลัยครูบุรีรัมย์ วิทยานิพนธ์ คม (การอุดมศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตมหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภายใต้เอกสาร
- เลิศพร ภาระสกุล (2516) 'การอบรมระเบียบสังคมของเยาวชนภายในประเทศ' เยาวชนไทย กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วฤชายั ฤกษ์เมธ (2546) ทักษะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีต่อการจัดกิจกรรมนิตยของมหาวิทยาลัยในรูปแบบกิจกรรมบังคับ ปรินญาณินพนธ์ กศ ม (การอุดมศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภายใต้เอกสาร
- วชิรญาณวโรรส สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา (2535) นวโกวาท พิมพ์ครั้งที่ 77 กรุงเทพฯ มหามกุฏราชวิทยาลัย
- วลีวรรณ ศิริเดชะวิวัฒน์ (2536) ปัญหาของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคเหนือ วิทยานิพนธ์ คศ ม (การบริหารการศึกษา) พิษณุโลก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ภายใต้เอกสาร
- วรรณา ปุรณาโชติและวัชร ทรัพย์มี (2527) ปัญหาของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยและการให้บริการคำปรึกษาแนะแนว กรุงเทพฯ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วิทย์ เวศเวทย์ และเสถียรพงษ์ วรรณปก (2533) ส 048 พระพุทธศาสนา พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพฯ อักษรเจริญทัศน์
- วิลาวรรณ จารุชัยนิวัฒน์ (2531) ปัญหาและความต้องการของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยานิพนธ์ คม (การอุดมศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภายใต้เอกสาร
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา และคนอื่นๆ (2527) รายงานการวิจัยเรื่องนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา กรุงเทพฯ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- (2530ก) บุคลากรนิสิตนักศึกษา กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- (2530ข) อุดมศึกษา กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- (2544) การพัฒนานิสิตนักศึกษา กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วัชรินทร์ แก้วลา (2531) สภาพแวดล้อมสังคมกลุ่มเพื่อนในทัศนะของนักศึกษามหาวิทยาลัยครูนครราชสีมา ปรินญาณินพนธ์ กศ ม (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภายใต้เอกสาร
- ศิริลักษณ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2523) การศึกษาปัญหาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2522 ปรินญาณินพนธ์ กศ ม (การแนะแนว) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภายใต้เอกสาร

- สมเด็จพระสังฆราช (วาสน์ วาสโน) (2534) ความเข้าใจเรื่องศาสนา กรุงเทพฯ โรงพิมพ์
ชวนพิมพ์
- สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (2540) คู่มือวิทยากรอบรมพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส
กรุงเทพฯ อาหารการพิมพ์
- สถิตย์ ศิลปชัย (2542) เทศกาลและพิธีกรรมพระพุทธศาสนา กรุงเทพฯ มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย
- สวางจิตร์ ศรีระชา (2542) ชีวิตนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยานิพนธ์ ค ม
(การอุดมศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ถ่ายเอกสาร
- สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (2547) กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวง
ยุติธรรม (ออนไลน์) แหล่งที่มา <http://www.matichon.co.th> วันที่สืบค้น 26 พฤษภาคม
2547
- สมทรง ปุณฺณฤทธิ์ (2544) วิธีทำบุญ ฉบับสมบูรณ์ พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์
สุภาพใจ
- สมพงษ์ จิตระดับ (2547) เด็กไทยยุคใหม่ไร้น้ำใจ ไม่รู้จักพอ มุ่งหาความสุขใส่ตัว (ออนไลน์)
แหล่งที่มา <http://www.matichon.co.th/QOL/viewnews.asp?newsID=4619478127360>
วันที่สืบค้น 9 มีนาคม 2547
- สมหญิง สารโกศล (2535) สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานหอพักนักศึกษาของมหาวิทยาลัย
ขอนแก่น วิทยานิพนธ์ ศศ ม (การบริหารการศึกษา) ขอนแก่น บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น ถ่ายเอกสาร
- สมบัติ มาสุข (2541) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การสนับสนุนทางสังคมการบรรลุงาน
ตามขั้นพัฒนาการและพฤติกรรมพลเมืองดีของวัยเด็กตอนกลางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
วิทยานิพนธ์ ทม (จิตวิทยา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถ่ายเอกสาร
- สาโรช บัวศรี (2531?) ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ปราชญ์ผู้ทรงศีล กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ
- (2544ก) การศึกษาปรัชญาการศึกษา ประชาธิปไตยและจริยธรรม แปลโดย สุนทร
โคตรบรรเทา กรุงเทพฯ สุวีระยาสาส์น
- (2544ข) ปรัชญาการศึกษาสำหรับประเทศไทย จุดบรรจบระหว่างพุทธศาสนากับประชาธิปไตย
แปลโดย สุนทร โคตรบรรเทา กรุงเทพฯ สุวีระยาสาส์น
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2533) รายงานวิจัยเรื่องระบบอุดมศึกษาไทย
พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
- สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย (2537) การพัฒนางานแนะแนวเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา
กรุงเทพฯ กองบริการการศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537) แผนแม่บทปรีณรงค์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย
พ.ศ. 2537 กรุงเทพฯ นีลนารากการพิมพ์

- (2543, 1 กุมภาพันธ์) การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทางการศึกษาในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก
ไทยโพสต์ หน้า 13
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2546) รวมเรื่องพุทธศาสนพิธีสำหรับนักธรรมและธรรมศึกษา
ชั้นตรี-โท กรุงเทพฯ โรงพิมพ์กรมศาสนา
- สำเนา ขจรศิลป์ (2537) มิติใหม่ของกิจการนักศึกษา 1 พื้นฐานและบริการนักศึกษา กรุงเทพฯ
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
- สุภาพรณ ณ บางช้าง (2535) พุทธธรรมที่เป็นรากฐานสังคมไทยก่อนสมัยสุโขทัยถึงก่อนเปลี่ยนแปลง
การปกครอง กรุงเทพฯ โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย
- สุทธิพงศ์ ดันตยาพิศาลสุทธิ (2533) พระพุทธศาสนากับการศึกษาของชาติ พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพฯ โรงพิมพ์การศาสนา
- สุพัทธา สุภาพ (2536) สังคมและวัฒนธรรมไทย พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิช
- สุเม การศรีทอง, ประชุม วิบูลย์ศิลป์ และทิวา ยานไกล (2545) ความสำเร็จในการปฏิบัติการกิจของวัด
ศึกษาเฉพาะกรณีวัดไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดตราด กรุงเทพฯ บริษัท พริกหวานกราฟฟิค
- สุภัทรา เอื้อวงศ์ (2525) การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในสถาบันพยาบาล
สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย วิทยานิพนธ์ ค ม (จิตวิทยา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ่ายเอกสาร
- สุชีพ ปุญญานุภาพ (2511) คุณลักษณะแห่งพระพุทธศาสนา กรุงเทพฯ เพื่ออักษร
- สุภา อุทโท (2541) บทบาทของพระสงฆ์ไทยใน 2 ทศวรรษหน้า (2541-2560) ปริญญานิพนธ์
กศ ม (พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต) กรุงเทพฯ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ถ่ายเอกสาร
- สุจินต์ ยมศรีเคน (2536) ปัญหาของนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัย
พยาบาล กระทรวงสาธารณสุข ปีการศึกษา 2535 วิทยานิพนธ์ กศ ม (การบริหาร
การศึกษา) พิษณุโลก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถ่ายเอกสาร
- สุมาลี ดิยศิวาพร (2530) ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาวิชาเอกพลศึกษาเกี่ยวกับปัญหา
การเรียนการสอน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ในวิทยาลัยพลศึกษา วิทยานิพนธ์
ค ม (การอุดมศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ่ายเอกสาร
- สุวรรณ สุขสมภักดิ์ (2530) สภาพแวดล้อมวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาวิทยาเขตเกษตร
นครศรีธรรมราชในทัศนะของนักศึกษา อาจารย์และผู้บริหาร ปริญญานิพนธ์ กศ ม
(การแนะแนว) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- สุรศักดิ์ มวงทอง (2543) พุทธธรรมกับภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ ศึกษาเฉพาะกรณีกำนันผู้ใหญ่บ้าน
จังหวัดนครศรีธรรมราช แหล่งที่มา <http://www.lib.ru.ac.th/rms/thaiview.html/> วันที่
สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2549
- สุวิภา ภาคย์อิต (2547) การพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองด้วยกิจกรรมกลุ่มของนิสิตมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ปริญญานิพนธ์ วท ม (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์) กรุงเทพฯ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร

- เสถียร พันธรั้งมี (2542) ศาสนาเปรียบเทียบ ครั้งที่ 8 กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์สุภาพใจ
- ไสว มาลาทอง พร้อมคณะ (2542) การศึกษาจริยธรรม กรุงเทพฯ โรงพิมพ์การศาสนา
- วิทย์ เวศทเวทย์ และเสถียรพงษ์ วรรณปก (2533) ส 048 พระพุทธศาสนา พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพฯ อักษรเจริญทัศน์
- อดิศร พงษ์ศรี (2546) การใช้ชีวิตภายในมหาวิทยาลัยของนิสิตปริญญาตรี คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปริญญาโท กศ ม (การอุดมศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทยเอกสาร
- อดุลย์ วิริยะเวชกุล (2529, พฤษภาคม) นักศึกษาแพทย์กับนิสิตเฝ้ารู้ สารศิริราช 38 385-386
- อมร โสภณวิเชษฐวงศ์และกวี อิศริวรรณ (2535) ส 049 พระพุทธศาสนา ม 4 กรุงเทพฯ วัฒนาพานิช
- อมรวิชช์ นาครทรรพ (2546) สังคมเสื่อมทรามทำเด็กซึมซับและแสดงออกเชิงลบ (ออนไลน์) แหล่งที่มา <http://www.manager.co.th/QOL/viewNews.asp?newsid=4684589974283> วันที่สืบค้น 8 มีนาคม 2547
- อุกฤษฏ์ มนูญจันทร (2544) ความพึงพอใจของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ที่มีต่อการให้บริการในงานกิจการนิสิตและสวัสดิการ ปริญญาโท กศ ม (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทยเอกสาร
- อนุ อนุศาสนนันท์ (2537) การศึกษาปัญหาของนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประถมทชั้นเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียง ปริญญาโท กศ ม (การศึกษาผู้ใหญ่) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทยเอกสาร
- อำนาจ หงษา (2545) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตภายในมหาวิทยาลัยของนิสิตปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปริญญาโท กศ ม (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทยเอกสาร
- อรุณ จันทวานิช (2543) การปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- อำไพพรรณ พุ่มศรีสวัสดิ์ (2529) ปัญหาและความต้องการบริการด้านกิจการนักศึกษาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ระดับปริญญาตรี ณ ศาลายา วิทยานิพนธ์ ศศ ม (ศาสนาเปรียบเทียบ) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ทยเอกสาร
- Burgess, Donald (1982, August) "A Study of the Relationships Between School Climate and Teacher Morale in Urban Secondary School" *Dissertation Abstracts International* 43(2) 311-A
- Cogan, Morris L (1975, January) Studies Of Teacher Behavior, *The Journal of Experimental Education* 43 (3) 135

- Cornwall, M (1989,January) The Social Bases of Religion A Study of Factors Influencing Religious Belief and Commitment *Review of Religious Research* 29 (15) 44-56
- Feldrman, Kenneth A and Theodore M (1970, June) *The Impact of College on Students* San Francisco Jossey – Badd Inc
- Gowin,Charles Barry (1983,December) "A study of teacher moral in southern Illinois" *Dissertation Abstracts International* 43(12) 3852-A
- Jones, V and James R Morris (1956, May) "Relations of Temperament to the Choice of Values" *Journal of Abnormal Social Psychology* 53(18) 345
- Mc Maanis, D L "Effects of Peer-Models VS (1974) Adults – Models and Social Reinforcement on Intentionality of Children's Moral Judgments," *Journal of Psychology* 25(14) 141
- Ryans,D G and others (1970) *Characteristic of Teachers* Washington D C American Council on Education,
- Romine,Stephen (1954, December) Student and Faculty Perception of Effective University Instructional Climates, in *The Journal of Educational Research* 68(22) 139-143
- Yamane Taro (1970) *Statistics An Introductory Analysis* Tokyo Harper International

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

1 พระราชรัตนมงคล (มนตรี อภิมนต์โก)	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง วัดบวรนิเวศวิหาร
2 รศ ดร เพ็ญแข ประจวบปัจจนึก	อาจารย์พิเศษ สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3 ดร ชลวิทย์ เจียรจิตต์	อาจารย์ประจำ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ
4 อาจารย์ทศพล กฤตยพิสิฐ	อาจารย์ประจำ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ
5 อาจารย์ สมปอง ใจดีเนย	อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร 5731

ที่ ศธ 0519 12/ 166 5

วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะสังคมศาสตร์

เนื่องด้วย พระประสิทธิ์ จันทหาร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การปฏิบัติตามหลักกรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนอง โลหิตวิเศษ และ อาจารย์กัมปนาท บริบูรณ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย ขอเรียนเชิญ อาจารย์ชลวิทย์ เจียรจิตต์ และ อาจารย์ทศพล กฤตยนิษฐ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม การปฏิบัติตามหลักกรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ พระประสิทธิ์ จันทหาร และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญสิริ จีระเชชากุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0519 12/ ๒๕๕ ๔

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๕ กุมภาพันธ์ 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

นัยสการ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศฯ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย พระประสิทธิ์ จันทาหาร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาคูโหล
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทาง
พระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนอง โลหิตวิเศษ
และ อาจารย์กัมปนาท บริบูรณ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย
ขออาราธนาเชิญ พระราชรัตนมงคล (มนตรี อภิมนติโท) เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามการปฏิบัติตน
ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากพระคุณเจ้า ได้โปรดพิจารณาให้ พระราชรัตนมงคล (มนตรี
อภิมนติโท) เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ พระประสิทธิ์ จันทาหาร และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

นัยสการมาด้วยความเคารพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จิระเชษฐกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ โทรศัพทน์ มือถือ 06-9953779

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร 5731

ที่ ศธ 0519 12/155/

วันที่ ๙๕ กุมภาพันธ์ 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย พระประสิทธิ์ จันทาหาร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนอง โลหิตวิเศษ และ อาจารย์กัมปนาท บริบูรณ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย ขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์เพ็ญแข ประจันปัจจนึก และ อาจารย์สมปอง ใจดีเฉย เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบแบบสอบถามการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ พระประสิทธิ์ จันทาหาร และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มจว โทร 5731

ที่ ศธ 0519 12/ 1965

วันที่ ๙ มีนาคม 2548

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

เนื่องด้วย พระประสิทธิ์ จันทหาร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาวุฒิปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนอง โลหิตวิเศษ และ อาจารย์กัมปนาท บริบูรณ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 ภาคปกติ จำนวน 35 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2548

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ พระประสิทธิ์ จันทหาร ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

/s/

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จิระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร 5731

ที่ ศธ 0519 12/1469

วันที่ ๘ มีนาคม 2548

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะวิทยาศาสตร์

เนื่องด้วย พระประสิทธิ์ จันทาหาร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนอง โลหิตวิเศษ และ อาจารย์กัมปนาท บริบูรณ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 ภาคปกติ จำนวน 109 คน ตอบแบบสอบถามการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2548

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ พระประสิทธิ์ จันทาหาร ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มสว โทร 5731

ที่ ศธ 0519 12/ 1466

วันที่ ๙ มีนาคม 2548 -

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะสหเวชศาสตร์

 เนื่องด้วย พระประสิทธิ์ จันดาหาร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนอง โลหิตวิเศษ และ อาจารย์กัมปนาท บริบูรณ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 ภาคปกติ จำนวน 10 คน คอบแบบสอบถามการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2548

 จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ พระประสิทธิ์ จันดาหาร ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญสิริ จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร 5731

ที่ ศธ 0519 12/ 1464

วันที่ ๕ มีนาคม 2548

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะพลศึกษา

เนื่องด้วย พระประสิทธิ์ จันทหาร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนอง โลหิตวิเศษ และ อาจารย์กัมปนาท บริบูรณ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - 4 ภาคปกติ จำนวน 59 คน ตอบแบบสอบถามการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2548

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ พระประสิทธิ์ จันทหาร ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มสว โทร 5731

ที่ สธ 0519 12/ 1464

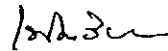
วันที่ ๔ มีนาคม 2548

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะทันตแพทยศาสตร์

เนื่องด้วย พระประสิทธิ์ จันดาหาร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนอง โลหิตวิเศษ และ อาจารย์กัมปนาท บริบูรณ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณี นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 – 4 ภาคปกติ จำนวน 14 คน คอบแบบสอบถามการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2548

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ พระประสิทธิ์ จันดาหาร ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญสิริ จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร 5731

ที่ ศธ 0519 12/1464

วันที่ ๑ มีนาคม 2548

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย พระประสิทธิ์ จันทหาร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษานิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนอง โลหิตวิเศษ และ อาจารย์กัมปนาท บริบูรณ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 ภาคปกติ จำนวน 55 คน คอบแบบสอบถามการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2548

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ พระประสิทธิ์ จันทหาร ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มสว โทร 5731

ที่ ศธ 0519 12/ 1464

วันที่ ๘ มีนาคม 2548

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะแพทยศาสตร์

เนื่องด้วย พระประสิทธิ์ จันทหาร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษานานาชาติ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนอง โลหิตวิเศษ และ อาจารย์กัมปนาท บริบูรณ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 ภาคปกติ จำนวน 36 คน ตอบแบบสอบถามการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2548

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ พระประสิทธิ์ จันทหาร ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มสว โทร 5731

ที่ ศธ 0519 12/ 1464

วันที่ ๒ มีนาคม 2548

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะสังคมศาสตร์

เนื่องด้วย พระประสิทธิ์ จันดาหาร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนอง โลหิตวิเศษ และ อาจารย์กัมปนาท บริบูรณ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 – 4 ภาคปกติ จำนวน 109 คน ตอบแบบสอบถามการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2548

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ พระประสิทธิ์ จันดาหาร ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

ข้อที่	การปฏิบัติตน	เกณฑ์การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปล ความหมาย
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	การทำบุญตักบาตร เนื่องในโอกาสต่างๆ เช่น วันเกิด วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันสงกรานต์ปีเก่าต้อนรับปีใหม่ ฯลฯ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
2	ทำบุญตักบาตรในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา-ออกพรรษา ฯลฯ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
3	ทำบุญถวายสังฆทานแด่พระสงฆ์ เช่น การถวาย เนื่องในงานมงคล-อวมงคล การบริจาคค่าน้ำ-ไฟ ฯลฯ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
4	การบริจาคทรัพย์ เช่น เงิน อาหาร เสื้อผ้าและเครื่องใช้สิ่งอื่นๆ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
5	การบริจาคอุปกรณ์ทางการศึกษา เช่น สมุด หนังสือ ชุดนักเรียน เป็นต้น แก่เด็กนักเรียนที่ขาดแคลน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
6	การให้ของขวัญแก่บุคคลที่เคารพ เช่น พ่อแม่ ครู อาจารย์ ญาติผู้ใหญ่ เนื่องในโอกาสพิเศษต่างๆ	0	1	1	0	1	3	0.6	ใช้ได้
7	การวางตนให้เป็นที่รักแก่ครูอาจารย์ รุ่นพี่ เพื่อน และบุคคลรอบข้าง	1	1	1	0	1	4	0.8	ใช้ได้
8	การแสดงออกถึงความมีน้ำใจต่อเพื่อน เช่น ให้ความช่วยเหลือด้านการเรียน การเงิน และเป็นธุระแทนเมื่อเพื่อนไม่สบาย	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
9	การแสดงออกถึงความมีน้ำใจต่อผู้อื่น เช่น ช่วยยกของหนัก การให้ทานแก่ผู้พิการ และการให้ที่นั่งแก่ผู้สูงอายุหรือเด็กบนรถประจำทาง เป็นต้น	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
10	รับฟังความคิดเห็นผู้อื่นด้วยความเต็มใจ	0	1	1	0	1	3	0.6	ใช้ได้
11	ยิ้มแย้มแจ่มใสและเป็นมิตรกับผู้อื่น	0	1	1	0	1	3	0.6	ใช้ได้
12	กล่าวขอโทษ เมื่อล่วงเกินผู้อื่นโดยไม่ตั้งใจ	1	0	0	1	0	2	0.4	คัดออก
13	รู้สึกสบายใจและให้อภัย เมื่อได้รับฟังคำขอโทษจากผู้อื่น	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
14	เมื่อทำผิดสามารถขอโทษได้โดยไม่มีความคับข้องใจ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
15	ปฏิบัติตามระเบียบของสังคมด้วยความเต็มใจ เช่น การไม่ส่งเสียงดังขณะอยู่ในห้องสมุด การเข้าแถวซื้ออาหาร เป็นต้น	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
16	การแนะนำตักเตือนผู้อื่นให้ประพฤติตนอยู่ในกรอบของศีลธรรมจริยธรรม กฎหมายบ้านเมือง กฎระเบียบของมหาวิทยาลัย เป็นต้น	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
17	ชักนำผู้ประพฤติผิดให้กลับตัวกลับใจ เช่น การทูลจิตสอบ การกล่าวร้ายต่อพ่อแม่-ครูอาจารย์	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

ข้อที่	การปฏิบัติตน	เกณฑ์การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลความหมาย
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
18	ประพฤติตนเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่น เช่น การไม่เที่ยวในเวลากลางคืน ไม่ดื่มสุรา ไม่เล่นการพนัน เป็นต้น	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
19	ช่วยบรรณรักษ์ให้มีการนิยมไทย กินของไทยใช้ของไทย	1	1	1	0	1	4	0.8	ใช้ได้
20	ด้านศิลปะ ไม่เบียดเบียนการดำรงชีพของผู้อื่น เช่น เปิดเพลงเสียงดัง คอยกันขณะเรียน เป็นต้น	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
21	ยอมรับการตัดสินใจของกลุ่มหรือบุคคลรอบข้าง	1	0	1	1	1	4	0.8	ใช้ได้
22	รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัยมีน้ำใจเป็นนักกีฬา	0	0	1	1	1	3	0.6	ใช้ได้
23	มีความเมตตาต่อผู้ที่ด้อยกว่า เช่น รุน้อง ผู้พิการ เด็ก	1	0	1	1	1	4	0.8	ใช้ได้
24	มีความเมตตาต่อสัตว์เลี้ยง เช่น ไม่กักขังไว้ในที่คับแคบให้อาหารถูกต้องตามเวลา ให้การดูแลรักษาเมื่อเจ็บไข้ เป็นต้น	1	0	1	1	1	4	0.8	ใช้ได้
25	ไม่ยั่วยุในการฆ่าและทรมานสัตว์ เช่น การฆ่าไก่-หมูเพื่อนำมาเป็นเครื่องไหว้เจ้า ไม่เข้าร่วมแข่งขันตกปลา กัดปลา ชนไก่ เป็นต้น	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
26	จะไม่ใช้สิ่งของของผู้อื่นทั้งเสื้อผ้า อุปกรณ์การศึกษา ก่อนได้รับอนุญาต	1	0	1	1	1	4	0.8	ใช้ได้
27	เมื่อเพื่อนให้หีบยืมทรัพย์สิน ทานได้ดูแลรักษาอย่างดี	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
28	สามารถส่งคืนทรัพย์สินที่หีบยืมตามเวลานัดหมาย	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
29	เมื่อนำส่งคืนเจ้าของทรัพย์สินมีสภาพสมบูรณ์	1	0	1	1	1	4	0.8	ใช้ได้
30	ไม่แกล้งเพื่อน เพราะอยากเล่นสนุก เช่น นำสิ่งของเพื่อนไปซ่อน แกล้งตวาดเป็นของตนเอง อ้าเพื่อน ฯลฯ	1	0	1	1	1	4	0.8	ใช้ได้
31	เป็นคนรักเดียวใจเดียวซื่อสัตย์และจริงใจ โดยประพฤติอยู่ในกรอบแห่งขนบธรรมเนียมประเพณี	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
32	ไม่สัมผัสร่างกายหรือโอบกอดกันในที่สาธารณะ เช่น ป้ายรถเมล์ สวนสาธารณะ บนรถประจำทาง ฯลฯ	1	0	1	1	1	4	0.8	ใช้ได้
33	แต่งกายสุภาพตามค่านิยมของสังคม เมื่อไปในสถานที่สำคัญ เช่น วัด หน่วยงานราชการ มหาวิทยาลัย ฯลฯ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
34	ไม่ใสกางเกงเอวต่ำหรือเสื้อผ้ารัดรูป เมื่อไปรวมกิจกรรมที่มีความสำคัญ เช่น กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมทางวิชาการ ฯลฯ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
35	การแต่งกายเรียบร้อยตามระเบียบของมหาวิทยาลัย	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
36	ระมัดระวังคำพูด เพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนใจผู้อื่น	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
37	ไม่พูดซ้ำเติมเพื่อนที่กำลังผิดหวัง	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

ข้อที่	การปฏิบัติตน	เกณฑ์การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลความหมาย
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
38	ไม่พูดให้ผู้อื่นเสียหาย เพื่อความสนุก เช่น พูดล้อเลียน นำความลับของเพื่อนมาเปิดเผย เป็นต้น	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
39	ไม่พูดให้เกิดความแตกแยก เช่น พูดโกหก พูดยุแหย่ พูดเรื่องที่ไร้สาระ เป็นต้น	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
40	พูดจาสุภาพ (ครับ ผม,ค่ะ,คะ) ตอพอแม่ ครูอาจารย์ญาติมิตรพี่น้อง เพื่อน และบุคคลรอบข้าง	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
41	สวัสดี ขอบคุณ ขอโทษ เป็นคำที่ได้พูดทุกวัน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
42	รักษามารยาทเมื่ออยู่ในห้องเรียน เช่น ไม่เลื่อนโต๊ะ ให้มีเสียงดัง ไม่พูดคุยโทรศัพท์ ไม่พูดคุยขณะฟังบรรยาย	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
43	ไม่พูดคำหยาบในที่สาธารณะ เช่น บนรถประจำทาง สถานที่ราชการ มหาวิทยาลัย ฯลฯ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
44	ไม่ดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ เช่น เหล้า เบียร์ ฯลฯ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
45	หลีกเลี่ยงการไปในสถานบันเทิงต่างๆ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
46	เต็มใจปฏิบัติตามมาตรการที่ห้ามเด็กและเยาวชนออกจากบ้านหลังเวลา 22.00 น. โดยไม่มีผู้ปกครอง	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
47	ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันทุกชนิด เช่น เกม ห่วย พนันฟุตบอล ฯลฯ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
48	ด้านภาวนา ฟังธรรมะจากสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ ทีวี่ เทป เป็นต้น	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
49	เข้าร่วมนิทรรศการที่เนื่องในวันสำคัญทางศาสนา	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
50	เข้าร่วมฟังการอภิปรายหรือการบรรยายจากพระภิกษุที่มีชื่อเสียง เช่น หลวงพ่อปัญญานันทะ พระธรรมปิฎก พระพยอม เป็นต้น	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
51	แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในเรื่องต่างๆ ทั้งด้านการเรียน ด้านสังคม ด้านศาสนา	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
52	ให้ความร่วมมือในโครงการต่างๆ ของมหาวิทยาลัย	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
53	ช่วยรณรงค์ ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษภัยของยาเสพติด ในสถานศึกษา	1	1	1	0	0	3	0.6	ใช้ได้
54	มีความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนา	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
55	ปฏิบัติตนตามหลักของศาสนาที่ว่า "ทำดีได้ชั่วได้ชั่ว"	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

ภาคผนวก ง
ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Alpha if Item Deleted
A1	183 4571	689 0202	2622		9197
A2	183 6857	681 1042	3991		9184
A3	184 2857	690 2689	2279		9201
A4	183 8000	672 9882	5628		9170
A5	184 3143	671 2807	5151		9173
A6	183 7429	677 5496	5283		9174
A7	183 0571	710 3496	- 0882		9214
A8	182 9714	707 7345	- 0244		9207
A9	183 3143	687 8101	3623		9187
A10	183 0857	687 4336	4087		9184
A11	182 6000	693 5412	3740		9188
A12	182 6857	694 1042	2582		9194
A13	182 9714	690 3815	2852		9193
A14	183 0857	670 6689	6234		9165
A15	183 2286	668 3580	6008		9165
A16	183 4000	695 5412	2574		9194
A17	183 9429	680 0555	4551		9179
A18	183 7714	677 2403	4084		9184
B19	183 8000	681 6941	4018		9184
B20	184 0000	685 5294	4052		9184
B21	183 2857	684 2689	6256		9175
B22	183 0571	676 3496	5260		9173
B23	182 7143	697 2689	2362		9195
B24	182 9143	684 0807	5126		9178
B25	183 1143	678 6336	5033		9176
B26	183 6857	675 2807	5189		9173
B27	182 9143	674 1395	7138		9164
B28	183 0000	677 6471	6516		9168

B29	182 8286	678 9697	6494	9170
B30	183 7429	682 2555	3951	9184
B31	183 1429	677 1849	4984	9175
B32	183 2857	686 7983	3302	9190
B33	183 0571	677 1731	5955	9170
B34	183 2286	681 2403	4094	9183
B35	183 4571	668 3731	5024	9174
B36	183 4000	663 8941	6660	9159
B37	183 1429	691 4202	2574	9196
B38	183 3714	675 7109	5825	9170
B39	183 1714	675 3815	5889	9169
B40	183 4286	690 3109	2828	9193
B41	183 0571	690 4084	2673	9195
B42	183 5714	688 2521	3697	9186
B43	183 4286	682 1345	3983	9184
B44	183 7714	674 4168	3170	9202
B45	183 5714	663 3109	5204	9172
B46	183 6000	666 0118	5006	9174
C47	183 8286	681 2639	2420	9212
C48	184 4857	681 0218	3168	9195
C49	184 4000	675 3059	4705	9177
C50	184 6857	672 9866	4632	9178
C51	183 7714	707 1815	- 0157	9214
C52	183 5714	688 3697	3219	9190
C53	183 9429	685 4084	2985	9194
C54	183 6286	684 1227	3820	9185

N of Cases = 35 0 Reliability Coefficients 54 items

Alpha = .9198

ภาคผนวก จ
ตารางวิเคราะห์แบบสอบถาม

ตารางวิเคราะห์แบบสอบถาม

ด้าน	หลักปฏิบัติ	ประเด็นคำถาม
ทาน	1 วัตถุทาน 1) ให้เพื่อบูชาคุณ 2) ให้เพื่อสงเคราะห์ 3) ให้เพื่ออนุเคราะห์	- พระสงฆ์, พ่อแม่, ครูอาจารย์ - ผู้ที่เราเคารพนับถือ - ญาติพี่น้อง, เพื่อน - บุคคลทั่วไป, สัตว์
	2 อภัยทาน 1) การให้อภัยทางกาย 2) การให้อภัยทางวาจา 3) การให้อภัยทางใจ	- ไม่ถือโทษ, ไม่เบียดเบียน - บอกอโหสิกรรม, ขอโทษ - เมตตาจิตแก่เพื่อนร่วมโลก
	3 ธรรมทาน 1) ให้หลักการดำเนินชีวิต 2) ให้แสงสว่างทางปัญญา 3) ให้นิพพาน	- ความรู้ทั่วไป - แนวทางไปสู่ความดีงาม - ตัดปัญหาที่จะเกิดตามมา
ศีล	1 ไม่ฆ่าสัตว์	- ไม่เบียดเบียน, มีความเมตตา - เคารพในสิทธิผู้อื่น
	2 ไม่ลักขโมย	- เคารพในสิทธิความเป็นเจ้าของ - ซื่อสัตย์ต่อตนเอง, ไม่ถือวิสาสะ
	3 ไม่ประพฤติผิดทางเพศ	- ซื่อสัตย์ต่อความรัก - ให้เกียรติคนรัก, รักษาประเพณีนิยม
	4 ไม่โกหกหลอกลวง	- พูดจาสุภาพ, พูดอย่างสร้างสรรค์ - รักษามารยาททางสังคม
	5 ไม่ดื่มสุราเมรัย	- มีสติ - ห่างไกลจากอบายมุข
ภาวนา	1 ธรรมสวณะ 1) การฟังธรรม	- มีสนใจในหลักธรรม - มีการศึกษาอยู่เนืองๆ
	2 ธรรมเทศนา 1) การแสดงธรรม	- นำมาบอกต่อผู้อื่น - นำเสนอให้เรื่องดี ๆ
	3 ทิฏฐุชกรรม 1) มีความเห็นถูกต้อง	- เชื่อตามความเป็นจริง - ปฏิบัติถูกต้อง

ภาคผนวก จ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจง

1 แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษาเรื่อง การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

2 แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข และปัญหาในการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

3 กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริงเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

4 ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของท่าน มุ่งใช้เป็นแนวทางพัฒนาการสอนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้กับเยาวชน นิสิตนักศึกษาและเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาค้นคว้า

ขอขอบพระคุณอย่างสูงในการให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามด้วยดี

พระประสิทธิ์ จันดาหาร
นิสิตปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ด้านข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ซึ่งตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1 เพศ

☐ เพศชาย

☐ เพศหญิง

2 อายุ ปี (โปรดระบุ)

3 คณะที่ศึกษา

☐ คณะสังคมศาสตร์

☐ คณะศึกษาศาสตร์

☐ คณะพลศึกษา

☐ คณะวิทยาศาสตร์

☐ คณะแพทยศาสตร์

☐ คณะทันตแพทยศาสตร์

☐ คณะสหเวชศาสตร์

4 ชั้นปี

☐ ชั้นปีที่ 1

☐ ชั้นปีที่ 2

☐ ชั้นปีที่ 3

☐ ชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า

5 ภูมิลำเนา

โปรดระบุชื่อจังหวัด

6 ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

☐ สูงกว่าปริญญาตรี

☐ ระดับปริญญาตรี

☐ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

☐ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

☐ อื่นๆ โปรดระบุ

7 สถานภาพการพักอาศัย

☐ พักอาศัยกับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

☐ พักอาศัยอยู่ตามลำพังหรือกับเพื่อน

☐ อื่นๆ โปรดระบุ

ตอนที่ 2 ด้านการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างขวามือให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติตนในระดับมากที่สุด
 4 หมายถึง มีการปฏิบัติตนในระดับมาก
 3 หมายถึง มีการปฏิบัติตนในระดับปานกลาง
 2 หมายถึง มีการปฏิบัติตนในระดับน้อย
 1 หมายถึง มีการปฏิบัติตนในระดับน้อยที่สุด
 0 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติ

ข้อ ที่	การปฏิบัติตนตามหลักธรรม	ระดับการปฏิบัติ					
		0	1	2	3	4	5
1	ท่านมีการปฏิบัติตนต่อไปนี้นาน้อยเพียงใด ด้านทาน ทำบุญตักบาตร เนื่องในโอกาสต่างๆ เช่น วันเกิด วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันสงกรานต์ปีเก่าต้อนรับปีใหม่ ฯลฯ						
2	ทำบุญตักบาตรในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา-ออกพรรษา ฯลฯ						
3	ทำบุญถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ เช่น การถวายสังฆทาน การบริจาคค่าน้ำ-ไฟ การทำบุญถวายผ้ากฐินผ้าป่า ฯลฯ						
4	การบริจาคทรัพย์ เช่น เงิน อาหาร เสื้อผ้าและเครื่องยังชีพ อื่นๆ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติ						
5	การบริจาคอุปกรณ์ทางการศึกษา เช่น สมุด หนังสือ ชุดนักเรียน เป็นต้น แก่เด็กนักเรียนที่ขาดแคลน						
6	การให้เพื่อบูชาคุณ เช่น ให้ออกมะลิเพื่อบูชาพระคุณของ พ่อแม่ การให้ออกไม้เทียนแพแก่ครูอาจารย์ในวันไหว้ครู เป็นต้น						
7	การวางตนให้เป็นที่รักแก่ครูอาจารย์ รุ่นพี่ เพื่อน และบุคคลรอบข้าง						
8	การแสดงออกถึงความมีน้ำใจต่อเพื่อน เช่น ให้ความช่วยเหลือ ด้านการเรียน การเงิน และเป็นธุระแทนเมื่อเพื่อน ไม่สบาย เป็นต้น						

ข้อ ที่	การปฏิบัติตนตามหลักธรรม	ระดับการปฏิบัติ					
		0	1	2	3	4	5
9	การแสดงออกถึงความมีน้ำใจต่อผู้อื่น เช่น ช่วยยกของหนัก การให้ทานแก่ผู้พิการ และการให้ที่นั่งแก่ผู้สูงอายุ หรือ เด็กบนรถประจำทาง เป็นต้น						
10	รับฟังความคิดเห็นผู้อื่นด้วยความเต็มใจ						
11	ยิ้มแย้มแจ่มใสและเป็นมิตรกับผู้อื่น						
12	ให้อภัย เมื่อได้ฟังคำขอโทษจากผู้อื่น						
13	เมื่อทำผิดสามารถขอโทษได้โดยไม่มีความคับข้องใจ						
14	ปฏิบัติตามระเบียบของสังคมด้วยความเต็มใจ เช่น การไม่ส่งเสียงดังขณะอยู่ในห้องสมุด การเข้าแถวซื้ออาหาร เป็นต้น						
15	การแนะนำตักเตือนผู้อื่นให้ประพฤติตนอยู่ในกรอบของ ศีลธรรมจรรยา กฏหมายบ้านเมือง กฏระเบียบของ มหาวิทยาลัย เป็นต้น						
16	ชักนำผู้ประพฤติดีให้กลับตัวกลับใจ เช่น การทูลจรรยาบรรณ การกล่าวร้ายต่อพ่อแม่-ครูอาจารย์ เป็นต้น						
17	ประพฤติตนเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่น เช่น การไม่เที่ยวในเวลากลางคืน ไม่ดื่มสุรา ไม่เล่นการพนัน เป็นต้น						
18	ช่วยรณรงค์ให้มีการนิยมไทย กินของไทยใช้ของไทย						
19	ด้านศีล ไม่เบียดเบียนการดำรงชีพของผู้อื่น เช่น เปิดเพลงเสียงดัง คุยกันขณะเรียน เป็นต้น						
20	ยอมรับได้กับการตัดสินใจของกลุ่ม						
21	รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัยมีน้ำใจเป็นนักกีฬา						
22	มีความเมตตาต่อผู้ที่ด้อยกว่า เช่น รุน้อง ผู้พิการ เด็ก						
23	มีความเมตตาต่อสัตว์เลี้ยง เช่น ไม่กักขังไว้ในที่คับแคบ ให้อาหารถูกต้องตามเวลา ให้การดูแลรักษาเมื่อเจ็บไข้ เป็นต้น						
24	ไม่ยินดีกับการฆ่าและทรมานสัตว์ เช่น ไม่เข้าร่วมแข่งขัน ตกปลา กัดปลา ชนไก่ เป็นต้น						
25	ไม่ใช้สิ่งของของผู้อื่นทั้งเสื้อผ้า อุปกรณ์การศึกษา ก่อนได้รับอนุญาต						

ข้อ ที่	การปฏิบัติตนตามหลักธรรม	ระดับการปฏิบัติ					
		0	1	2	3	4	5
26	เมื่อเพื่อนให้หยิบยืมทรัพย์สินหรือเครื่องใช้อื่นๆ ท่านได้ดูแลรักษาอย่างดี						
27	ส่งคืนทรัพย์สินที่หยิบยืมมาตามกำหนดเวลานัดหมาย						
28	ทรัพย์สินและเครื่องใช้มีสภาพสมบูรณ์ เมื่อนำส่งคืนเจ้าของ						
29	ไม่แกล้งเพื่อน เพราะอยากเล่นสนุก เช่น นำสิ่งของ เพื่อนไปซ่อน แกล้งดูว่าเป็นของคนเอง อำเพื่อน ฯลฯ						
30	ประพฤติอยู่ในกรอบธรรมเนียมประเพณี เช่น ไม่ล่วงเกิน ทางเพศก่อนเวลาอันควร ไม่อยู่ร่วมกันก่อนการสมรส เป็นต้น						
31	ไม่สัมผัสร่างกายหรือโอบกอดกันในที่สาธารณะ เช่น ป้ายรถเมล์ สวนสาธารณะ บนรถประจำทาง ฯลฯ						
32	แต่งกายสุภาพตามค่านิยมของสังคม เมื่อไปในสถานที่ สำคัญ เช่น วัด หน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา ฯลฯ						
33	ไม่ใส่กางเกงเอวต่ำหรือเสื้อผ้ารัดรูป เมื่อไปร่วมกิจกรรมที่ มีความสำคัญ เช่น กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมทาง วิชาการ ฯลฯ						
34	แต่งกายเรียบร้อยตามระเบียบของมหาวิทยาลัย						
35	ระมัดระวังคำพูด เพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนใจผู้อื่น						
36	ไม่พูดซ้ำเติมเพื่อนที่กำลังผิดหวัง						
37	ไม่พูดให้ผู้อื่นเสียหาย เพื่อความสนุก เช่น พูดล้อเลียน นำความลับของเพื่อนมาเปิดเผย เป็นต้น						
38	ไม่พูดให้เกิดความแตกแยก เช่น พูดโกหก พูดยุหย่ พูดเรื่องที่ไร้สาระ เป็นต้น						
39	พูดจาสุภาพ (ครับ,ผม,ค่ะ,คะ) ดอพอแม่ ครูอาจารย์ ญาติมิตรพี่น้อง เพื่อน และบุคคลรอบข้าง						
40	คำว่า สวัสดี ขอบคุณ ขอโทษ เป็นคำที่พูดทุกวัน						
41	รักษามารยาทเมื่ออยู่ในห้องเรียน เช่น ไม่เลื้อยโต๊ะให้มี เสียงดัง ไม่พูดคุยโทรศัพท์ ไม่พูดคุยขณะฟังบรรยาย						
42	ไม่พูดคำหยาบในที่สาธารณะ เช่น บนรถประจำทาง สถานที่ราชการ สถาบันการศึกษา ฯลฯ						
43	ไม่ดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ เช่น เหล้า เบียร์ ฯลฯ						

ข้อ ที่	การปฏิบัติตนตามหลักธรรม	ระดับการปฏิบัติ					
		0	1	2	3	4	5
44	หลีกเลี่ยงการไปในสถานบันเทิงต่างๆ หรือแหล่งอบายมุข เช่น ผับ เชนค ฯลฯ						
45	เต็มใจปฏิบัติตามมวตการที่ห้ามเด็กและเยาวชนออกจากบ้านหลังเวลา 22 00 น โดยไม่มีผู้ปกครอง						
46	ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันทุกชนิด เช่น พนันฟุตบอล เกม หว่ย ฯลฯ						
47	ด้านภาวนา ฟังธรรมะจากรายการทางสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องกระจายเสียงภายในมหาวิทยาลัย เป็นต้น						
48	เข้าร่วมกิจกรรมที่วัด เช่น ฟังธรรม รัชาศิล เวียนเทียน ในวันสำคัญทางศาสนา						
49	เข้าร่วมฟังการอภิปรายหรือการบรรยายจากพระภิกษุที่มีชื่อเสียง เช่น หลวงพ่อปัญญานันทะ พระพรหมคุณาภรณ์ (ปอ ปยุตโต) พระพยอม เป็นต้น						
50	แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนในเรื่องต่างๆ เช่น ด้าน การเรียน สังคม ศาสนา เป็นต้น						
51	ให้ความร่วมมือในโครงการต่างๆ ของมหาวิทยาลัย เช่น ออกรับบริจาคสิ่งของช่วยเหลือเด็กนักเรียน ออกค่าย อาสาพัฒนาโรงเรียนในต่างจังหวัด เป็นต้น						
52	ช่วยรณรงค์ในการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่เด็กนักเรียน เกี่ยวกับภัยของยาเสพติด ในโรงเรียนต่างๆ						
53	ประพฤติตนเหมาะสมต่อสถาบันหลักของประเทศคือ ชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ เช่น การเป็นพลเมืองที่ดี การเป็นศาสนิกชนที่ดี และการเป็นพลสภานิกที่ดี เป็นต้น						
54	ปฏิบัติตนตามหลักของศาสนาที่วา "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว"						

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
คำชี้แจง โปรดเขียนข้อเสนอแนะและปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมลงในช่องว่าง
1 ปัญหาด้านทาน

ข้อเสนอแนะ

2 ปัญหาด้านศีล

ข้อเสนอแนะ

3 ปัญหาด้านภาวนา

ข้อเสนอแนะ

ขอขอบคุณอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	ประสิทธิ์ จันทาหาร
วันเดือนปีเกิด	21 มกราคม 2515
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	197 จรัสสินทวงศ์ 45 เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700

ประวัติการศึกษา

พ ศ 2540	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดอุทัยทิศ จังหวัดมหาสารคาม
พ ศ 2545	พุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
พ ศ 2549	การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาผู้ใหญ่) มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ